



VLADA CRNE GORE

MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA I EVROPSKIH INTEGRACIJA

**PRILOG**  
**IZVJEŠTAJU EVROPSKE KOMISIJE**  
**O NAPRETKU CRNE GORE ZA 2013.**

za period  
25. april - 31. jul 2013.

Podgorica, jul 2013.

## Uvod

### Odnosi Crne Gore i Evropske unije

U izvještajnom periodu je finalizovana pregovaračka struktura i završen je proces analitičkih pregleda za sva 33 poglavlja. Takođe, završena je izrada akcionih planova za pregovaračka poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost koje je Vlada usvojila 27. VI 2013.

Na sjednici Vlade Crne Gore od 26. IV 2013. je usvojen Prilog Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2013. s presjekom ključnih aktivnosti u odnosu Crne Gore i EU za period od 1. IX 2012. do 25. IV 2013.

U Briselu je 16. V 2013. parafiran tekst Protokola kojim se mijenja i dopunjuje Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore, s druge strane, zbog pristupanja Hrvatske Evropskoj uniji, 1. VII 2013.

Četvrti sastanak Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje Crne Gore i EU kojim je predsjedavao ppv i mvpei dr Igor Lukšić je održan 26. VI 2013. u Briselu. Na sastanku je razmatrano pitanje odnosa u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, strategija pristupanja Crne Gore u EU, posebno u svijetlu Izvještaja Evropske Komisije o napretku Crne Gore za 2012.

U Podgorici je 19. VI 2013. završen šesti sastanak Pododbora za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj između Crne Gore i Evropske komisije.

Projekti iz oblasti prve komponente Ipe za programe IPA 2007-2011. se sprovode u skladu s planiranom dinamikom. Finansijski sporazumi za nacionalne programe Ipe za 2012. i 2013. potpisani su 26. IV 2013. Programi sadrže 14 projekata ukupne vrijednosti 21.297.103 €. Od toga, IPA sredstva iznose 18.019.891 €, dok je vrijednost nacionalnog kofinansiranja 3.277.212 €.

Što se tiče II komponente Ipe, u Crnoj Gori se trenutno sprovodi 108 projekata, od kojih 40 bilateralnih (Albanija - Crna Gora; Bosna i Hercegovina - Crna Gora; Hrvatska - Crna Gora i Srbija - Crna Gora), 31 transnacionalnih (Program Jugoistočna Evropa i Mediteran) i 37 projekata u okviru IPA Jadranskog susjedskog programa.

Kada je riječ o III i IV komponenti Ipe Evropska komisija je usvojila operativne programe za III i IV komponentu za period 2012-2013. i odobrila Strateški okvir usklađenosti tokom novembra 2013. Nastavljeno je praćenje pripreme projektne dokumentacije i identifikacionih formulara za opise operacija definisanih u operativnim programima, što je pored decentralizacije sistema upravljanja za ove dvije komponente uslov za operativno korištenje sredstava.

## 1. POLITIČKI KRITERIJUMI

### 1.1. DEMOKRATIJA I VLADAVINA PRAVA

#### 1.1.1. SKUPŠTINA<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Aneks 1 – Spisak donijetih zakona u izvještajnom periodu

## **Skupština**

### **Zakonodavna uloga**

U periodu od 25. aprila do 31. jula Skupština je donijela 42 zakona, od kojih je 26 zakona o izmjenama i dopunama zakona.

Ustavni odbor je u ovom periodu održao četiri sjednice, na kojima je shodno Zaključku koji je Skupština Crne Gore donijela 28.XII 2012. nastavio rad na amandmanima na Ustav Crne Gore. Na sjednici održanoj 10. VII 2013, Ustavni odbor utvrdio je Predlog amandmana I do XVI na Ustav Crne Gore, dok je na sjednici održanoj 26. VII 2013. utvrdio Predlog ustavnog zakona za sprovođenje amandmana I do XVI na Ustav Crne Gore.

Skupština Crne Gore je, na dvanaestoj sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasjedanja, održanoj 31. VII 2013, usvojila Predlog amandmana I do XVI na Ustav Crne Gore i Predlog ustavnog zakona za sprovođenje amandmana I do XVI na Ustav Crne Gore.

Skupština je 31. V 2013. na sedmoj sjednici prvog redovnog zasjedanja, na predlog 28 poslanika, usvojila Zaključke o izgrađivanju povjerenja u izborni proces. Na osnovu Zaključaka je formirana Radna grupa koja će analizirati i cijeliti potrebu da, na bazi vlastitog zapažanja i preporuka OEBS-ODIHR-a i Savjeta Evrope, kao i uvažavajući standarde Evropske unije u ovoj oblasti, pripremi predloge za izmjenu i dopunu Zakona o biračkim spiskovima, Zakona o ličnoj karti, Zakona o registrima prebivališta i boravišta, Zakona o izboru odbornika i poslanika, Zakona o finansiranju političkih partija i Zakona o crnogorskom državljanstvu. Radna grupa ima 12 članova (šest članova koji su izabrani na predlog parlamentarne većine i šest na predlog parlamentarne manjine).

Radna grupa za izgrađivanje povjerenja u izborni proces je u ovom periodu održala pet sjednica i uputila Javni poziv zainteresovanoj javnosti i subjektima koji se bave pitanjima izbornog procesa da pruže doprinos izgrađivanju povjerenja u izborni proces.

Članovi Radne grupe, na poziv ministra unutrašnjih poslova i potpredsjednika Vlade i ministra za informaciono društvo i telekomunikacije, su posjetili Ministarstvo unutrašnjih poslova, kako bi se upoznali sa aktivnostima koje sprovode ova dva ministarstva kada su u pitanju birački spiskovi. Posjeta predstavlja dio planiranih aktivnosti daljeg izgrađivanja povjerenja u izborni proces i dopriniće kvalitetnijem sagledavanju pitanja koja se odnose na birački spisak.

### **Nadzorna uloga**

Skupština Crne Gore se, na trećoj sjednici prvog redovnog zasjedanja 28. V 2013, upoznala s Tehničkim izvještajem o radu Anketnog odbora za prikupljanje informacija i činjenica o korupciji u privatizaciji Telekoma Crne Gore, koji sadrži podatke o broju održanih sjednica, dnevnom redu na sjednicama, informaciju o licima koja su dala izjave i subjektima koji su dostavili dokumentaciju, kao i spisak dokumentacije koja je razmatrana.

Na predlog 27 poslanika Skupština je, 31. V 2013. na sedmoj sjednici prvog redovnog zasjedanja, donijela Odluku o otvaranju parlamentarne istrage i obrazovanju Anketnog odbora radi prikupljanja informacija i činjenica o događajima koji se odnose na rad državnih organa, povodom objavljivanja audio snimaka i transkripta sa sjednica organa i tijela Demokratske partije socijalista (Sl. list CG, br. 26/13). Anketni odbor čine 12 poslanika Skupštine Crne Gore (šest poslanika iz parlamentarne većine i šest iz parlamentarne opozicije). U ovom periodu Anketni odbor održao je 12 sjednica na kojima je, saglasno članu 13 Zakona o parlamentarnoj istrazi, 17 lica dalo izjavu pred Anketnim odborom i dostavio Skupštini Tehnički izvještaj o radu Anketnog odbora za prikupljanje informacija i činjenica o

dogadajima koji se odnose na rad državnih organa, povodom objavljivanja audio snimaka i transkripta sa sjednica organa i tijela Demokratske partije socijalista.

Skupština Crne Gore se, na 13. sjednici prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja, održanoj 31. VII 2013. upozнала sa Tehničkim izvještajem o radu Anketnog odbora za prikupljanje informacija i činjenica o događajima koji se odnose na rad državnih organa, povodom objavljivanja audio snimaka i transkripta sa sjednica organa i tijela Demokratske partije socijalista.

U skladu sa izmjenama Poslovnika Skupštine, donijetim u maju 2012, održane su četiri posebne sjednice Skupštine, i to dvije posebne sjednice posvećene premijerskom satu i dvije posvećene premijerskom satu i poslaničkim pitanjima. Predsjedniku Vlade postavljeno je 24, a ministrima 84 pitanja, kao i četiri dopunska pitanja. Na ovaj način nastavljena je implementacija modela održavanja premijerskog sata jednom mjesečno umjesto jednom dvomjesečno u toku redovnog zasijedanja, što je bio slučaj u 24. sazivu.

Radna tijela Skupštine održala su tri kontrolna i osam konsultativnih saslušanja.

Odbor za bezbjednost i odbranu sproveo je kontrolno saslušanje zamjenika Vrhovnog državnog tužioca, ministra unutrašnjih poslova i direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost u vezi sa slučajem ubistva Duška Jovanovića, na 11. sjednici, održanoj 22. VII 2013.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet 3. VII 2013. održao je kontrolno saslušanje zamjenika Vrhovnog državnog tužioca radi prikupljanja informacija o eventualnom postojanju nezakonitih radnji i povrede interesa države u vezi sa aktuelnim problemom snabdijevanja AD Kombinat aluminijuma Podgorica električnom energijom.

Odbor za ljudska prava i slobode održao je 17. V 2013. kontrolno saslušanje nacionalnog koordinatora ECRI-ja za Crnu Goru, pomoćnice ministra za ljudska i manjinska prava, na temu „Poštovanje obaveza Crne Gore u dijelu Preporuka datih u Izvještaju ECRI-ja o Crnoj Gori, od februara 2012.“.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu je održao 14. VI 2013. konsultativnu raspravu na temu „Potrebe inkriminacije djela neosnovanog bogaćenja javnih funkcionera“. Takođe, kontrolno saslušanje ministra unutrašnjih poslova, Vrhovne državne tužiteljke i predsjednice Vrhovnog suda i Sudskog savjeta, na temu „Postupanje Policije, Tužilaštva i Sudstva u slučajevima koji imaju obilježja organizovanog kriminala sa posebnim osvrtom na slučajeve „Škerović“ i „Šarić-Lončar“, koje je bilo predviđeno za 9. IV 2013. na osnovu Odluke o kontrolnom saslušanju donijete 26. marta, odloženo je iz razloga odsustva poslanika parlamentarne manjine, koji su bili podnosioci inicijative za održavanje kontrolnog saslušanja.

Odbor za evropske integracije održao je četiri konsultativna saslušanja: povodom razmatranja 31. kvartalnog izvještaja o ukupnim aktivnostima u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja EU i povodom predstavljanja dosadašnjeg toka pregovaračkog procesa o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, 17. VI 2013, povodom predstavljanja dosadašnjih aktivnosti u okviru pregovaračkog poglavlja 23 – Pravosuđe i temeljna prava, 25. VII 2013.; i povodom predstavljanja dosadašnjih aktivnosti u okviru pregovaračkog poglavlja 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost, 30. VII 2013.

Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport održao je 5. VI 2013. konsultativno saslušanje ministra prosvjete na temu „Aktuelna situacija u oblasti predškolskog vaspitanja, sa posebnim akcentom na vrtić u Golubovcima“.

Administrativni odbor je 8. V i 9. VI 2013. održao dva konsultativna saslušanja kandidata za imenovanje članova Senata Državne revizorske institucije.

Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije razmotrila je, 20. VI 2013. postupak privatizacije „Rudnika mrkog uglja“ AD Berane, dok je na sjednici održanoj 11. VI 2013. završila raspravu povodom kontrole postupka privatizacije HTP „Onogošt“ AD Nikšić. Takođe, na četvrtoj sjednici, 18. VII 2013, Komisija je započela raspravu o kontroli postupka privatizacije HTP „Vektra Boka“ AD Herceg Novi.

Odbori su u ovom periodu razmatrali i predloge za imenovanje na pojedine funkcije. Odbor za bezbjednost i odbranu, u skladu sa odredbama Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane („Sl. list CG“, br. 80/10) i Zakona o unutrašnjim poslovima („Sl. list CG“, br. 44/12) razmotrio je Prijedlog predsjednika Vlade Crne Gore za imenovanje direktora Uprave policije i tim povodom usvojio Mišljenje sa predlogom da se za direktora Uprave policije imenuje predloženi kandidat.

Odbor za međunarodne odnose i iseljenike razmotrio je predlog za imenovanje izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Ukrajini, Republici Jermeniji i Gruziji na nerezidentnoj osnovi sa sjedištem u Podgorici, predlog za imenovanje izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore pri Svetoj stolici, na rezidentnoj osnovi, predlog za imenovanje izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Bugarskoj, na nerezidentnoj osnovi i predlog za imenovanje izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Rumuniji na rezidentnoj osnovi, kao i za izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Crne Gore u Republici Moldaviji na nerezidentnoj osnovi.

Odbor za antikorupciju, na šestoj sjednici održanoj 24. VII 2013. razmotrio je akcione planove Vlade Crne Gore za poglavlja 23 i 24, u dijelu pravosuđa, borbe protiv korupcije i borbe protiv organizovanog kriminala.

Pored navedenog, u okviru nadzorne uloge, nadležna radna tijela razmatrala su izvještaje koje pojedini organi saglasno zakonu, ili na zahtjev radnih tijela, dostavljaju Skupštini i radnim tijelima, među kojima i Izvještaj o radu Državnog tužilaštva za 2012, Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta za 2012, Godišnji izvještaj Sudskog savjeta o radu sudova u Crnoj Gori za 2012, Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za 2012, kao i izvještaje o radu za 2012. Ministarstva odbrane, Ministarstva unutrašnjih poslova i Agencije za nacionalnu bezbjednost.

Radna tijela su i u ovom periodu razmatrala realizaciju zaključaka koje su prethodno usvojila radna tijela i Skupština, u skladu sa preporukom Evropske komisije iz Izvještaja o napretku za 2012. i Akcionim planom za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore u 2013. Realizacija pomenutih zaključaka se redovno prati, a detaljnije informacije dostupne su u Izvještaju o sprovođenju Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore u 2013, za period do 30. VI 2013.

Započete su i aktivnosti na utvrđivanju procedura za djelovanje Odbora za ljudska prava u dijelu nadležnosti razmatranja i zauzimanja stavova po predstavkama građana i pravnih lica koje se odnose na ostvarivanje prava građana, kao i procedure za djelovanje Odbora za antikorupciju u dijelu nadležnosti razmatranja predstavki i upućivanja nadležnim organima, u skladu sa djelokrugom Odbora (što su takođe preporuke Evropske komisije, pretočene kroz Akcioni plan za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore u 2013). U toku je aplikacioni postupak za dobijanje stručne podrške posredstvom TAIEX programa za razvoj procedura za djelovanje po predstavkama.

### **Međunarodna saradnja**

Članovi stalnih delegacija Skupštine Crne Gore u parlamentarnim skupštinama međunarodnih organizacija učestvovali su na njihovim redovnim zasjedanjima, sastancima i forumima.

Na 22. godišnjem zasjedanju Parlamentarne skupštine OEBS-a predsjednik Skupštine Crne Gore izabran je za predsjednika PS OEBS-a na period od jedne godine, s mogućnošću reizbora.

Šesti sastanak parlamentarnog odbora Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje (POSP) održan je 29. i 30. IV 2013, kada je usvojena i Deklaracija i preporuke.

U okviru saradnje s Evropskim parlamentom poslanici Skupštine Crne Gore su učestvovali na seminaru „Energetska politika Evropske unije i njen uticaj na zemlje u procesu pridruživanja“, kao i na seminaru „Borba protiv organizovanog kriminala, korupcije i pranja novca“.

### **Akcioni plan za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine**

Služba Skupštine Crne Gore pripremila je Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore u 2013, za period do 30. VI 2013. i Izvještaj o sprovođenju Plana zakonodavnog rada Skupštine Crne Gore za 2013, za period do 30. VI 2013. Kolegijum predsjednika Skupštine usvojio je navedene izvještaje na sastanku održanom 30. VII 2013.

### **Jačanje administrativnih kapaciteta**

Broj zaposlenih 31. VII 2013. je 153<sup>2</sup>. Broj korisnika Programa stručnog osposobljavanja u Skupštini Crne Gore je 23. Zaposleni su u izvještajnom periodu pohađali 23 obuke.

Administrativni odbor je na 14. sjednici održanoj 31. VII 2013. dao saglasnost na Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji Službe Skupštine Crne Gore. Reorganizacija određenih organizacionih jedinica osmišljena je kako bi se brže i kvalitetnije odgovorilo trenutnim i budućim potrebama i zahtjevima u radu uvođenjem novih opisa poslova, podjelom određenih organizacionih jedinica, kao i povećanjem ukupnog broja izvršilaca. Ukupan broj sistematizovanih radnih mjesta je 148 sa ukupno 230 izvršilaca.

Na sjednici održanoj 24. VII 2013. Administrativni odbor je, na predlog generalnog sekretara Skupštine, donio dvije odluke i četiri pravilnika, i to: Odluku o posebnim savjetnicima u Skupštini Crne Gore, Odluku o vrsti i postupku dodjele priznanja državnom službeniku, odnosno namješteniku Službe Skupštine Crne Gore, Pravilnik o oglašavanju za popunu slobodnih radnih mjesta u Službi Skupštine Crne Gore, Pravilnik o načinu provjere sposobnosti kandidata prilikom popune radnih mjesta i načinu uvida u dokumentaciju oglasa u Službi Skupštine Crne Gore, Pravilnik o sadržaju, načinu pripreme i donošenju, kao i metodologije izrade posebnog programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja Službe Skupštine Crne Gore i Pravilnik o mjerilima i načinu ocjenjivanja državnih službenika i namještenika u Službi Skupštine Crne Gore. Na ovaj način Skupština je i proceduralno zaokružila aktivnosti u oblasti upravljanja ljudskim resursima kao preduslova za dalje jačanje administrativnih kapaciteta Skupštine.

Plan obuka za 2013. donijet je u maju zajedno s revidiranom Strategijom razvoja ljudskih resursa za period 2013 - 2015. Do 31.VII 2013. realizovano je 5 od 11 Planom predviđenih obuka, koje je pohađao 91 polaznik.

Odsjek za informacionu tehnologiju Skupštine je razvio i početkom aprila pustio u rad intranet portal Skupštine Crne Gore. Na portalu su dostupne informacije i dokumenta od značaja za rad Službe Skupštine. Odsjek za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju redovno odgovara na 37 zahtjeva drugih članica mreže Evropskog centra za parlamentarna istraživanja i dokumentaciju (ECPRD).

---

<sup>2</sup>Broj zaposlenih obuhvata 11 savjetnika predsjednika i potpredsjednika i 18 pripravnika.

Služba Skupštine je pripremila i „Inicijalni projektni zadatak: Razvoj sistema podrške zakonodavnom procesu“, kao i „Projektni zadatak za projektovanje, razvoj i primjenu parlamentarnog informacionog i zakonodavnog sistema u Skupštini Crne Gore“. Na osnovu ovih dokumenata urađen je Projektni zadatak za ekspertsku podršku za razvoj i primjenu zakonodavnog informacionog sistema u sklopu Strateškog okvira Skupštine Crne Gore.

### **Transparentnost i otvorenost rada**

U periodu od 25. IV do 31. VII 2013, podnijeto je 11 zahtjeva za slobodan pristup informacijama koji su sadržali 89 podzahtjeva. Odgovoreno je na sve podnijete zahtjeve.

U izvještajnom periodu, u okviru projekta „Demokratske radionice“ realizovano je 98 radionica (97 radionica na temu „Demokratija i parlament“ i jedna radionica na temu „Evropska unija“), u kojima su učestvovali 2.272 učenika i 108 nastavnika iz 31 osnovne škole širom Crne Gore.

## **1.1.2. VLADA**

### **1.1.2.1 Realizacija Programa rada Vlade**

Vlada je u II kvartalu, od ukupno planiranih 58 obaveza realizovala 47, odnosno 81,03 %. Iz Programa rada Vlade za 2013, zaključno sa 1. VII 2013, od ukupno planiranih 131 obaveze realizovano je 116, odnosno 88,55%.

### **1.1.2.2. Primjena Poslovnika Vlade**

Od 1. IV do 11. VII 2013, Vlada je utvrdila 38 predloga zakona i donijela 17 uredbi.

Saglasno obavezi utvrđenoj Poslovníkom Vlade Crne Gore (član 33), predlagači su uz prijedloge zakona i uredbi Vladi dostavili izvještaje o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa (RIA) za: 30 zakona i pet uredbi.

Za ostalih šest predloga zakona i 10 predloga uredbi Vladi je dostavljeno mišljenje Ministarstva finansija da prijedlozi tih zakona, odnosno uredbi nemaju uticaj na poslovni ambijent s aspekta biznis barijera i neće imati fiskalni uticaj na budžet.

Za dva predloga zakona nije vršena RIA i to za: Predlog zakona o završnom računu Budžeta Crne Gore za 2012. i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Budžeta Crne Gore za 2013.

Dvije uredbi za koje nije vršena RIA su: Uredba o prestanku važenja Uredbe o načinu i postupku ocjenjivanja probnog rada u državnim organima, koja je donijeta iz razloga što je, saglasno Zakonu, Ministarstvo unutrašnjih poslova donijelo Pravilnik kojim je uredilo naznačena pitanja, a kojim ova uredba nije mogla biti stavljena van snage jer se radi o aktu veće pravne snage i Uredba o izmjeni Uredbe o postupku naplate poreskih potraživanja imovinom poreskih obveznika, kojom je samo izmijenjen, odnosno produžen rok za plaćanje poreskog duga.

### **1.1.2.3 Transparentnost i učešće javnosti u kreiranju vladinih politika**

#### **Glas građana – e-peticije (<https://epeticije.gov.me/>)**

Podnijeta je peticija građana, kojom se zahtijeva da Policijska akademija u Danilovgradu dobije ime po policijskom funkcioneru Slavoljubu Slavku Šćekiću, uz 6.741 potpisa podrške građana. Banka za razvoj Savjeta Evrope (CEB) je početkom jula odobrila Vladi Crne Gore kredit od 10 miliona eura za potrebe

izgradnje sedam novih vrtića u Crnoj Gori, u cilju realizacije peticije građana koja je izglasana putem portala „Glas građana – e-peticije“.

### **Projekt „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“**

U cilju aktivnijeg uključivanja građana u borbu protiv sive ekonomije i podizanja javne svijesti o značaju ovog društveno-ekonomskog pitanja, Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore – Biro za odnose s javnošću pripremio je predlog projekta „Uključivanje građana u borbu protiv sive ekonomije“. Prijedlog projekta je podržan na 5. sastanku Radne grupe za izradu Seta predloga mjera za suzbijanje sive ekonomije za 2013, koji je održan 3. VII 2013. Osnovni cilj projekta je da motiviše građane da se, kao presudan činilac u svakoj javnoj kampanji, aktivnije uključe u borbu protiv sive ekonomije, kroz saradnju i objedinjavanje postojećih resursa nadležnih državnih organa i civilnog sektora.

### **Prijava sumnji za zloupotrebu službenih vozila ([http://www.gov.me/sluzbena\\_vozila/](http://www.gov.me/sluzbena_vozila/))**

Postupajući u skladu sa zaključkom Vlade, Generalni sekretarijat Vlade – Biro za odnose s javnošću je pokrenuo servis „Prijava zloupotreba službenih vozila“. Otvorena je posebna telefonska linija i elektronska adresa putem koje građani mogu prijaviti zloupotrebe službenih vozila koja koriste organi državne uprave.

U periodu od pokretanja servisa 20. III do 11. VII 2013, primljeno je ukupno 64 prijave sumnji na zloupotrebu službenih vozila. Ukupno je pristiglo 47 povratnih informacija nadležnih organa o osnovanosti sumnji izraženih u prijavama građana. U dva slučaja službenici su kažnjeni zbog zloupotrebe korišćenja službenih vozila. Veliki broj prijava se odnosio na vozila inspekcijских organa i Uprave policije, koja su za službene potrebe korišćena izvan redovnog radnog vremena.

## **1.1.3. DRŽAVNA UPRAVA**

### **1.1.3.1. Normativni okvir**

Vlada Crne Gore je 6. VI 2013. donijela Uredbu o mjerilima i načinu ocjenjivanja državnih službenika i namještenika („Sl list CG“, br. 33/13);

Ministarstvo unutrašnjih poslova je 31. V 2013. donijelo Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Centralne kadrovske evidencije i evidencije internog tržišta rada.

### **1.1.3.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Sproveden je postupak javne rasprave o Nacrtu zakona o opštem upravnom postupku i sačinjen je Izvještaj sa javne rasprave koji je dostupan na internet stranici Ministarstva unutrašnjih poslova. Obrazovan je ekspertski tim za pripremu Predloga zakona.

Vlada je 18. VII 2013 usvojila Plan reorganizacije javne uprave.

### **1.1.3.3. Prikaz sprovedenih obuka**

U periodu od 25. IV 2013. do 10. VII 2013. Uprava za kadrove organizovala je 49 obuka, koje je pohađalo 1 318 državnih službenika i namještenika. U istom periodu, Regionalna škola za državnu upravu (ReSPA) je organizovala 6 obuka, koje je pohađalo 18 polaznika iz Crne Gore.

### **1.1.3.4. Komisija za žalbe**

Komisija za žalbe je u izvještajnom periodu održala 12 sjednica i razmotrila 89 predmeta od čega je 77 prvostepenih predmeta a 12 postupajući na osnovu presuda Upravnog suda, pod čega je riješeno 85



predmeta a u 4 je postojala potreba dodatnog prikupljanja dokaza. Od ukupnog broja riješenih predmeta u 34 je žalba prihvaćena, u 40 je žalba odbijena, a u 11 je žalba odbačena.

#### **1.1.4. LOKALNA SAMOUPRAVA**

##### **1.1.4.1. Normativni okvir**

Vlada Crne Gore je 9. V 2013. utvrdila Predlog zakona o komunalnoj policiji.

Vlada Crne Gore je 6. VI 2013. donijela:

- Uredbu o dopuni Uredbe o povjeravanju dijela poslova Uprave policije Prijestonici Cetinje i opštinama Bar, Budva, Tivat, Kotor, Nikšić, Ulcinj i Herceg Novi (Sl. list CG, br. 32/13);
- Uredbu o dopuni Uredbe o povjeravanju dijela poslova Uprave policije Glavnom gradu – Podgorica (Sl. list CG, br. 32/13).

##### **1.1.4.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Nacionalni savjet za obuku lokalnih službenika je usvojio Plan realizacije obuka za lokalne službenike za period mart-jul 2013.

Povodom utvrđivanja Modela usklađenog Akcionog plana za borbu protiv korupcije u lokalnoj samoupravi za period 2013-2014, sve jedinice lokalne samouprave, u izvještajnom periodu, preduzimaju aktivnosti na pripremi svojih akcionih planova.

##### **1.1.4.3. Prikaz sprovedenih obuka**

U periodu od 25. IV 2013. do 10. VII 2013. Uprava za kadrove je organizovala 5 obuka za lokalne službenike koje je pohađalo 48 polaznika.

#### **1.1.5. PRAVOSUDNI SISTEM<sup>3</sup>**

##### **1.1.5.1. Normativni okvir**

U skladu sa Zakonom o javnim izvršiteljima, Vlada je 26. IV 2013. donijela **Uredbu o tarifi javnih izvršitelja**.

##### **1.1.5.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Vlada je 27. VI 2013. usvojila **Izvještaj o potrebi izmjena i dopuna Zakonika o krivičnom postupku, Plan racionalizacije pravosudne mreže 2013-2015.** i Analizu uticaja reforme izvršnog postupka i uvođenja notarijata na unapređenje poslovnog ambijenta.

##### **1.1.6. Antikorupcijska politika<sup>[1]</sup> - (vidjeti 3.23.2. Borba protiv korupcije)**

**1.1.6.1. Normativni okvir**  
Vlada je 18. IV 2013. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika. **Predlog se nalazi u skupštinskoj proceduri za donošenje po skraćenom postupku.**

##### **1.1.6.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Ministarstvo pravde je u februaru 2013. formiralo Radnu grupu sa zadatkom **utvrđivanja obima i potrebe izmjena Zakonika o krivičnom postupku (ZKP)**. Radna grupa, sastavljena od predstavnika Ministarstva pravde, Vrhovnog suda Crne Gore, Vrhovnog državnog tužilaštva, Advokatske komore,

---

<sup>3</sup> Vidjeti Poglavlje 3.23. Pravosuđe i temeljna prava

<sup>[1]</sup> Vidjeti Poglavlje 3.23. Pravosuđe i temeljna prava

Uprave policije i Pravnog fakulteta, je utvrdila obim potrebnih izmjena i dopuna ZKP-a u **vidu Izvještaja koji je Vlada usvojila 27. VI 2013.**

Na planu jačanja borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, a u susret racionalizaciji pravosudne mreže, Ministarstvo pravde je **22. IV 2013.** formiralo Međuresorsku radnu grupu za izradu **Analize kojom će se obraditi podaci o vrsti, organizacionoj strukturi, nadležnostima i ovlaštenjima državnih organa i posebnih organizacionih jedinica u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.** Analiza će sadržati i predlog mjera za prevazilaženje postojećih normativnih i institucionalnih ograničenja u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.

## **1.1. TEMELJNA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA**

Vlada je 25. IV 2013. usvojila Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2012.

U okviru sprovođenja projekta SIMPLE, koji se finansira kroz regionalni IPA program, održan je Međunarodni skup pod nazivom „Multikulturalnost i obrazovanje manjina“.

### **1.2.1. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA**

#### **1.2.1.1. Zatvorski sistem**

U skladu s reformskom politikom Vlade i mjerama definisanim strateškim dokumentima, Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje krivičnih sankcija sprovode aktivnosti unapređenja sistema izvršenja krivičnih sankcija, u cilju smanjenja zatvorske populacije i opšteg unapređenja uslova u zatvorima.

##### **1.2.1.1.1. Zakonodavni/strateški okvir**

U cilju daljeg unapređenja zakonodavnog okvira u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, u izvještajnom periodu pripremljen je nacrt Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu, nacrt Pravilnika o uniformi, zvanjima, oznakama službenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, nacrt Zakona o izvršenju kazni zatvora.

##### **1.2.1.1.2. Bilans ostvarenih rezultata**

U okviru drugog ciklusa Opšteg periodičnog pregleda Ujedinjenih nacija na plenarnoj sjednici Savjeta za ljudska prava koja je održana 7. VI 2013. u Ženevi usvojen je konačni Izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori. Ukupan proces izvještavanja u okviru drugog ciklusa je u potpunosti ispunio zahtjevne procedure UPR i smjernice Savjeta za ljudska prava.

##### **1.2.1.1.3. Prikaz sprovedenih obuka**

U okviru projekta IPA 2011 „Podrška reformi zatvorskog sistema“, sprovedena su tri ciklusa treninga službenika za probaciju. Obuku je prošlo 12 službenika, u okviru koje su obrađeni procjena rizika, alternativne kazne, planovi za rehabilitaciju i metodologija sprovođenja nadzora. U okviru ovog Projekta, u periodu 8-12. VII 2013. predstavnici Ministarstva pravde, Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija i Vrhovnog suda Crne Gore boravili su u studijskoj posjeti Holandiji sa ciljem upoznavanja s najboljim praksama i radom Probacione službe te države.

##### **1.2.1.1.4. Jačanje administrativnih kapaciteta**

U izvještajnom periodu administrativni kapacitet Ministarstva pravde, Direktorata za izvršenje krivičnih sankcija je ojačan zapošljavanjem jednog službenika, u Direkciji za kaznenu i prekršajnu evidenciju.

#### **1.2.1.1.5. Statistički podaci**

U toku 2013. postupljeno je po 356 molbi za pomilovanje, 37 zahtjeva za prekid kazne, obavljeno je 53 razgovora s licima na izdržavanju kazne zatvora, postupljeno je u 218 predmeta po molbi za uslovni otpust i donijeto isto toliko rješenja, postupljeno je po 82 zahtjeva za naknadu štete.

#### **1.2.1.1.6. Međunarodna i regionalna saradnja**

Predstavnici Ministarstva pravde su učestvovali 25. IV 2013. na Multilateralnom sastanku na temu upravljanja zatvorima, koji je održan u Strazburu, sa izlaganjem vezanim za uvođenje novih pristupa u crnogorski sistem izvršenja krivičnih sankcija i naporima za obezbjeđivanje boljeg tretmana lica na izdržavanju kazni zatvora.

U periodu od 1. – 5. VII 2013. rađeno je na dizajniranju budućeg registra kaznene evidencije i uspostavljanja pravno-logičkih i informatičko-bezbjednosnih pretpostavki za kvalitetnu implementaciju, sa partnerima iz Slovačke firme Aliter Technologies.

#### **1.2.1.2. Zaštita ličnih podataka i slobodan pristup informacijama**

##### **1.2.1.2.1. Zakonodavni okvir**

U cilju obezbjeđivanja normativne osnove za implementaciju Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i Zakona o slobodnom pristupu informacijama 6. VI 2013. donijeta su Pravila u radu Agencije, dok je trenutno u izradi Pravilnik o sprovođenju nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka.

##### **1.2.1.2.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Redovan inspekcijski nadzor obuhvatio je 15 rukovaoca, dok je vanrednih inspekcijskih nadzora, shodno Zahtjevima za zaštitu prava i Zahtjevima po inicijativi izvršeno 19. Podnijeto je 5 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Dato je 7 Mišljenja u vezi primjene Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Registrovano je 30 rukovaoca zbirki ličnih podataka sa 110 zbirki ličnih podataka. Broj podnijetih žalbi Savjetu Agencije kao drugostepenom organu za slobodan pristup informacijama je 183; usvojeno je 133 žalbe na prvostepena rješenja za slobodan pristup informacijama, 13 žalbi je odbačeno, kod 33 žalbi postupak je obustavljen zaključkom.

##### **1.2.1.2.3. Jačanje administrativnih kapaciteta**

U cilju implementacije Zakona o slobodnom pristupu informacijama i jačanja administrativnih kapaciteta Agencije, dana 7. V 2013. zaposlen je jedan savjetnik za slobodan pristup informacijama.

##### **1.2.1.2.4. Međunarodna i regionalna saradnja**

Internacionalni simpozijum o slobodnom pristupu informacijama održan je 27. V 2013. godine u Postdamu, Njemačka. Teme panela su se odnosile na evropske standarde u oblasti slobodnog pristupa informacijama i ponovnoj upotrebi jednom već date informacije nevladinom sektoru i medijima.

Memorandum o saradnji Agencije sa Agencijom za zaštitu ličnih podataka Bosne i Hercegovine potpisan je 31. V 2013.

U Lisabonu su 20. i 21. VI 2013 održani šesti Evropski dijalozi o upravljanju internetom (Eurodig) na temu: "Internet za društvo- Kako služiti interesu javnosti?". Ovaj skup je organizovan od strane ISOC Portugal uz podršku Savjeta Evrope, švajcarke federalne kancelarije za telekomunikacije, Evropske radio-difuzne korporacije i dr..

Tajeks program podrške Europske komisije u saradnji sa Agencijom za zaštitu osobnih podataka Republike Hrvatske u svojstvu domaćina, organizovao je radionicu na temu "Zaštite podataka i Interneta - Novi izazovi", 20. i 21. VI 2013.

Predstavnici Agencije su u periodu od 13.- 14. VI 2013. boravili u službenoj posjeti Povjereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Srbije.

## **1.2.2. EKONOMSKA I SOCIJALNA PRAVA**

### **1.2.2.1. Antidiskriminacija**

Vlada je 9. V 2013. usvojila Strategiju za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba 2013 – 2018.

U Budvi je 24. VII 2013. održana prva „Parada ponosa” u Crnoj Gori, koju su podržale sve institucije u okviru Vlade Crne Gore, čiji su predstavnici i prisustvovali samoj manifestaciji.

Realizovan je pilot projekt u Opštini Danilovgrad kada su osobe sa oštećenim vidom prvi put glasale samostalno, uz pomoć glasačkog šablona, na predsjedničkim izborima.

U okviru III ciklusa edukacije iz oblasti zaštite od diskriminacije, u saradnji sa OSCE Misijom u Crnoj Gori, održana su dva seminar: u aprilu „Zabrana diskriminacije – antidiskriminacioni zakonodavni okvir sa mehanizmima zaštite” i u julu „Zabrana diskriminacije lica sa invaliditetom – antidiskriminacioni zakonodavni okvir sa mehanizmima zaštite“. Ciljna grupa edukacija su zaposleni u Upravi za inspeksijske poslove.

Utvrđen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije. Zakon je izradila Radna grupa koju je formiralo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kako bi se obezbijedila potpuna i efikasna zaštita od diskriminacije.

Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore koji je takođe izradila Radna grupa koju je formiralo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava se trenutno nalazi na Javnoj raspravi.

### **1.2.2.2. Rodna ravnopravnost**

U okviru IPA Programa za rodnu ravnopravnost potpisan je Sporazum o saradnji u oblasti ženskog preduzetništva sa opštinama Cetinje, Kolašin i Mojkovac, s ciljem podsticanja ekonomskog osnaživanja žena. U periodu od aprila do jula 2013. organizovane obuke za opšte preduzetničke vještine. U oblasti nasilja nad ženama, tokom maja i juna 2013. su održane tri radionice za sudije osnovnih sudova i organa za prekršaje, kao i tužioce koje su imale za cilj da podrže izgradnju kapaciteta institucija da primjenjuju Zakon o zaštiti od nasilja u porodici i prateći Protokol o postupanju institucija. Na svakoj od radionica učestvovalo je po 20 nosilaca pravosudnih funkcija iz svih krajeva Crne Gore.

Kao nastavak aktivnosti započetih u prethodnom periodu u okviru kojih su organizovani seminari za usavršavanje teorijskih i praktičnih znanja nosilaca pravosudnih funkcija u Crnoj Gori o pitanjima

rodne ravnopravnosti i primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti i drugih antidiskriminacionih zakona u praksi održan je seminar za nosioce pravosudnih funkcija.

Implementirajući projekat namijenjen osnaživanju žena sa sela, koji Ministarstvo realizuje u saradnji sa UNWOMEN, organizovan je seminar za predstavnike Savjetodavne službe u biljnoj proizvodnji i Službe za selekciju stoke Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Takođe, organizovana je studijska posjeta Republici Srpskoj za predstavnike Savjetodavnih službi Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja i žene poljoprivrednice sa ruralnih područja opština Bar, Kolašin, Mojkovac i Pljevlja koje se bave poljoprivrednom.

Kao nastavak saradnje sa NVO održan je XI sastanak Foruma za dijalog sa predstavnicima civilnog društva iz oblasti rodne ravnopravnosti.

U organizaciji Instituta za javnu politiku, u saradnji s Odborom za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, uz podršku Misije OSCE u Crnoj Gori i UNDP Crna Gora održana je konferencija "Saradnja državnih i nedržavnih aktera u sprovođenju Rezolucije UN 1325", Cilj konferencije je otpočinjanje dijaloga i saradnje institucija, civilnog društva, medija, akademske zajednice i građana na sprovođenju Rezolucije SBUN 1325 - Žene, mir i bezbjednost.

### **1.2.2.3. Dječija prava**

Skupština je donijela Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl.list CG“, br. 27/13).

Skupština je u junu 2013. donijela Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola o komunikacijskim procedurama uz Konvenciju o pravima djeteta i usvojila Strategiju razvoja sistema socijalne i dječje zaštite, za period 2013-2017, kao i Nacionalni plan akcije za djecu 2013-2017. (NPAD).

Na porodičnom smještaju – hraniteljstvu nalazi se 414 djece, a u dječjem domu „Mladost“ u Bijeloj boravi oko 125 djece.

### **1.2.2.4. Prava osoba s invaliditetom**

U toku su aktivnosti na sprovođenju **Akcionog plana Strategije za integraciju osoba s invaliditetom u Crnoj Gori za 2013.**

### **1.2.2.5. Radna i sindikalna prava**

Skupština je 9. VII 2013. donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o reprezentativnosti sindikata** („Sl list CG“ br. 36/13).

U toku je izrada **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Socijalnom savjetu.**

### **1.2.2.6 Nasilje u porodici**

U oblasti socijalne i dječje zaštite centri za socijalni rad sprovode u kontinuitetu aktivnosti koje se odnose na primjenu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici. U centrima za socijalni rad osnovani su multidisciplinarni timovi koji se bave pitanjima nasilja u porodici.

## **1.2.3. KULTURNA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA**

### **1.2.3.1. Manjinski narodi**

Shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je donijelo Pravila za izbor članova savjeta manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice (Sl. list CG, br. 12/13). Pravilima se posebno reguliše: način utvrđivanja broja članova savjeta, pozivanje za učešće na elektorskoj skupštini, uslove za elektora, sazivanje elektorske skupštine, način rada i odlučivanja na elektorskoj skupštini, način izbora članova savjeta na elektorskoj skupštini, način naknadnog popunjavanja članstva u savjetu, način prvog izbora savjeta, način i mogućnosti za raspuštanje savjeta, rokove za propisane procedure itd. Sastavni dio ovih Pravila su i propisani obrasci za pojedine radnje.

### 1.2.3.2. Romi i Egipćani

Ministarstvo je štampalo publikaciju »Ugovoreni brak«, koja se odnosi na prijevremene i prisilne brakove Romkinja. Publikacija je predstavljena na TVCG, a distribuirana je osnovnim školama i centima za socijalni rad.

Ministarstvo je pripremlilo Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 za 2012.

Crna Gora je, na 24. sastanku Međunarodnog nadzornog komiteta „Dekade uključenja Roma 2005-2015“ (19. i 20. VI 2013.) preuzela jednogodišnje predsjedavanje Dekadom od Republike Hrvatske. Na ovom sastanku je predstavljen Plan crnogorskog predsjedavanja, koji je izrađen u konsultativnom procesu s predstavnicima državnih organa, međunarodnih organizacija i nevladinog sektora.

## 1.3. REGIONALNA SARADNJA I MEĐUNARODNE OBAVEZE

### 1.3.1. REGIONALNA SARADNJA

#### 1.3.1.1. Multilateralna i regionalna saradnja

U izvještajnom periodu Crna Gora je učestvovala na sastancima u okviru:

**Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECp):** Sastanak političkih direktora, Sarajevo, 24. IV 2013, Sastanak političkih direktora zemalja članica, Skoplje, 29. V 2013; Sastanak ministara vanjskih poslova zemalja članica, Skoplje, 31. V 2013;

**Savjet za regionalnu saradnju (RCC):** Sastanak Odbora RCC, Sarajevo, 25. IV 2013, Godišnji sastanak RCC, Skoplje, 30. V 2013;

**Centralno - evropske inicijative (CEI):** sastanak Komiteta nacionalnih koordinatora, Beč, 10. VI 2013;

**Jadransko-jonske inicijative (JJI):** Sastanak visokih zvaničnika zemalja članica JJI, Brisel, 26. V 2013; Sastanak Savjeta ministara zemalja članica JJI, Brisel, 27. V 2013; Sastanak nacionalnih kontakt osoba za Strategiju EU za jadransko-jonski region, Rim, 12-13. VI 2013;

**Centar za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC):** Konferencija na temu: Rodna ravnopravnost u upravljanju granicom/mir i bezbjednost, promovisanje uloge žene, Zagreb, 19-20. V 2013. Sastanak na temu Prevencija korupcije: sprovođenje planova integriteta, Podgorica, 5-6. VI 2013 u organizaciji Uprave za antikorupcijsku inicijativu Crne Gore;

**Organizacija crnomorske ekonomske saradnje (BSEC):** Sastanak visokih zvaničnika BSEC, Odesa, 20. VI 2013; Sastanak ministara vanjskih poslova zemalja članica BSEC, Odesa, 21. VI 2013;

**Seminar** Ljetna diplomatska škola za mlade diplomate, Varna, 3-7. VI 2013;

**Seminar** Ljetna škola za mlade diplomate "Gavro Vuković", Kolašin, 26 VI-2. VII 2013;

**Seminar** za evropske diplomate o perspektivama odnosa Kine i EU, Kina, 23.VI-4. VII 2013.

### **1.3.1.2. Bilateralna saradnja sa zemljama u regionu**

#### **Republika Albanija**

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore je, 23. V 2013, potpisalo **Memorandum o razumijevanju za podršku i saradnju u realizaciji Trans-jadranskog (TAP) i Jonsko-jadranskog (IAP) gasovoda** s Albanijom, Bosnom i Hercegovinom, čime je data politička podrška realizaciji navedenih gasovoda.

Policija Crne Gore i Albanije su 14. VI 2013. u Skadru potpisale **Protokol o saradnji** tokom ljetne turističke sezone. Protokol podrazumjeva upućivanje policijskih službenika iz Albanije na rad u Crnu Goru. Policajci iz Albanije će s crnogorskim kolegama patrolirati na primorju.

#### **Bosna i Hercegovina**

Predsjednik Vlade Crne Gore **Milo Đukanović** je na marginama samita „**100 biznis lidera Regiona-Dogovor za novo doba**“, koji je održan u Bečićima 23. V 2013, imao susret s predsjedavajućim Vijeća ministara BiH **Vjekoslavom Bevandom**.

**Poslovni forum Crne Gore i BiH** održan je 18. VI 2013. godine u Sarajevu. Na forumu su razmatrane mogućnosti o zajedničkom nastupu na novim tržištima.

#### **Republika Hrvatska**

Predsjednik Crne Gore **Filip Vujanović** učestvovao na **radnom doručku** koji je predsjednik Hrvatske **Ivo Josipović** priredio za čelnike država Jugoistočne Evrope, koji su prisustvovali svečanosti pristupanja Hrvatske, 1. VII 2013. u Zagrebu.

Predsjednik Crne Gore **Filip Vujanović**, predsjednik Vlade **Milo Đukanović** i potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** prisustvovali su proslavi obilježavanja **pristupanja Republike Hrvatske EU** u Zagrebu, 30. VI 2013.

Predsjednik Crne Gore **Filip Vujanović** i predsjednik Republike Hrvatske **Ivo Josipović** imali su bilateralni susret na marginama dvodnevog **Samita predsjednika država ili vlada zemalja centralne Evrope**, 12. i 13. VI 2013. u Bratislavi.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** učestvovao je na **Zajedničkom sastanku ministara vanjskih poslova zemalja Trans-jadranskog gasovoda (TAP) i Jonsko-jadranskog gasovoda (IAP)**, 12. VI 2013. u Dubrovniku.

Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju i **Administrativni sporazum za sprovođenje Sporazuma** između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju, potpisani su **24. VII 2013.**

U okviru priprema za ISAF misiju, u periodu od 10. VI do 12. VII 2013, realizovana je **Obuka osmog crnogorskog kontigenta** u Splitu, Hrvatska.

Protokol između Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Hrvatske, Ravnateljstva policije o **saradnji tokom turističke sezone 2013**, potpisan je 16. V 2013. u Valbandonu.

### **Republika Italija**

Potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar pravde Duško Marković i ministarka pravde Republike Italije Anamarija Kančelieri, potpisali su 25. VII 2013. dodatni bilateralni Ugovor uz evropsku konvenciju o ekstradiciji i o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima.

Predsjednik italijanskog Nacionalnog savjeta za istraživanja **Luidi Nikolais** posjetio je Crnu Goru 4-5. VII 2013. i sreo se sa ministrima nauke i kulture Crne Gore, **Sanjom Vlahović** i **Branislavom Mićunovićem**, sa članovima Savjeta za naučno-istraživačku djelatnost Crne Gore, kao i predstavnicima Ministarstva nauke. Tom prilikom između Ministarstva nauke CG i Nacionalnog savjeta za istraživanja Italije potpisani su **Sporazum o naučnoj saradnji** i **Program saradnje za Sporazum o naučnoj saradnji**.

Viceadmiral **Dragan Samardžić** boravio u zvaničnoj posjeti Načelniku Generalštaba Vojske Republike Italije, viceadmiralu Đuzepeu de Đorđu, u periodu od 2-4. VII 2013.

### **Republika Kosovo**

Šefovi diplomatija dvije države, **Igor Lukšić** i **Enver Hodžaj** susreli su se na marginama **Sastanka ministara vanjskih poslova SEECP**, koji je održan 31. V 2013. u Ohridu, Makedonija.

Crnogorska delegacija od skoro 40 predstavnika, na čelu sa ministrom kulture Branislavom Mićunovićem, je na Kosovu prisustvovala **Forumu crnogorsko-kosovskog prijateljstva "Radovan Zogović"**, koji je održan 3 - 4. VI 2013. u Prištini.

### **Republika Makedonija**

Ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** se, na marginama **sastanka Partnerske komisije Američko-jadranske povelje**, koji je održan u Skoplju 18. VI 2013, susreo s i makedonskim ministrom vanjskih poslova **Nikolom Poposkim**. **Memorandum o saradnji dvije diplomatske akademije** potpisan je 27. V 2013.

### **Republika Srbija**



Predsjednik Skupštine Crne Gore **Ranko Krivokapić**, boravio je u dvodnevnoj zvaničnoj posjeti Republici Srbiji, 11. i 12. VII 2013. dok je potpredsjednik Vlade CG i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić**, boravio u bilateralnoj posjeti Beogradu 30. V 2013.

Premijeri dvije države, **Milo Đukanović i Ivica Dačić** imali su susret na marginama **poslovne konferencije u Bečićima** 23. VI 2013. a dogovoren je i njihov zvaničan bilateralni susret do kraja godine.

Potpredsjednica Vlade Republike Srbije **Suzana Grubješić** je uručila potpredsjedniku Vlade i ministru vanjskih poslova i evropskih integracija **Igoru Lukšiću** 50.000 stranica prevoda propisa EU tokom njegove zvanične posjete Beogradu, 30. V 2013.

Pokrenuta je inicijativa za održavanje **zajedničkih sjednica vlade dvije države**, a dogovoreno je održavanje prvih bilateralnih i konzularnih konsultacija između dva ministarstva inostranih poslova do kraja 2013.

Prva sjednica **Međuvladine komisije za ekonomsku i trgovinsku saradnju** biće održana 1 - 2. XI 2013.

## **Republika Turska**

Predsjednik Skupštine Crne Gore **Ranko Krivokapić** sreo se 1. VII 2013. s predsjednikom parlamenta Turske **Džemilom Čičekom**, na marginama XXII godišnjeg zasjedanja Parlamentarne skupštine OEBS-a u Istanbulu, kao i 16. V 2013. na marginama XVII EUREKA interparlamentarne konferencije u Briselu.

Ministar odbrane **Milica Pejanović-Đurišić** je boravila u službenoj posjeti **Republici Turskoj, od 6-8. V 2013.**, prilikom koje se susrela s ministrom nacionalne obrane Republike Turske **Ismetom Jilmazom**.

**Delegacija Ministarstva zdravlja**, na čelu s ministrom **Miodragom Radunovićem**, učestvovala je na Ministarskoj konferenciji o univerzalnoj zdravstvenoj pokrivenosti, 27. i 28. VI 2013. u Istanbulu. Ministar Radunović je na marginama konferencije imao sastanak s ministrom zdravlja Turske **Mehmetom Muezinoluom**.

Potpredsjednik Vlade Crne Gore za regionalni razvoj, **Rafet Husović**, boravio je 28-31. V 2013. u posjeti Republici Turskoj, na poziv turskog ministra održivog razvoja **Dževdeta Jilmaza**.

Potpredsjednik Vlade Crne Gore **Rafet Husović** posjetio je 8. V 2013. Tursku i sreo se s turskim potpredsjednikom Vlade **Bekrom Bozdaom**.

Posjeta delegacije **Podsekretarijata za odbranu i industriju Ministarstva odbrane Turske** Crnoj Gori realizovana je 18. i 19. VI 2013.

**Delegacija Ustavnog suda Crne Gore**, na čelu s predsjednikom **Milanom Markovićem**, posjetila je Tursku u periodu od 5-9. VI 2013. Članovi delegacije su se sreli s predsjednicima Ustavnog i Vrhovnog

suda Turske, **Hašimom Kiličem** i **Alijem Alkanom**, a upriličena je i posjeta turskoj Pravosudnoj akademiji.

U toku je usaglašavanje **Sporazuma o uzajamnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, ekstradiciji i transferu osuđenih lica**. Pregovori za usklađivanje teksta održani su 30-31. V 2013. u Podgorici.

## 2. EKONOMSKI KRITERIJUMI

### 2.1. Postojanje funkcionalne tržišne privrede

#### 2.1.1. Ekonomska kretanja

##### *Makroekonomska stabilnost*

U maju 2013. ostvaren je **rast ukupne industrijske proizvodnje** od 22,4% na godišnjem nivou, najviše zbog rasta proizvodnje u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (133,4%). Sektori vađenja ruda i kamena i prerađivačke industrije bilježe pad proizvodnje na godišnjem nivou i to od 6,3% i 11,5%. Industrijska proizvodnja je, u prvih pet mjeseci ove godine zabilježila rast proizvodnje od 9,1% u odnosu na isti period prethodne godine. Rast je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (82%), dok dva sektora bilježe pad: sektor vađenja ruda i kamena (4,3%) i sektor prerađivačke industrije (28,3%).

Prema podacima Monstata, Crnu Goru je u maju 2013. posjetilo 89.139 turista što je za 9,7% više u odnosu na maj prethodne godine. Istog mjeseca ostvareno je 421.689 noćenja što je za 7,3% više u odnosu na maj prethodne godine. U prvih pet mjeseci broj dolazaka turista se povećao za 7,6%, dok se broj noćenja povećao za 3,8% u odnosu na isti period prethodne godine.

**U šumarstvu** je, tokom prvih pet mjeseci 2013, proizvedeno 50.464 m<sup>3</sup> šumskih sortimenta, što je za 93,9% više nego u istom periodu prethodne godine, što je rezultat izuzetno niske osnovice u januaru 2012, odnosno nepostojanja proizvodnje u februaru iste godine.

Vrijednost izvršenih **građevinskih radova** u prvom kvartalu ove godine bila je viša za 5,7% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je građevinska aktivnost mjerena efektivnim časovima rada povećana za 33%.

**Godišnja stopa inflacije**, mjerena potrošačkim cijenama je u maju 2013. je iznosila 3%. Najveći rast cijena na godišnjem nivou je zabilježen u kategoriji „hrana i bezalkoholna pića“ 6,3% (najviše zbog rasta cijena povrća 43,9%, voća 18,2%, ulja i masti 13,5%). Rasle su cijene u kategoriji „alkoholna pića i duvan“ (2,5%), „odjeća i obuća“ (2,3%), kategoriji „stanovanje, voda, struja, gas i druga goriva“ za 4,4% (najviše zbog rasta cijena električne energije od 9,7%), u %, kategoriji „zdravlje“ 1,7%, „komunikacije“ 2%, kategoriji „rekreacija i kultura“ 1,1%, ostali proizvodi i usluge“ 3,1%, i „obrazovanje“ 0,2%.

Godišnji pad cijena je zabilježen u kategoriji „hoteli i restorani“ (-1,1%), „prevoz“(-4,4%) i kategoriji „pokućstvo i rutinsko održavanje stana“ (-1,4%).

**Broj zaposlenih** u maju 2013. je, prema evidenciji Monstata, iznosio je 174,4 hiljada lica, što je za 2,4% više u odnosu na prethodni mjesec, a 5,2% više u odnosu na maj 2012. Rast broja zaposlenih tokom prvih pet mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne zabilježen je u šesnaest od ukupno devetnaest sektora. Pad broja zaposlenih bilježi sektor vađenja rude i kamena (1,1%), trgovine na veliko i trgovine na malo, popravka motornih vozila i motocikala (1,9%) i djelatnost poslovanja sa nekretninama (3,3%).

Najveći broj lica u maju 2013. zaposlen je u sljedećim djelatnostima: trgovini na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala (21,8%), državnoj upravi i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (11,8%), usluga smještaja i ishrane (8,8%), obrazovanju (7,8%), prerađivačkoj industriji (7,6%), zdravstvena i socijalna zaštita (6,3%), saobraćaj i skladištenje (5,7%).

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje, u maju 2013. bilo je 31.363 registrovanih nezaposlenih lica što predstavlja pad od 3,9% u odnosu na prethodni mjesec, a rast od 4,1% u odnosu na maj 2012. godine. Administrativna stopa nezaposlenosti u maju 2013. iznosila je 13,52% što je za 0,54 p.p. više od stope iz maja prethodne godine.

**Prosječna zarada** u Crnoj Gori, je u maju 2013. iznosila 728 eura i bila je viša za 0,1% u odnosu na maj prethodne godine. Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je iznosila 480 eura i u odnosu na maj prethodne godine bila je manja za 1,4%.

Prosječna zarada bez poreza i doprinosa je zabilježila realni rast od 0,4% na mjesečnom nivou.

**Broj penzionera** u martu 2013. bio je 107.406 ili 2,1% više nego u istom mjesecu prethodne godine. Prosječna penzija je iznosila 277,27 eura, i u odnosu na mart prethodne godine bila niža za 0,8%.

U prvom kvartalu 2013. zabilježeno je **smanjenje deficita tekućeg računa platnog bilansa**. Prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa iznosio je 192,2 miliona eura, što je za 18,8% manje nego u istom periodu 2012. Manji deficit tekućeg računa rezultat je smanjenja spoljnotrgovinskog deficita za 13,6%, odnosno povećanja izvoza roba za 6,3%, uz istovremeno smanjenje uvoza za 9%. Na povećanje izvoza najviše je uticalo povećanje izvoza električne energije, dok je istovremeno došlo do pada izvoza aluminijuma i gvožđa i čelika.

**Pokrivenost spoljnotrgovinskog deficita** suficitom ostvarenim na ostalim računima tekućeg računa u posmatranom periodu iznosila je 25,6% i u odnosu na 2012. veća je za 4,8 procentna poena. U međunarodnoj razmjeni usluga Crna Gora je u prvom kvartalu 2013. ostvarila suficit u iznosu od 6,6 miliona eura. Kretanja na ovom računu u najvećoj mjeri zavise od kretanja u oblasti turizma. **Procijenjeni prihodi od putovanja - turizma** iznosili su 11,8 miliona eura, što je na približno istom nivou kao u 2012.

U posmatranom periodu ostvaren je rast prihoda po osnovu faktorskih dohodaka za 6,8% (51,3 miliona eura), što je rezultat povećanja priliva po osnovu kompenzacija zaposlenih, dok je istovremeno zabilježeno smanjenje ukupnih rashoda od 30,4%, kao posledica manjeg odliva po osnovu otplate kamata u poređenju s 2012.

**Ukupan priliv po osnovu faktorskih dohodaka** iznosio je 51,3 miliona eura, što je za 6,8% više nego u 2012. Na računu tekućih transfera, u prvom kvartalu 2013. zabilježen je pad priliva transfera u

Crnu Goru, kao posljedica smanjenja priliva po osnovu izdržavanja, poklona i pomoći iz inostranstva u korist fizičkih lica, dok je zabilježeno povećanje doznaka iz inostranstva (rast od 8,4% u odnosu na 2012).

**Neto priliv stranih direktnih investicija** u prvom kvartalu 2013, prema preliminarnim podacima iznosio je 65,5 miliona eura, što je za 2,2% manje nego u prethodnoj godini. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 81,6 miliona eura. U strukturi stranih direktnih investicija najveći priliv je ostvaren po osnovu **interkompanijskog duga** u iznosu od 40,7 miliona eura, što je dva puta više nego u istom periodu 2012. U formi vlasničkih ulaganja zabilježen je priliv u iznosu od 39,8 miliona eura ili 48,7% ukupno ostvarenog priliva u prva tri mjeseca 2013. U strukturi vlasničkih ulaganja najveći dio se odnosi na priliv po osnovu ulaganja u nekretnine u iznosu od 36,9 miliona eura (45,2%), dok su ulaganja u preduzeća iznosila 2,9 miliona eura.

Prema preliminarnim podacima, za prvih pet mjeseci 2013. ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 153,1 milion eura, dok je istovremeno ostvaren odliv u vrijednosti od 41 milion eura. Rezultat takvih kretanja je ostvareni neto priliv 112,1 milion eura, što je za 5,5% manje u poređenju sa istim periodom prethodne godine. U strukturi **ukupnog priliva SDI**, učešće priliva po osnovu investicija u nekretnine iznosilo je 50,4%, zatim slijede interkompanijski dug sa 44,6% i priliv po osnovu investicija u preduzeća i banke 4,1%.

#### 2.1.1.1. Monetarna i fiskalna politika

Ukupni finansijski efekti Vladinih mjera donijetih na račun povećanja naplate prihoda iznose, po konzervativnom obračunu, između 45-55 miliona eura, (bez sive ekonomije) u 2013. od čega:

- Prihod od ukupno 12 miliona eura mogao bi se očekivati od taksi na SIM kartice, kablovsku televiziju, električna brojlara, pušačke zone koji će se primjenjivati u 2013.
- Primjene stope od 15% na bruto zarade iznad prosjeka, donijeće ostvarenju prihoda od 7,5 miliona eura.
- Primjene stope PDV-a od 19% od 1. VI rezultiraće dodatnim prihodima od oko 25 miliona eura.
- Pozitivan efekat na javne finansije i na ekonomiju imaće i povećanje minimalne zarade sa 30% na 40% prosječne zarade u Crnoj Gori. Sa jedne strane, smanjiće se zloupotrebe na tržištu rada, sa druge strane smanjiće se deficit fonda PIO.
- Ministarstvo finansija će odlučiti o nastavku primjene privremenih fiskalnih mjera.

U periodu januar-maj 2013, došlo je do stabilizacija prihoda budžeta i ostvarenja naplate iznad planiranog nivoa za 2,1% i 10,9% iznad naplate za isti period 2012. Prihodi budžeta su iznosili 416,5 miliona eura ili 11,8% BDP-a. Naplata PDV, poreza na dobit, i poreza na dohodak je povećana u odnosu na plan, što potvrđuje da preduzete mjere za poboljšanje naplate prihoda budžeta daju pozitivne rezultate. Navedeni podaci pokazuju da mjere na suzbijanju sive ekonomije daju rezultate, ali i da je ekonomska situacija ove godine povoljnija od prošlogodišnje.

Takođe, kao rezultat primjene mjera fiskalnog prilagođavanja u period januar-maj 2013, došlo je do ušteda na rashodnoj strani budžeta. Izdaci za material i usluge iznose 30,3 miliona eura i niži su za 2,6 miliona eura kao rezultat ušteda. Transferi fondu PIO iznose 159,7 miliona eura i niži su od planiranih za 7,3 miliona eura kao rezultat zaustavljanja usklađivanja rasta penzija u 2013. Izdaci kapitalnog budžeta iznose 17,3 miliona eura i niži su od planiranih za 13,4 miliona eura. Izdaci za bruto zarade iznose 157,5 miliona eura i veći su od planiranih za 2,5 miliona eura.

Deficit budžeta u prvih 5 mjeseci 2013. pokazuje tendenciju smanjenja kako u odnosu na prethodnu godinu tako i na plan za 2013. Kumulativni deficit budžeta u periodu januar-maj 2013. iznosi 78,56 miliona eura i niži je od deficit u istom period 2012. za 48,68 miliona eura, a od planiranog u istom periodu 2013. niži je za 36,03 miliona eura. Deficit budžeta u maju 2013. iznosio je samo 2,05 miliona.

**Izvorni prihodi budžeta Crne Gore u maju 2013. iznosili su 93,9 miliona eura i veći su u odnosu na 2012. za 8,2 %, dok su u odnosu na plan za 2013. manji za 2,6 %.** Pri tome, porast su bilježili prihodi od poreza na dodatu vrijednost, koji su veći za 5,2 % u odnosu na plan i 10,2 % u odnosu na maj 2012. Ova pozitivna kretanja mogu se dovesti u vezu sa mjerama Vlade koje sprovodi u cilju suzbijanja sive ekonomije. Najveće uštede su postignute u rashodima za materijal i usluge, kao i na transferima za socijalnu zaštitu i kapitalnim izdacima. **Deficit u prvih 5 mjeseci 2013.** pokazuje tendenciju smanjenja kako u odnosu na prethodnu godinu tako i na plan za 2013. Deficit budžeta u maju 2013. iznosio je samo 1,98 miliona eura i niži je od deficita u maju 2012. za 13,9 miliona eura. Kumulativni deficit budžeta u periodu januar-maj 2013. iznosi 78,56 miliona eura i niži je od deficit u istom period 2012. za 64,58 miliona eura, a od planiranog u istom periodu 2013. niži je za 36,03 miliona eura.

**Državni dug** na kraju maja 2013. iznosio je 1.767,1 miliona eura ili 50,2 % procijenjenog BDP-a i povećan je za 0,2 % u odnosu na prethodni mjesec. Unutrašnji dug iznosio je 436,0 miliona eura, a dug prema nerezidentima 1.332,50 miliona eura.

**Izdaci budžeta** iznosili su 95,9 miliona eura i manji su za 6,8 miliona eura u odnosu na isti period prošle godine, i manji za 8,1 milion eura u odnosu na plan 2013.

## 2.1.2. Međusobno djelovanje tržišnih mehanizama

### Ulazak i izlazak sa tržišta

U prvih šest mjeseci 2013. likvidirano je 1060 privrednih društava. U istom periodu registrovano je 2349 privrednih društava.

### 2.1.3. Razvoj finansijskog sektora

Bankarski sistem i pored očuvane stabilnosti pokazuje određene slabosti što se ogleda u još uvijek izraženom kreditnom riziku. Poslovanje banaka u prvih pet mjeseci 2013, kao i u odnosu na prethodni mjesec, karakterišu pozitivni pomaci poput rasta aktive, kredita, depozita i kapitala. Negativne promjene su rast nekvalitetne aktive i nekvalitetnih kredita, rast kredita koji kasne sa otplatom preko 30 i 90 dana. Tokom 2013. likvidnost banaka održana je na zadovoljavajućem nivou, što pokazuju ključni parametri likvidnosti.

Ukupna aktiva banaka u odnosu na april 2013. povećana je za 35,6 miliona eura ili 1,25%. Najveće učešće u aktivi banaka imaju krediti i potraživanja od clijenata i banaka (2.309,3 miliona eura ili 79,97%) koji u odnosu na april 2013. ostvarili rast od 12,5 miliona eura ili 0,55%. Ukupni depozitni potencijal banaka na dan 31. V 2013. iznosi 1.996 miliona eura. Posmatrano u odnosu na prethodni mjesec ukupni depoziti su zabilježili rast od 23,6 miliona eura ili 1,19%, dok je u odnosu na januar 2013. zabilježen rast od 6,5 miliona eura ili 0,33%.

Kritikovana aktiva - bruto princip (B, C, D, E) je iznosila 1.047,6 miliona eura na kraju maja 2013. i predstavljala je 36,28% ukupne aktive. U odnosu na prethodni mjesec ova aktiva ostvaruje rast od 28,7 miliona eura ili 2,8%. Ukupna bruto nekvalitetna aktiva banaka (C, D, E) koja obuhvata kredite i

potraživanja i ostale stavke aktive i vanbilansa na kraju maja 2013. je iznosila 548,6 miliona eura i činila je 19% ukupne aktive. Posmatrano u odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetna aktiva bilježi rast od 14,7 miliona eura ili 2,76%.

Bruto krediti i potraživanja koji kasne sa otplatom (bruto princip) na 31. V 2013. iznose 707,2 miliona eura i čine 28,12 % ukupnih bruto kredita i potraživanja, dok su ukupni krediti i potraživanja koji kasne preko 90 dana iznosili 459,2 miliona eura ili 18,26% ukupnih bruto kredita i potraživanja.

Bruto nekvalitetni krediti i potraživanja (C, D i E) koji obuhvataju kredite od banaka i klijenata, sredstva i depozite kod banaka, kamatu, faktoring i forfeiting, potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama i vremenska razgraničenja, na nivou sistema za maj 2013. iznose 531,6 miliona eura i predstavljaju 21,14% ukupnih bruto kredita i potraživanja. U odnosu na april 2013. bilježe rast od 15,8 miliona eura ili 3,06%.

Bankarski sistem na kraju maja 2013. posluje sa dobitkom. Dobitak u poslovanju iskazan na nivou sistema iznosi 16,5 miliona eura. Četiri banke su iskazale gubitak u ukupnom iznosu od 1,1 milion eura. Preostalih sedam banaka iskazuju dobit u ukupnom iznosu od 17,5 miliona eura.

U bankarskom sistemu Crne Gore na 31. V 2013. posluje šest mikrokreditnih finansijskih institucija, čija ukupna bilansna suma iznosi 37 miliona eura. U odnosu na prethodni mjesec bilansna suma ostvaruje rast od 981 hiljade eura ili 2,73%. Od ukupne bilansne sume 76,77% se odnosi na aktivu dvije mikrokreditne finansijske institucije.

U izvještajnom periodu Centralna banka Crne Gore je usvojila Odluku o izmjeni Odluke o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka ("Službeni list CG", br. 168/13) kojom su obrasci finansijskih izvještaja banaka koji se javno objavljuju usklađeni sa zahtjevima koji proizilaze iz nove regulative Centralne banke kojom je propisano da se vrednovanje finansijske imovine banaka vrši primjene MRS/MSFI.

## **2.2. Sposobnost suočavanja s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije**

### **2.2.1. Ljudski i fizički kapital<sup>4</sup>**

#### **Energetika**

Krajem maja 2013. raskinuti su ugovori o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima Bjelojevička (Opština Mojkovac) i Bistrica (Opština Bijelo Polje). Izdate su četiri energetske dozvole za izgradnju malih hidroelektrana instalisane snage do 1 MW na vodotocima Raštak i Piševska rijeka, kao i na sistemu za vodosnabdijevanje Željezare Nikšić. Inovirani urbanističko-tehnički uslovi za izgradnju vjetroelektrane na lokaciji Krnovo (Opštine Nikšić i Šavnik) izdati su 10. V 2013, a za izgradnju vjetroelektrane na lokaciji Možura (Opština Ulcinj) dana 7. VI 2013.

Dana 12. VI 2013. objavljen je Javni oglas za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori (Tender III). Javno nadmetanje će se sprovoditi u otvorenom postupku na osam vodotoka u opštinama Šavnik, Bijelo Polje, Plav, Berane i Plužine.

---

<sup>4</sup> Vidjeti poglavlje 3.26. Obrazovanje i kultura

U prethodnom periodu veliki broj investitora je izrazio interesovanje za realizaciju projekta izgradnje HE Komarnica. Nakon završetka korekcije nacrtu Detaljnog prostornog plana i nacrtu Strateške procjene uticaja na životnu sredinu, kao i revizije Sumarnog izvještaja o geološkim istražnim radovima, potencijalni investitori će biti u mogućnosti da izrade svoje ponude za izgradnju HE Komarnica, a Vlada Crne Gore će biti u mogućnosti da donese odluku o načinu realizacije Projekta.

Nastavljena je politika subvencioniranja potrošača električne energije, u skladu sa Zakonom o budžetu za 2013. kojim je za subvencioniranje potrošača električne energije opredijeljeno 1,2 miliona eura.

## **Transport**

Montenegro Airlines AD trenutno sprovodi, u skladu sa Zaključcima Vlade, sve interne mjere restrukturiranja privrednog društva utvrđene Programom restrukturiranja (tehničko tehnološke, organizacione, kadrovske, finansijske), prodaja i davanje u zakup aviona tipa Foker, povećanje stepena iskorištenosti kapaciteta, smanjenje broja zaposlenih, smanjenje materijalnih troškova poslovanja, preispitivanje svih linija i zatvaranje nerentabilnih linija i predstavništva, zaključivanje povoljnijih ugovora sa dobavljačima i sl.

Krajnji rok za dostavljanje ponuda za proces privatizacije AD „Kontejnerski terminal i generalni tereti“ Bar bio je 30. VI 2013. Ponudu je dostavila turska kompanija Global Ports. Finansijska ponuda je sadržala ponuđenu kupoprodajnu cijenu 62.09% akcija po cijeni od 7,1 miliona eura dok je za investicije predviđeno dodatnih 20 miliona eura. Vlada Crne Gore je u fazi pregovora s turskom kompanijom.

## **Telekomunikacije**

### **2.2.2. Uticaj države na konkurentnost**

### **2.2.3. Ekonomska integracija**

Posmatrano prema glavnim ekonomskim grupacijama, Crna Gora tradicionalno najveću trgovinsku razmjenu ostvaruje sa zemljama CEFTA-e i EU. U prvom kvartalu 2013. 59,6% od ukupne robe je izvezeno u zemlje CEFTA-e . Zatim slijede zemlje EU sa 30,7%, EFTA sa 0,8% i ostale zemlje sa 8,9%. Najveći uvoz ostvaren je takođe iz zemalja CEFTA-e 40,5% ukupnog uvoza. Slijede zemlje EU 37,3%, EFTA 1,0% i ostale zemlje 21,1%.

## **3. SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA IZ ČLANSTVA U EU**

### **3.1. POGLAVLJE 1: SLOBODNO KRETANJE ROBE**

#### **Zakonodavni okvir**

Na osnovu Zakona o metrologiji („Službeni list CG”, br. 79/08) i Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usaglašenosti („Službeni list CG”, br. 53/11) 22. VI 2013. donijeti su:

- Pravilnik o zahtjevima koji se odnose na uređaje i sisteme sa mjernom funkcijom („Službeni list CG”, br. 29/13)
- Pravilnik o vagama sa neautomatskim funkcionisanjem („Službeni list CG”, br. 29/13)

### **3.1.1.1. Standardizacija**

Usvojeno je novih 360 standarda i srodnih dokumenata („Službeni list CG”, br. 31/13).

Prepoznajući prioritetne oblasti za standardizaciju, koje su od interesa za Crnu Goru, a na osnovu interesovanja zainteresovanih strana, Institut je u izvještajnom periodu formirao Tehnički komitet ISME/TK 009: Građevinski proizvodi. Pored toga, pokrenuta je procedura osnivanja tehničkih komiteta za oblasti: informacione tehnologije i zaštita zdravlja.

U saradnji s Međunarodnom organizacijom za standardizaciju (ISO), stručno tijelo Instituta, Tehnički komitet ISME/TK 007: Društvena odgovornost, krajem aprila organizovao je Konferenciju na temu „Lansiranje standarda MEST ISO 26000“. Sredinom juna, takođe u saradnji sa ISO, Institut za standardizaciju Crne Gore (ISME) organizovao je nacionalni ISO/ISME seminar na temu “Menadžment energijom i ISO 50001“.

Sredinom juna u Sarajevu je održana "Druga balkanska konferencija o standardizaciji". Na pomenutoj konferenciji diskutovano se o koristima standardizacije i primjene standarda sa posebnim osvrtom na mala i srednja preduzeća, kao i o iskustvu u vezi eurokodova.

Delegacija Instituta pratila je rad generalnih skupština evropskih tijela za standardizaciju (CEN/CENELEC), te je učestvovala i na Drugom evropskom samitu u oblasti standardizacije koji je u organizaciji CEN/CENELEC održan sredinom juna u Kopenhagenu, Danska.

### **3.1.1.2. Metrologija**

Vlada je Zaključkom br. 06 - 1073/3 od 16. V 2013. utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za metrologiju, br. 01-440 od 17. IV 2013.

### **3.1.1.3. Akreditacija**

Akreditaciono tijelo Crne Gore (ATCG) je u junu 2013. akreditovalo jedno novo tijelo za ocjenu usaglašenosti (laboratorija za ispitivanje): Montinspekt d.o.o – Laboratorija za fizička ispitivanja (obim akreditacije: fizička ispitivanja buke u radnoj i životnoj sredini)

Na osnovu zahtjeva za dobrovoljnu suspenziju akreditacije, oduzeta je akreditacija PZU MB Laboratorija Cardio Medica – Herceg Novi, a u skladu s Pravilima akreditacije ATCG.

Trenutno u sistemu akreditacije postoji ukupno devetnaest (19) tijela za ocjenu usaglašenosti akreditovanih od strane ATCG, od kojih su 14 laboratorije za ispitivanje, jedna laboratorija za kalibraciju, tri kontrolna tijela i jedno certifikaciono tijelo za certifikaciju proizvoda.

U periodu izvještavanja, a u skladu sa *Planom nadzornih posjeta i ponovnog ocjenjivanja akreditovanih organizacija*, ATCG je sprovedo dvije nadzorne posjete u cilju praćenja održavanja kompetentnosti akreditovanih tijela za ocjenu usaglašenosti.



ATCG redovno održava Registar Akreditovanih tijela za ocjenjivanje usaglašenosti i relevantne informacije iz registra objavljuje putem internetskog portala ([www.atcg.co.me](http://www.atcg.co.me)).

U skladu s obavezama koje proističu iz punopravnog članstva u Evropskoj kooperaciji za akreditaciju (EA), predstavnik ATCG-a je prisustvovao i uzeo učešće u radu 31. Generalne Skupštine Evropske kooperacije za akreditaciju (GA EA), održane u periodu 29-30.V 2013. u Parizu. Takođe, iz obaveza koje proističu iz punopravnog članstva u EA, ATCG je u periodu izvještavanja nastavilo da doprinosi razvoju dokumenata EA putem davanja komentara na nacрте dokumenata i glasanja, s ciljem njihovog usvajanja.

U okviru projekta pomoći EU pod nazivom „Razvoj usluga akreditacije u Crnoj Gori”, realizovano je četrnaest obuka koje su se odnosile na specifične sheme akreditacije. U okviru TAIEEX instrumenta pomoći, u Podgorici je u periodu 1-5. VII 2013 održana obuka za vodeće ocjenjivače za EN ISO/IEC 17025.

#### **3.1.1.4. Tržišni nadzor**

Koordinaciono tijelo za tržišni nadzor je u maju održalo sastanak kojem je prisustvovao kratkoročni ekspert IPA Projekta „Zaštita potrošača i tržišni nadzor“. Na sastanku je bilo riječi o koordiniranim aktivnostima organa nadležnih za nadzor nad tržištem s posebnim osvrtom na saradnju s Upravom carina, metodama procjene rizika, preduzetim mjerama u inspekcijском nadzoru, itd.

U okviru IPA Projekta „Zaštita potrošača i tržišni nadzor“, održan je sastanak radne grupe koju čine predstavnici Tržišne inspekcije i Uprave carina o katalogu saradnje koji je pripremljen uz stručnu podršku EU eksperta.

U Upravi carina u Podgorici održana je radionica „Korišćenje informacionog sistema Uprave carina za potrebe Tržišne inspekcije“, kako bi se definisali podaci i moduli za izvještavanje koji će se koristiti u Tržišnoj inspekciji.

U organizaciji Tržišne inspekcije i IPA Projekta „Zaštita potrošača i tržišni nadzor“, održana je radionica na temu: „Zahtjevi bezbjednosti iz standarda za proizvode plutajuća pomagala po opštoj bezbjednosti i po Direktivi o ličnoj zaštitnoj opremi“ i „Kosilice za travu“.

U okviru projekta ORF, u Zagrebu je održan sastanak kontaktnih osoba za tržišni nadzor iz zemalja Zapadnog Balkana. Cilj radionice bio je definisanje koncepta mreže s posebnim osvrtom na sljedeća pitanja: način funkcionisanja mreže, organizacija, obrazac za informisanje, informacije koje se razmjenjuju i zadaci koje treba da ispune kontakt tačke u cilju realizacije koncepta mreže.

## **3.2. POGLAVLJE 2: SLOBODNO KRETANJE RADNIKA**

### **3.2.1. Pristup tržištu rada**

U skladu s Odlukom o utvrđivanju broja radnih dozvola za strance za 2013 („Sl. list CG”, br. 57/2012), Vlada je donijela Odluku o izmjeni Odluke o utvrđivanju broja radnih dozvola za strance za 2013, kojom se kvota povećava do 3.000. Prvobitna kvota je iznosila ukupno 16.500 dozvola, što je za 8.550

manje u odnosu na 2012. U izvještajnom periodu je izdato 9.368. dozvola za rad i zapošljavanje stranaca.

Vlada je 4. VII 2013. donijela **Uredbu o izmjeni Uredbe o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica s Kosova koji borave u Crnoj Gori**, kojom je produžen rok primjene u do 13. VI 2014, u skladu sa Zakonom o strancima.

### **3.2.2. Posredovanje pri zapošljavanju**

Vlada je 27. VI 2013. usvojila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za zapošljavanje.

### **3.2.3. Koordinacija socijalne sigurnosti**

U periodu od 19-20. VI 2013, održani su razgovori na nivou organa za vezu Crne Gore i Republike Srbije o sprovođenju Sporazuma između Republike Crne Gore i Republike Srbije o socijalnom osiguranju, u oblasti zdravstvenog osiguranja i penzijskog i invalidskog osiguranja.

Sporazum između Crne Gore i Republike Hrvatske o socijalnom osiguranju je potpisan 24. VII 2013. u Podgorici.

## **3.3. POGLAVLJE 3: PRAVO OSNIVANJA PREDUZEĆA I SLOBODA PRUŽANJA USLUGA**

### **3.3.1. Sloboda pružanja prekograničnih usluga**

U vezi s planiranim projektom “Usaglašavanje sa zakonodavstvom EU – Jačanje kapaciteta Ministarstva ekonomije u vezi prenošenja Direktive o uslugama na unutrašnjem tržištu i njene implementacije<sup>5</sup>”, ekspertska tim njemačke Agencije za razvoj (GIZ) je dostavio izvod budućeg Opisa aktivnosti projekta koji će biti Aneks I budućeg Ugovora o izvođenju projekta. Njime je dat detaljan prikaz trenutne situacije, rezultati i indikatori, kao i aktivnosti i rezultati.

U periodu od 26 - 28. VI 2013. u Podgorici je realizovana posjeta eksperta iz Grčke koja će biti angažovana kroz pomenuti projekat. Tokom ove posjete održan je niz sastanaka s predstavnicima Radne grupe za sprovođenje aktivnosti na prenošenju Direktive o uslugama u nacionalno zakonodavstvo, Radne grupe za Poglavlje 3 – Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga, kao i predstavnika Ministarstva turizma.

### **3.3.2. Uzajamno priznavanje profesionalnih kvalifikacija**

#### **3.3.2.1. Međunarodna saradnja / Ekspertska pomoć**

Radna grupa za izradu Nacionalnog plana razvoja stručnih kvalifikacija, su, uz pomoć ekspertske podrške – predstavnice Ministarstva rada Republike Slovenije, održali 16 - 18. VII 2013. u Podgorici, sastanke na kojima su razmatrali primjedbe i sugestije Evropske komisije na tekst pripremljenog Predloga Nacionalnog plana, a u cilju sačinjavanja konačnog teksta dokumenta i ponovnog dostavljanja predstavnicima EK na mišljenje.

#### **3.3.2.2. Statistika**

<sup>5</sup> U pitanju je Ugovor Delegacije EU sa GIZ-om putem indirektnog centralizovanog upravljanja, gdje GIZ učestvuje kao kofinansijer.

U Ministarstvu rada i socijalnog staranja je podnijeto 16 zahtjeva za priznavanje inostranih certifikata o stečenim stručnim kvalifikacijama u svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori. Ministarstvu prosvjete (ENIC centar) su podnijeta 454 zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava u oblasti visokog obrazovanja u svrhu zapošljavanja u Crnoj Gori, dok je zahtjeva za priznavanje inostranih obrazovnih isprava za osnovno i srednje obrazovanje bilo 305.

### 3.4. POGLAVLJE 4: SLOBODA KRETANJA KAPITALA

#### 3.4.1. Platni sistem

**Vlada je na sjednici održanoj 11. VII 2013 utvrdila Predlog zakona o platnom prometu.** Ovim se važeći Zakon o platnom prometu u zemlji (Službeni list CG“, br. 61/08 i 31/12) u potpunosti usklađuje s pravnom tekovinom EU iz ove oblasti.

Kad su u pitanju aktivnosti u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, u periodu od maja - jula 2013. Centralna banka Crne Gore je sprovela sljedeće aktivnosti:

- Početkom maja 2013. ministar finansija je donio Rješenje o formiranju radne grupe za izradu novog Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranju terorizma. U ovu radnu grupu je, pored predstavnika drugih institucija, uključena i predstavnica Centralne banke Crne Gore.
- Izvršene su kontrole dvije banke, radi provjere usklađenosti poslovanja s propisima iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.
- Pokrenut je prekršajni postupak prema jednoj banci zbog kršenja Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.
- Organizovani su seminari (1) “Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma” koji je organizovalo Udruženje Banka Crne Gore u saradnji sa ATTF-om iz Luksemburga u periodu od 10. - 12. VI 2013, u Podgorici i (2) Radionici o implementaciji međunarodnih restriktivnih mjera koja je održana u Podgorici od 4. - 5. VII 2013, u organizaciji Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore i Evropske komisije.

#### 3.4.2. Sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma

USPNFT je u izvještajnom periodu dala 2 naloga za privremenu blokadu (na 72 sata) 2 transakcije u ukupnom iznosu 804.400,00 eura.

9 službenika USPNFT učestvovalo je na 2 seminara koji su se odnosili na prevenciju korupcije i finansijske.

U skladu sa Vladinim programom za zapošljavanje pripravnika USPNFT je zaposlila 7 pripravnika.

U periodu od 25. IV 2013. do 30. VI 2013. **Sektor za prijem obradu i analizu podataka** je otvorio 53 predmeta. U istom periodu je primljen 19 izvještaja o sumnjivim transakcijama.

Drugim nadležnim državnim organima (Tužilaštvu, Upravi policije i ANB) prosljeđena je 31 informacija i obavještenje. Od ovog broja na inicijativu USPNFT je upućeno 7 obavještenja, 10 informacija je upućeno kao odgovor na zahtjeve ovih državnih organa. U istom periodu ovim državnim organima je prosljeđeno i 14 dopunskih informacija.

Stranim finansijsko - obavještajnim službama je proslijeđeno 27 zahtjeva, a od stranih FOS je primljeno je 5 zahtjeva za dostavu finansijsko obavještajnih podataka.

U izvještajnom periodu potpisani su Sporazumi o saradnji s finansijsko obavještajnim službama Paname, Indije i Saudijske Arabije.

## 3.5. POGLAVLJE 5: JAVNE NABAVKE

### 3.5.1. Normativni okvir

Vlada je na sjednici održanoj 4. VII 2013. verificovala Izvještaj o javnim nabavkama u Crnoj Gori za 2012. i objavljen je na portalu Uprave [www.ujn.gov.me](http://www.ujn.gov.me).

Početakom jula 2013. formirana je radna grupa za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za javne nabavke je usvojen u aprilu 2013.

Državna komisija za kontrolu postupka javnih nabavki je 28. VI 2013. dostavila Ministarstvu finansija Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2012.

### 3.5.2 Jačanje administrativnih kapaciteta

Početakom aprila 2013. Uprava za javne nabavke je počela s implementacijom Fokus *Projekta MNE/011* usmjerenog na jačanje stručnog osposobljavanja u Crnoj Gori.

Krajem aprila 2013. održan je Forum o javnim nabavkama na temu "Jednogodišnje iskustvo u primjeni novog Zakona o javnim nabavkama".

Krajem aprila 2013. održan je seminar na temu „*Jačanje parlamentarne kontrole sistema javnih nabavki*“, uz posredstvo NVO Institut alternativa uz finansijsku podršku Demokratske komisije za male grantove ambasade Sjedinjenih Američkih Država.

Nacionalna konferencija "Efikasan sistem javnih nabavki – glavna mogućnost za suzbijanje korupcije", u okviru projekta "Unapređenje sistema javnih nabavki u Crnoj Gori" je održana 13. VI 2013.

Predstavnici Uprave za javne nabavke su u junu 2013, u saradnji s Narodnom bibliotekom „Radosav Ljumović“ i Udruženjem bibliotekara Crne Gore održali okrugli sto na temu "Nabavka knjiga i ostale bibliotečke građe u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama".

U junu 2013. u organizaciji RESPA-e, ILO Torino i Uprave za javne nabavke održana je regionalna konferencija u okviru Projekta aktivnosti Uprave za javne nabavke, koji je usmjeren na strateško pozicioniranje Crne Gore u oblasti obuke, kroz implementaciju projekta regionalne pomoći IPA 2009 „Obuka u javnim nabavkama za zapadni Balkan i Tursku“.

Na inicijativu Uprave za javne nabavke, a u organizaciji UNDP-a u julu 2013. je održana trodnevna obuka na temu "Javne nabavke na lokalnom nivou u Crnoj Gori".

### **3.5.3. Kontrolni mehanizam Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki**

Državna komisija je sprovela 19 kontrola postupaka javnih nabavki, od čega je utvrdila da je 9 postupaka sprovedeno u skladu sa zakonom, poništila 1 postupak u cijelosti, dok je u 9 postupaka djelimično poništila postupak javne nabavke kao i radnje i odluke sprovedene odnosno donesene u predmetnom postupku javne nabavke.

Osim toga, u dva postupka utvrđeno je da naručilac nije bio dužan da Državnoj komisiji u smislu člana 144 stav 1 Zakona o javnim nabavkama dostavlja dokumentaciju radi kontrole postupka javne nabavke.

### **3.5.4. Statistički podaci**

Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki je održala 11 sjednica na kojima je donijela 174 odluke po žalbama od čega je: 36 odluka odbijeno, 100 usvojeno dok je u 31 predmetu odlučeno zaključkom. U sedam postupaka je došlo do obustave jer je žalilac odustao od žalbe. Državna komisija je donijela 12 zaključaka o spajanju predmeta po žalbama, kao i osam odluka po presudama Upravnog suda.

## **3.6. POGLAVLJE 6: PRIVREDNO PRAVO**

U toku je sprovođenje započetih aktivnosti u oblasti registracije privrednih subjekata na planu omogućavanja registracije i u 8 podružnica Poreske uprave širom Crne Gore, kao i uvođenja pune elektronske registracije preduzeća.

Ministarstvo finansija je u saradnji sa Svjetskom bankom uradilo projekat za određivanje tijela za javni nadzor. Sporazum, koji će biti potpisan između Ministarstva finansija i Svjetske banke (najkasnije do 9. VIII 2013.) predviđa donaciju od 500.000 dolara namijenjenih za izradu ovog projekta. Nepostojanje kvalitetnog sistema javnog nadzora ključna je neusaglašenost s evropskom praksom i smatramo da će se realizacijom ovog projekta ista otkloniti. Predviđeno vrijeme trajanja projekta je 18 mjeseci, tj. do kraja 2014.

## **3.7. POGLAVLJE 7: PRAVO INTELEKTUALNE SVOJINE**

Usvojen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna („Sl. list CG“, br. 27/13).

Skupština je donijela Zakon o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine, na sjednici od 18. VI 2013.

### **3.7.1. Međunarodna saradnja**

Delegacija Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore učestvovala je na Sedmom globalnom kongresu o borbi protiv piraterije i krivotvorenja, koji je održan u Istanbulu 24 – 26. IV 2013.

Zavod za intelektualnu svojinu Crne Gore organizovao je učešće predstavnika Crne Gore iz Tržišne inspekcije, Uprave policije, Tužilaštva, Uprave carina i Zavoda za intelektualnu svojinu na Regionalnoj radionici o kriminalu u intelektualnoj svojini, u saradnji sa Zavodom za industrijsku svojinu Republike Makedonije, koja je održana 30 – 31. V 2013. u Skoplju uz finansijsku podršku TAIEX-a.

Predstavnici Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore boravili su na VII godišnjoj konferenciji saradnje zemalja članica pod pokroviteljstvom Evropske Patentne organizacije i Islandskog patentnog Zavoda, održanoj na Islandu u Reykjaviku 11 – 12. VI 2013.

Međunarodna organizacija za razvoj prava (IDLO) sa sjedištem u Rimu, u saradnji sa Centrom za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije Crne Gore, organizovala je Trening-Radionicu na temu: Promjene prava iz oblasti intelektualne svojine. Trening je održan u Podgorici, 10 – 11. VII 2013.

### 3.7.2. Uprava carina

Upravi carina je podniet 31 zahtjev za preduzimanje mjera za zaštitu prava intelektualne svojine. Uprava carina je prekinula 11 carinskih postupaka i privremeno zadržala 2519 komada robe.

### 3.7.3. Privredni Sud

U Privrednom sudu u Podgorici je primljeno ukupno 14 predmeta iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine i svi predmeti su procesuirani. U sedam predmeta postupak je pravosnažno okončan, a u preostalih sedam prvostepeni postupak u toku. Ovi predmeti se odnose na zaštitu prava na žig i zaštitu prava autora muzike.

### 3.7.4. Tržišna inspekcija

U tabeli su dati su podaci o broju inspeksijskih pregleda, utvrđenih nepravilnosti i preduzetih mjera, za izvještajni period:

r.br.		po služb. dužnosti	po opštem zahtjevu	po pojedin. zahtjevu	po zaduž (nalog, prijava)	UKUPNO
I	<b>BROJ PREGLEDA ukupno (1.+2.)</b>	5	17	11	10	43
1.	<b>Autorsko i srodna prava ukupno (A+B)</b>	3	0	7	1	11
2.	<b>Prava industrijske svojine ukupno (C+D)</b>	2	17	4	9	32
II	<b>UTVRĐENE NEPRAVILNOSTI UKUPNO (1.+2.)</b>	3	2	1	4	10
1	<b>Autorsko i srodna prava ukupno (A+B)</b>	1	0	0	0	1
A	<b>Optički diskovi i soft. piraterija</b>	1	0	0	0	1

	Neovlašćeno stavljanje u promet opt. diskova	1	0	0	0	1
2.	Rješenja (mjere i radnje obuhvaćene rješenjem) ukupno (a-i)	1	0	0	0	1
a	Privremeno oduzimanje robe br. predmeta/ br. slučajeva / broj komada	1 / 2 / 344.00	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	0 / 0 / 0	1 / 2 / 344.00
	- CD	1	0	0	0	1
	- DVD	1	0	0	0	1

r.br.	Prava industrijske svojine	po služb. dužnosti	po opštem zahtjevu	po pojedin. zahtjevu	po zaduž (nalog, prijava)	UKUPNO
	<b>BROJ PREGLEDA ukupno (C+D)</b>	<b>2</b>	<b>17</b>	<b>4</b>	<b>9</b>	<b>32</b>
2	Prava ind. svojine - br. nepravilnosti	2	2	1	4	9
C	Žig	2	2	1	4	9
	Ostalo	2	2	1	4	9
III/C	Preduzete mjere					
1.	Ukazivanje /broj nepravilnosti obuhvaćenih ukazivanjima	2 / 2	1 / 1	0 / 0	4 / 4	7 / 7
2.	Rješenja (mjere i radnje obuhvaćene rješenjem) ukupno (a-i)	0	2	1	0	3
a	Privremena-trajna zabrana prometa robe broj /vrijednost u €	0 /	1 / 160.00	0 / 0	0 /	1 / 160.00
b	Privremeno oduzimanje robe br. slučajeva / broj komada	0 / 0	1 / 1375.00	1 / 615.00	0 / 0	2 / 1990.00

## 3.8. POGLAVLJE 8: KONKURENCIJA

### 3.8.1. Konkurencija

#### 3.8.1.1. Zakonodavni napredak

Agencija za zaštitu konkurencije je donijela interna akta i to: Statut Agencije za zaštitu konkurencije i Tarifnik o visini naknada za poslove iz nadležnosti Agencije za zaštitu konkurencije.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Agencije za zaštitu konkurencijeje stupio na snagu 13. VII 2013. Ovim Pravilnikom je predviđeno ukupno 19 službenika u Agenciji za zaštitu konkurencije, što je za tri službenika više u odnosu na prethodni Pravilnik.

### **3.8.1.2. Implementacija**

Agenciji za zaštitu konkurencije je, u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije, podnijeto sedam zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, od čega je pet predmeta po zahtjevu riješeno (jedan je riješen iz prethodnog perioda). Pored toga, Agencija je na osnovu informacija iz medija vršila ispitivanje radi utvrđivanja ispunjenja uslova za podnošenje zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije u tri slučaja gdje je došlo do promjene vlasničke strukture. Prilikom prikupljanja podataka od jednog učesnika na tržištu, zbog procesne opstrukcije nedostavljanja podataka naloženih zaključkom, izrečena je i naplaćena periodična kazna u iznosu od 500,00€.

Po presudi Upravnog suda, poništen je jedan zaključak Uprave za zaštitu konkurencije (sadašnje Agencije), kojim je bio obustavljen postupak zbog nedostatka dokaza o zloupotrebi dominantnog položaja na tržištu usluga deponovanja komunalnog otpada, zbog pogrešne primjene materijalnog prava. U izvršenju presude Upravnog suda, donijet je zaključak o odbačaju zahtjeva.

Takođe, na zahtjev Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Agencija je, u smislu proširenja liste relevantnih tržišta usluga i utvrđivanja ispunjenosti testa tri kriterijuma, izdala Mišljenje za dva relevantna tržišta.

### **3.8.1.3. Administrativni kapaciteti**

U Agenciji je trenutno zaposleno 12 službenika i namještenika, uključujući i direktora, od čega poslove zaštite konkurencije obavlja šest službenika.

### **3.8.1.4. Međunarodna saradnja i obuke – projekti**

U organizaciji Regionalnog centra za konkurenciju, predstavnici Agencije su, u periodu od 14-16. V 2013. u Budimpešti prisustvovali radionici na temu “Analiza i postupaka kompleksnih spajanja, sa posebnim osvrtom na definicije tržišta, istraživanje tržišta, povrede i određivanje mjera” (strukturnih i mjera ponašanja).

Predstavnici Agencije prisustvovali su II Forumu o konkurenciji u Sofiji održanom 28. V 2013. u organizaciji Komisije za zaštitu konkurencije Bugarske i UNCTAD-a. U Atini su, 4. i 5. VI 2013. u organizaciji Energetske zajednice održani sastanci kojima su prisustvovali predstavnici tijela za zaštitu konkurencije i regulatornih tijela za energetiku iz zemalja Jugoistočne Evrope.

### **3.8.2. Državna pomoć**

Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2012. je dostavljen Skupštini Crne Gore u julu 2013.

U okviru SSAM projekta (“Jačanje upravljanja državnom pomoći“) održanog u maju i junu 2013, posredstvom projektnog ciklusa IPA 2011, koji finansira Evropska komisija a kofinansira i implementira njemačko Društvo za međunarodnu saradnju (GIZ), ekspert EU je skenirao pravne osnove na osnovu kojih su Opština Pljevlja, Opština Budva i Prijestonica Cetinje povjeravale usluge od opšteg ekonomskog interesa, odnosno obaveze pružanja javnih usluga, u oblasti radio-televizije,



regionalnog vodovoda i komunalnih usluga, gdje će nakon toga pripremiti preporuke u kojem pravcu treba vršiti usklađivanja pojedinih propisa sa pravilima EU u ovoj oblasti.

## 3.9. POGLAVLJE 9: FINANSIJSKE USLUGE

### 3.9.1. Tržište kapitala

#### Kontrolna funkcija

U skladu sa Generalnim planom kontrola za 2013. Komisija je u prvih šest mjeseci obavila 573 kontrole (posredne i neposredne), na osnovu kojih su podnijeta četiri zahtjeva nadležnim područnim organima za prekršaje, a preduzeto je ukupno 315 mjera.

#### Administrativni kapaciteti

Predstavnici Komisije za hartije od vrijednosti su 26. VI 2013. učestvovali su na seminaru na temu „Edukacija javnih funkcionera o sukobu interesa“ organizovanog u sklopu IPA 2010 „Podrška implementaciji antikorupcijske strategije i Akcionog plana“.

Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore je, od strane Evropskog nadležnog organa za tržišta kapitala (ESMA), prihvaćena za potpisnicu Memoranduma o saradnji u oblasti alternativnih investicionih fondova.

Ministarstvo finansija, Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma, Centralna banka Crne Gore, Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore, Agencija za nadzor osiguranja, Ministarstvo unutrašnjih poslova - Uprava policije su potpisali Memorandum o saradnji i razmjeni podataka u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Komisija za hartije od vrijednosti i Komisija za sprečavanje sukoba interesa potpisali su Sporazum o saradnji, čiji je cilj formalizovanje dobre i intenzivne komunikacije.

Započet je projekat izrade softverskog modula za kontrolu poslovanja investicionih fondova, sa ciljem postizanja visokog stepena automatizacije poslovnih funkcija u procesu kontrole.

### 3.9.2. Osiguranje

#### Regulativa sektora osiguranja

U toku je izrada pravilnika kojima će se urediti ograničenja deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i kapitala društva za osiguranje, način sticanja zvanja ovlašćenog aktuara, likvidnost društva za osiguranje i sadržina knjige šteta.

#### Nadzor nad obavljanjem poslova osiguranja

Izvršena je jedna ciljna neposredna kontrola poslovanja društava za osiguranje. Pored toga, na osnovu izvještaja i podataka dostavljenih u postupku godišnjeg i kvartalnog izvještavanja, izvršene su i dvije redovne posredne kontrole poslovanja svih društava za osiguranje (godišnja i kvartalna kontrola).

## **Administrativni kapaciteti, obuke i međunarodna saradnja**

Predstavnici Agencije prisustvovali su redovnoj konferenciji "Iskustva u liberalizaciji obaveznog osiguranja od autoodgovornosti", koja je održana u Arandjelovcu 19-20. IV 2013, u organizaciji CEF-a (Center of Excellence in Finance) i Agencije za nadzor osiguranja Slovenije, a u maju su prisustvovali i petoj CESEE konferenciji regulatora osiguranja, koja se održavala u Sarajevu.

### **3.10. POGLAVLJE 10: INFORMATIČKO DRUŠTVO I MEDIJI**

#### **3.10.1. Elektronske komunikacije**

##### **Normativni okvir**

Vlada je 18. IV 2013. utvrdila Predlog zakona o elektronskim komunikacijama.

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (EKIP) je usvojila i objavila: Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o prenosivosti brojeva (Sl. list CG, br. 16/2013), Odluku o izmjeni i dopuni Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Crnoj Gori (Sl. list CG, br. 4/2013, 26/2013) i Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o radioamaterskim komunikacijama (Sl. list CG, br. 19/2013).

##### **Ostvareni rezultati**

Na sjednici EKIP-a 23. IV 2013. su razmatrani nacrti sprovedenih Testova tri kriterijuma na dva dodatna maloprodajna tržišta: tržište usluga širokopojasnog pristupa na nivou maloprodaje i tržište javno dostupnih telefonskih usluga na maloprodajnom tržištu javno dostupnih telefonskih usluga u mrežama mobilnih operatora. EKIP je 26. IV 2013. uputila nacрте ovih dokumenata Upravi za zaštitu konkurencije i započela javni konsultativni postupak s rokom od mjesec dana za dostavljanje komentara, primjedbi i sugestija na tekstove istih. Nacrti ovih dokumenata su postavljeni i na zvaničnom sajtu EKIP.

EKIP je na osnovu Odluke o pokretanju drugog kruga analiza relevantnih tržišta („Sl.list CG“, br. 9/13) za sedam relevantnih tržišta u cilju ponovnog određivanja operatora sa značajnom tržišnom pozicijom na tim tržištima, sprovedla postupak definisanja i analize relevantnih tržišta, kao i određivanja regulatornih obaveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima. Savjet EKIP je 18. VI 2013. usvojio tekstove nacrta Rješenja o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima. S tim u vezi, EKIP je započela proces javnih konsultacija na nacрте Rješenja o određivanju operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnim tržištima i nacрте analiza šest relevantnih tržišta i pozvala sve zainteresovane da dostave komentare, sugestije i primjedbe, najkasnije do 22. VII 2013.

Mobilni operateri su u junu 2013. dostavili EKIP-u nacрте Regulatornih finansijskih izvještaja za 2012. i nacрте modela pripremljene po FDC metodologiji i istorijskim troškovima, kao troškovnoj osnovici. U saradnji s izabranim konsultantom na projektu, EKIP je u postupku razmatranja usaglašenosti podataka u modelima s dokumentima o metodi alokacije i regulatornim računovodstvenim dokumentima operatora. Mobilni operatori su 7. VII 2013. dostavili EKIP revidirane izvještaje, shodno dinamici predviđenoj metodologijom.

## Statistički podaci

MiDiT je obradilo 26 predmeta po žalbama stranaka na rješenja EKIP-a. S tim u vezi, poništeno je 10 odluka, dok je preostalih 16 odluka potvrđeno. MiDiT je obradilo pet odgovora, po tužbi stranaka na rješenja Ministarstva kao drugostepenog organa.

EKIP je primila 48 žalbi korisnika na odluke operatora i donijela 42 odluke po žalbama, od kojih je 17 kojima se usvaja žalba i 25 kojima se odbija žalba.

Služba nadzora je u izvještajnom periodu izvršila ukupno 14 kontrola. U odnosu na mart ove godine broj korisnika mobilne telefonije je veći za 1,38%.

Ukupan broj širokopojsnih fiksnih Internet priključaka, nezavisno od tehnologije koja se upotrebljava za pristup (ADSL, WiMAX, WiFi, FTTx, KDS) na kraju maja 2013. iznosila je 86.961, što je za 1,95% više nego u martu.

Ukupan broj korisnika mobilnih operatora koji su pristupili internetu na kraju maja iznosio je 223.160, što je za 2,55% više nego u martu 2013. Od ovog broja 119.412 korisnika je koristilo isključivo 3G tehnologije pristupa.

U svim mrežama je do 5. VII 2013. realizovano ukupno 7.018 prenosa brojeva, od toga 6.315 u mobilnim i 703 u fiksnim mrežama.

## Međunarodna i regionalna saradnja

U aprilu 2013. je potpisan Protokol bilateralnog koordinacionog sastanka između EKIP i Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine, vezan za koordiniranje radio-frekvencija iz opsega 87,5-108,0 MHz namijenjenih za FM radio-difuzne sisteme za emitovanje radijskog signala.

S Republikom Albanijom je pokrenuta koordinaciona procedura vezana za koordinaciju frekvencija u GSM opsezima.

Predstavnici EKIP i Kancelarije za elektronske komunikacije Poljske su, tokom Globalnog Simpozijuma Regulatora, održanog u organizaciji ITU –a, u periodu od 3-5. VII 2013. u Varšavi, potpisali Memorandum o saradnji.

### 3.10.2. Usluge informatičkog društva

#### Normativni okvir

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o elektronskoj trgovini, koji je transponovao Direktivu 2000/31/EZ utvrđen je 28. VI 2013.

MiDiT je pripremio nacrt **Strategije sajber bezbjednosti Crne Gore 2013-2017**. Dokument je, prosljeđen Ministarstvu odbrane, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija i Agenciji za nacionalnu bezbjednost radi dobijanja mišljenja.

MiDiT je pripremio sljedeće pravilnike i uputilo ih Sekretarijatu za zakonodavstvo na mišljenje: Pravilnik o upotrebi računarsko-komunikacionih resursa na mreži državnih organa; Pravilnik o

aktivaciji, migraciji i povećanju kapaciteta servisa/usluga na telekomunikacionoj/transportnoj mreži državnih organa; Pravilnik o otvaranju, suspenziji, ukidanju i ažuriranju naloga na domenu mreže državnih organa; Pravilnik o otvaranju, suspenziji, ukidanju ili ažuriranju e-mail naloga.

U cilju definisanja uslova za dodjeljivanje prava za pristup Portalu Elektronskih sjednica Vlade, Generalni Sekretarijat Vlade je u saradnji s MIDT utvrdio Predlog odluke o određivanju lica koja imaju pravo pristupa portalu Vlade Crne Gore, portalu komisija Vlade Crne Gore i portalu Arhive Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore.

### **Ostvareni rezultati**

U periodu maj-jul 2013. realizovana je prva faza projekta "ECDL za digitalnu Crnu Goru". Cilj projekta je jačanje ICT kapaciteta u državnim i obrazovnim institucijama kroz uvođenje standarda ECDL. Inicijatori i partneri u realizaciji projekta su Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo za informaciono društvo Crne Gore, a nosioci aktivnosti su ECDL Fondacija i Regionalna ECDL kancelarija. Realizaciju projekta je omogućila Evropska Unija.

Održan je drugi nacionalni Forum na temu sigurnog Interneta i međuškolsko takmičenje "I Genius". U međuškolskom takmičenju je učestvovalo 25 osnovnih škola iz Crne Gore, gdje su tri prva osvojena mjesta nagrađena od strane Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstva prosvjete i kompanije Telenor.

Vlada je 27. VI 2013. usvojila "Analizu stanja eUprave u Crnoj Gori za 2012. godinu". Analizom je prikazan stepen razvijenosti 20 osnovnih servisa elektronske uprave, koji su definisani u strateškim dokumentima kako zemalja EU, tako i zemalja regiona (i2010 i eSEE Agenda Plus).

U okviru projekta Jačanje administrativnih kapaciteta u informatičkom društvu, 28. V 2013. održan je sastanak Upravnog odbora na kojem su prezentirane postignute završene aktivnosti.

### **Statistički podaci**

Na portalu eUprave su aktivirane dvije nove usluge. Ukupan broj usluga je 32, iz nadležnosti 13 institucije. Takođe, aktivirana je prva elektronska anketa u nadležnosti Ministarstva za održivi razvoj i turizam na temu upotrebe Nacionalne strategije održivog razvoja Crne Gore (2007-2012).

U cilju što kvalitetnije realizacije Programa stručnog osposobljavanja sprovedena je anketa s korisnicima (visokoškolicima), kako bi se uvidjele prednosti i nedostaci konkretnog Programa. Anketu je bilo moguće popuniti do 10. V 2013. U tom periodu Anketu je popunilo 1624 korisnika Programa. Više od 90% korisnika ocijenilo je Program kao veoma uspješan i koristan.

Zvanična produkcija Projekta eDMS-a je započela 1. VII 2013. u Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije.

### **Sprovedene obuke**

U okviru projekta ECDL za digitalnu Crnu Goru, 658 kandidata iz državne uprave, sudstva i prosvjete je uspješno završilo obuku. Obuka i certifikacija je obavljena u testnim centrima u gradovima: Bar,

Berane, Bijelo Polje, Nikšić, Pljevlja, Podgorica i Rožaje. Centralni vid promocije predstavlja sajt projekta.

U okviru IPA projekta, u prostorijama MIDT je od 28-31. V 2013. realizovana obuka za državne službenike pod nazivom "Elementi ICT bezbjednosti". Obuci su prisustvovali predstavnici sedam institucija.

U saradnji s Ministarstvom finansija, MIDT je, nakon izrade priručnika o procedurama, organizovalo seminar za predstavnike svih IPA tijela, kako bi se upoznali s tekstem i procedurama iz navedenog dokumenta i ulogom MIDT-a u uspostavljanju informacione bezbjednosti. Seminar je održan 29. IV 2013. u prostorijama Uprave za kadrove.

Održana je Konferencija u Baru 14. V 2013. sa temom *Kompjuterski kriminal*, u organizaciji SAD ambasade, OESC. Ista konferencija je 17. V 2013. održana u Kolašinu.

Predstavnici MIDT-a su prisustvovali događaju ORACLE SERVICE DAY 16. V 2013.

U periodu od 3-7. VI 2013, pet službenika MIDT-a boravilo je u Talinu, Estonija, u vidu radne posjete centru za razvoj elektronske vlade, u cilju dalje realizacije projekta Jačanje administrativnih kapaciteta informatičkog društva.

### **Međunarodna i regionalna saradnja**

Potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije sastao se 14. V 2013. s izvršnim direktorom i predsjednikom Internet korporacije za dodjelu imena i brojeva - ICANN, na Svjetskom samitu o informacionom društvu "WSIS Forum 2013" u Ženevi. Na sastanku su razmijenjena pisma saradnje. Razmjenom pisama s korporacijom ICANN, MIDT je uspostavio formalnu saradnja kojom se potvrđuje naša obaveza održavanja tačnih i dostupnih baza podataka, kao i funkcionalnog i bezbjednog domena.

#### **3.10.4. Audiovizuelna politika**

Saglasno Akcionom planu praćenja sprovođenja preporuka iz Mišljenja EK, a u kontekstu stvaranja osnovnih tehničko - tehnoloških uslova za funkcionisanje novinarskog samoregulatornog tijela, definisan je trogodišnji transparentan i nezavisan model finansiranja ovog tijela. Shodno definisanom modelu, **obaveza za 2013. je izvršena** prema utvrđenoj dinamici.

## **3.11. POGLAVLJE 11: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ**

### **3.11. Poljoprivreda i ruralni razvoj**

Vodič za Kod dobre poljoprivredne prakse objavljen je 1. VI 2013. Cilj Kodeksa dobre poljoprivredne prakse je da pruži pregled preporuka i uslova koje poljoprivrednici treba da ispune kako bi zaštitili životnu sredinu, i zdravlje i dobrobit životinja.

U Parizu (Francuska) je potpisan 5. VI 2013. Administrativni sporazum između Ministarstva poljoprivrede, ishrane i šumarstva Republike Francuske i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore čime će se podsticati saradnja u oblasti poljoprivrede, bezbjednosti hrane, prehrambene industrije i šumarstva.

Četvrti javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za investicije u poljoprivredna gazdinstva, bio je otvoren za prijem aplikacija do 30. IV 2013. U okviru ovog poziva ukupno je pristiglo 425 zahtjeva, ukupne vrijednosti investicija 12.627.575,93 eura. U toku je njihova administrativna i terenska provjera. Ugovaranje po ovom pozivu biće sprovedeno nakon pregleda svih projekta i izvršenog rangiranja.

Tvining projekt pod nazivom "Jačanje programa ruralnog razvoja za potrebe IPARD-a u Crnoj Gori" je zvanično počeo 15. V 2013. Tvining konzorcijumom čine Holandija, Estonija i Litvanija.

Predat akreditacioni paket za V komponentu 30. VIII 2013. Nacionalnom fondu, Ministarstvo finansija.

Objavljena su tri javna poziva u okviru mjera Agrobudžeta:

- Javni poziv za dodjelu podrške za investicije u preradu na porodičnim gazdinstvima za 2013. koji je trajao od 23. V do 21. VI 2013;
- Javni poziv za dodjelu podrške za diversifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama za 2013. koji traje od 4. do 25. VII 2013.
- Javni poziv za dodjelu podrške za refundiranje troškova uvođenja i sertifikaciju sistema kvaliteta i bezbjednosti hrane u 2013. godini koji traje od 31. VII do 15. XI 2013.

U Sektoru za ruralni razvoj trenutno radi pet (5) službenika. Objavljeni su oglasi za popunjavanje četiri radna mjesta u okviru Sektora za ruralni razvoj. U Sektoru za plaćanje je zaposleno 35 lica.

Vlada Crne Gore je 27. VI 2013 je imenovala pomoćnika ministra u sektoru za ruralni razvoj (Upravljačko tijelo).

#### **Obuke:**

U periodu od 1 do 5. VII 2013. održana je Tajeks misija koja je imala za cilj izradu projektnog zadatka za rejonizaciju vinogradarskih područja Crne Gore.

Radionica na temu „Žene poljoprivrednice u Crnoj Gori”, održana je 15 i 16. VI 2013. u Kolašinu. Cilj radionice je promovisanje rodne ravnopravnosti i poboljšanja položaja žena u poljoprivredi.

U Podgorici je 9. VII 2013. održana konferencija za poljoprivredne proizvođače na temu *Poljoprivreda i izazovi na putu ka EU*.

#### **3.11.1. Organska poljoprivreda i politika kvaliteta**

Aktivnosti na projektu „Program razvoja organske poljoprivrede“ (OADP): podrška investicijama u organsku proizvodnju i jačanje kapaciteta savjetodavne službe i certifikacionog tijela je završen 14. V 2013.

Kroz bespovratnu podršku OADP-a su isplaćena 53 granta ukupne vrijednosti 904.278.59 eura. Ukupna vrijednost projekta je 2 miliona eura.

## **3.12. POGLAVLJE 12: BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSKA I FITOSANITARNA POLITIKA**

### 3.12.1. BEZBJEDNOST HRANE

Donijeti su:

- **Program monitoringa rezidua pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2013.** („Sl list CG", br. 22/13); stupio na snagu 17.V 2013;
- **Program monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla - lisnatom povrću za 2013.** („Sl list CG", br. 28/13); stupio na snagu 14. VI 2013.

U maju 2013. je objavljen Vodič za mikrobiološke kriterijume za bezbjednost hrane, za primjenu Pravilnika o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane („Sl list“ CG, br. 53/12). Vodič se može naći na internetskoj stranici Ministarstva zdravlja.

Započete su aktivnosti u cilju kontinuiranog sprovođenja aktivnosti i ispitivanja za 2013. po Programu monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2012. i Programu monitoringa nitrata u hrani biljnog porijekla - lisnatom povrću za 2012.

U organizaciji Evropskog autoriteta za bezbjednost hrane predstavnici Fitosanitarne uprave, Veterinarske uprave i Ministarstva zdravlja učestvovali su dvodnevnoj posjeti Tijeku za bezbjednost hrane u Dublinu (Irska) i Upravi za veterinu i hranu od 22. do 16. IV 2013.

U okviru unaprijedenog treninga za bezbjednost hrane BTSF i Tajeksa u junu 2013 su sprovedene obuke na temu: bezbjednost hrane za bebe i odojčad, obilježavanje i deklarisanje hrane, na kojima je učestvovalo ukupno četiri učesnika iz nadležnih organa za bezbjednost hrane.

### 3.12.2. VETERINARSKA POLITIKA

Četvrta kampanja oralne vakcinacije lisica i divljih mesojeda protiv bjesnila izvršena je 25-30. VI 2013. na cijeloj teritoriji Crne Gore, osim urbanih područja i velikih vodenih površina. Nabavka i vazдушna distribucija vakcina je finansirana iz budžeta Crne Gore.

Donijet je Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2013 („Službeni list CG“ br. 17/13), stupio na snagu 5. IV 2013. čije je sprovođenje u toku. Za potrebe ovog Programa izvršena je nabavka potrebnih količina vakcina, dijagnostičkih sredstava i vakum epruveta.

Kontinuirano se sprovode aktivnosti i ispitivanja na realizaciji Programa monitoringa rezidua za 2013, u saradnji sa Upravom za inspekcijske poslove.

Pripremljeni i dostavljeni odgovori Evropskoj komisiji 16. VII 2013. na preliminarni upitnik za studiju o zemljama i teritorijama iz koje je uvoz proizvoda ribarstva u EU dopušteno. Ovaj upitnik sadrži ključne informacije o organizaciji zvaničnog kontrolnog sistema u cilju evaluacije od strane FVO.

Radionice i obuke: za zdravlje životinja akvakulture, za zoniranje farmi školjki radi pripreme plana monitoring školjki; pohađalo je pet službenika iz Veterinarske uprave, Uprave za inspekcijske poslove i Specijalističke veterinarske laboratorije.

### 3.12.3. FITOSANITARNA POLITIKA

Vlada Crne Gore je 11. VII 2013. utvrdila Predlog **Zakona o izmjenama i dopunama zakona o sredstvima za zaštitu bilja.**

U izvještajnom periodu donijeti su:

- **Pravilnik o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom** („Sl list CG” br.19/13), stupio na snagu 19. IV 2013;
- **Program fitosanitarnih mjera za 2013.** („Sl list CG" br. 20/13), stupio na snagu 26. IV 2013;
- **Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije o upotrebi sredstava za zaštitu bilja** („Sl list CG" br. 24/13), stupio na snagu 31. V 2013;
- **Lista aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u sredstvima za zaštitu bilja** („Sl list CG" br. 24/13), stupio na snagu 31. V 2013.

U periodu od 12 – 14. VI 2013, u Crnu Goru je posjetio ekspert iz Fitosanitarne uprave Slovenije, što je bilateralna tehnička podrška Slovenije u fitosanitarnoj oblasti.

Nastavljene su aktivnosti na realizaciji Projekta jačanja administrativnih kapaciteta fitosanitarne uprave Crne Gore IPA 2010. U toku juna 2013. implementiran je i uspostavljen Informacioni sistem (FITO-INFO) koji se trenutno nalazi u fazi unošenja podataka u bazu i otklanjanja uočenih nepravilnosti. Dio projekta „Jačanje administrativnih kapaciteta Fitosanitarne uprave Crne Gore" je bila studijska posjeta održana u periodu od 16. do 22. VI 2013. Jork (Velika Britanija). Prema prilagođenom programu, kolege iz Direkcije za hemikalije VB su prikazale sistem rada koji je od velikog značaja za Crnu Goru kada je u pitanju oblast sredstava za zaštitu bilja. Uz podršku pomenutog projekta u Crnoj Gori su održane radionice za administraciju na teme:

- Zdravstvena zaštita bilja – plan aktivnosti za planove suzbijanja: *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. sepedonicus, *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. i *Anoplophora spp.* kao i opšteg plana vanrednih mjera, obuka o sprovođenju akcionog plana u slučaju pojave karantinski štetnog organizma *Rhynchophorus ferrugineus*; održano je ukupno šest radionica na kojoj je prisustvovalo ukupno 18 zaposlenih;
- Sredstva za zaštitu bilja – rad na izradi legislative – registracija sredstava za zaštitu bilja; održano je ukupno dvije radionice na kojoj je prisustvovalo ukupno troje zaposlenih;
- Zaštita biljnih sorti - rad na izradi legislative i registracionih uslova ukupno četiri zaposlena pohađala obuku;
- Informacioni sistem - obuka vezana za razvoj informacionog sistema; održana je ukupno jedna radionica na kojoj je prisustvovalo ukupno deset zaposlenih;
- Fitosanitarni inspektori - inspeksijska kontrola - uzorkovanje, procedure za sprovođenje posebnih nadzora, obuka za EUROPHYT sistem, upustva za registraciju proizvođača, plan aktivnosti za planove suzbijanja za: *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. sepedonicus, *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al. i *Anoplophora spp.* kao i opšteg plana vanrednih mjera, obuka o sprovođenju akcionog plana u slučaju pojave karantinski štetnog organizma *Rhynchophorus ferrugineus*; održane su ukupno tri radionice na kojima je prisustvovalo ukupno devet fitosanitarnih inspektora;

Takođe su održane dvije radionice za laboratorijsko osoblje na teme:

- Fitosanitarna laboratorija - pregled uslova za rad sa karantinski štetnim organizmima radi izvještavanja i davanja preporuka za poboljšavanje uslova kako bi bili u skladu s EU zahtjevima, kojoj je prisustvovalo devet zaposlenih u Fitosanitarnoj laboratoriji;



- Entomologija – obuka o sprovođenju akcionog plana u slučaju pojave karantinski štetnog organizma *Rhynchophorus ferrugineus*, kojoj je prisustvovalo troje zaposlenih u Fitosanitarnoj laboratoriji.

### 3.13. POGLAVLJE 13: RIBARSTVO

#### 3.13. RIBARSTVO

U maju 2013. raspisan je Javni oglas za izdavanje dozvola za obavljanje velikog i malog privrednog ribolova u trajanju od 45 dana.

U okviru MIDAS projekta u maju 2013., isporučena je oprema u vrijednosti 50.000 eura Institutu za biologiju mora u Kotoru za laboratoriju za monitoring vode za potrebe marikulture.

Završena su i pripremljena za objavljivanje tri pravilnika iz oblasti morskog ribarstva i marikulture kojima se utvrđuje, linija na kojoj voda prestaje biti postojano slana u rijekama koje se ulivaju u more, a koja se smatra granicom ribolovnog mora i granice zaštićenih ribolovnih područja, način uspostavljanja i vrsta ribolovnih plovnih objekata za koje se satelitski sistem monitoringa ribolovnih plovnih objekata uspostavlja, i propisana je sadržina dozvole za marikulturu i način vođenja registra dozvola u marikulturi.

#### Obuke

Delegacija Crne Gore je učestvovala od 13 – 17. V 2013. na 37. sjednici GFCM - a u Splitu (Hrvatska), a u periodu 10-11 V 2013. na sastanku Radne jedinice GFCM, takođe u Splitu (Hrvatska).

U periodu od 13 -17. V 2013, kroz podršku Tajeksa, u Jedinici za ribarstvo boravio je ekspert za informacione tehnologije. Zadatak ovog eksperta je bio da uradi pregled usklađenosti ribarskog informtičkog sistema i zakonodavnog okvira. Ovom prilikom su utvrđeni dalji koraci koje Crna Gora mora ispuniti u cilju usaglašavanja sa evropskom regulativom iz ove oblasti.

Imenovane su dvije kontakt osobe iz MPRR i Instituta za biologiju mora za regionalne sastanke o prikupljanju podataka.

Kroz TCP FAO projekat „Održivi razvoj sektora akvakulture sa posebnim osvrtom na kvalitet, sledljivost i zdravstvenu bezbjednost proizvoda akvakulture nakon uzgoja“, obavljena je ekspertska misija 28. VI 2013. u cilju podrške nadležnim institucijama u klasifikovanju proizvodnih oblasti za marikulturu, kao i izrade Plana praćenja kvaliteta vode i školjaka na područjima uzgoja.

Od 10-14 VI 2013. predstavnici Jedinice za ribarstvo učestvovali su na FAO radionici „Ekosistemski pristup ribarstvu i akvakulturi“ koja je održana u Rimu (Italija).

U Institutu za biologiju mora iz Kotora, kroz Tajeks tehničku podršku, boravila su dva eksperta: u periodu od 17-21. VI 2013. organizovana je ekspertska misija za provjeru trenutnog okvira prikupljanja podataka u ribarstvu i provjera njegove usklađenosti sa pravnom tekovinom EU, a u periodu od 1-5. VII 2013. ekspertska pomoć se odnosila na tehnološko unapređenje kočarskog ribarstva u Crnoj Gori.

U okviru GFCM Komiteta za akvakulturu (CAQ), Radne grupe za održivost u Akvakulturi (WGSA) u periodu od 9-12. VII 2013. u Kotoru (Crna Gora) u Institutu za biologiju mora održana je radionica „Identifikacija indikatora i lociranje zona za marikulturu“. Cilj ove radionice je pomoć nadležnim

institucijama u identifikaciji potencijalnih zona za marikulturu, posebno na otvorenom moru Crnogorskog primorja, korišćenjem sistema održivih indikatora i lociranja zona za akvakulturu (AZA).

### 3.14. POGLAVLJE 14: SAOBRAĆAJNA POLITIKA

#### POMORSKI SAOBRAĆAJ

**Predlog zakona o sigurnosti pomorske plovidbe** je utvrđen 27. VI 2013. Ovim zakonom biće usklađene sve direktive koje se odnose na pomorsku sigurnost i to:

*Direktiva 94/57/EZ, izmijenjena Direktivom 97/58/EZ i 2001/105/EZ o uslovima koje treba da ispunjava određeno društvo-kompanija da bi obavljalo statutaru certifikaciju brodova koji viju zastavu zemalja članica EU, način ovlašćivanja i oduzimanja ovlašćenja, te odgovornost država i kompanija, Direktiva 96/98/EZ o pomorskoj opremi, Direktiva 2002/84/EZ o pomorskoj sigurnosti i zaštiti mora od zagađivanja, Direktiva 95/21/EZ, izmijenjena Direktivom 97/70/EZ o primjeni međunarodnih standarda u vezi sa sigurnosnim, životnim i radnim uslovima na brodove, Direktiva 2009/21/EZ o udovoljavanju zahtjevima zemlje zastave broda, Direktiva 2002/59/EZ o sistemu nadzora brodova i razmjene informacija, koja je dopunjena i izmijenjena Direktivom 2009/17/EZ, Direktiva 1995/21/EZ o kontroli države luke, Direktiva 2001/25/EZ o minimalnim standardima obuke pomoraca, Direktiva 92/29/EEZ o minimalnim sigurnosnim i zdravstvenim zahtjevima radi poboljšanja medicinskog tretmana na brodovima, Direktiva 2002/6/EZ o formalnostima izvještavanja brodova koji uplovljavaju u/ili isplovljavaju iz luka, Regulativa 336/2006 o implementaciji ISM Kodeksa i Regulativa 3577/92 o primjeni principa slobode obezbjeđivanja usluga za pomorski saobraćaj unutar Zemalja članica-kabotaža, Direktiva 2009/15 o pravilima i standardima za inspekciju brodova i nadzornim organizacijama, Direktiva 2009/21 o zahtjevima države zastave, Direktiva 2009/16 o kontroli države u luci, Direktiva 2009/18 o ispitivanju pomorskih nezgoda.*

#### **Potvrđena je konvencija:**

Aneks VI MARPOL 73/78 Konvencije („Sl. list CG“ - Međunarodni ugovori, br. 3/13 od 14. III 2013.) i Ministarstvo je započelo aktivnosti na izradi novog pravilnika o zvanjima i ovlaštenjima o osposobljenosti pomoraca, kojim će biti implementirana Konvencija STCW (Konvencija IMO-a o standardima za obuku izdavanja uvjerenja i vršenju brodske straže pomoraca).

Tokom posjete Kini, ministri su obišli brodogradilište u kojem se grade dva broda za kompaniju „Barska plovidba“. Ugovor o kupovini dva broda za kompaniju „Barska plovidba“ potpisan je 12. VI 2012. i izgradnja je počela u brodogradilištu „Dinling“.

Saradnja na regionalnom nivou je intenzivirana učesćem u projektu prekogranične saradnje MEDESS4MS, koji se finansira preko Mediteranskog programa EU, kao i u nekoliko drugih predloga projekata koji se finansiraju od Jadranskog i Mediteranskog programa EU za prekograničnu saradnju. Cilj ovih projekata je smanjenje pomorskih rizika, povećanje stepena pomorske sigurnosti i zaštita mora od zagađenja sa plovnih objekata.

#### DRUMSKI SAOBRAĆAJ

Potpisan je Sporazum između Vlade Crne Gore i Kabineta ministara Ukrajine o međunarodnom drumskom prevozu putnika i tereta, 13. VI 2013 u Kijevu.

Potpisan je Sporazum između Vlade Crne Gore i Savezne Vlade Republike Njemačke o prevozu putnika i tereta u međunarodnom drumskom saobraćaju, 24. V 2013 u Lajpcigu.

Pripremljen je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju.

## **ŽELJEZNIČKI SAOBRAĆAJ**

Donijet je 11. VII 2013. Zakon o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznice.

Skupština je 1. III 2013. donijela Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o organizovanju graničnog željezničkog saobraćaja. U skladu s odredbama Sporazuma, u toku je priprema protokola koji će biti potpisani u narednom periodu, kako bi se otpočelo sa implementacijom.

U skladu s odredbama važećeg Zakona o bezbjednosti u željezničkom saobraćaju, objavljen je Pravilnik o posjedanju vučnih vozila željezničkim radnicima („Sl. list CG“, br.15/13), a u procesu objavljivanja je Pravilnik o postupku termičke obrade skretničkih dijelova i krajeva šina za izolovane sastave („Sl. list CG“, br. 33/13).

Projekat „Tehnička pomoć za institucionalni razvoj Direkcije za željeznice“ je završen tri mjeseca prije planiranog roka.

## **VAZDUŠNI SAOBRAĆAJ**

**Vlada je na predlog Ministarstva saobraćaja i pomorstva donijela:**

Odluku o osnivanju Nacionalnog odbora za olakšice u vazдушnom saobraćaju („Sl list CG“, br. 33/13) stupa na snagu 19. VII 2013.

Odluku o osnivanju Nacionalnog odbora za bezbjednost civilnog vazduhoplovstvo („Sl list CG“, br. 33/13) stupa na snagu 19. VII 2013.

**Ministarstvo saobraćaja i pomorstva donijelo je:**

Nacionalni Program bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva (jun 2013.) stupio na snagu 20. VI 2013.

**Agencija za civilno vazduhoplovstvo uz saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva donijela je:**

Pravilnik o načinu rada Evropske Agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja u sprovođenju inspekcije standardizacije („Sl list CG“, br. 22/13) stupio na snagu 25. V 2013;

Pravilnik o organizaciji i sastavu Odbora za žalbe Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja („Sl list CG“, br. 22/13) stupio na snagu 25. V 2013;

Pravilnik o utvrđivanju okvira za formiranje jedinstvenog evropskog neba i poboljšanju efikasnosti i održivosti evropskog vazduhoplovnog sistema („Sl list CG“, br. 22/13) stupio na snagu 25. V 2013;

Pravilnik o uslovima i načinu upotrebe zmaja i paraglajdera („Sl list CG“, br. 22/13) stupio na snagu 25. V 2013.

## **3.15. POGLAVLJE 15: ENERGETIKA**

### **3.15.1. Normativni okvir**

Vlada je 16. V 2013. utvrdila Nacrt strategije razvoja energetike Crne Gore do 2030. - Zelena knjiga, s Nacrtom strateške procjene uticaja na životnu sredinu i Programom održavanja javne rasprave. Javna rasprava je trajala od 20. V do 28. VI 2013.

Regulatorna agencija za energetiku je u izvještajnom periodu:

1. Odobrila 25. IV 2013. Izmjene i dopune Opštih uslova za snabdijevanje električnom energijom, Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić broj 10-00-8077 od 28. II 2013;
2. Utvrdila Pravila za izmjenu tarifa za električnu energiju, 16.V 2013;
3. Razmotrila i utvrdila Izvještaj o stanju energetskog sektora Crne Gore u 2012. i prosljedila Skupštini Crne Gore na usvajanje, 24. VI 2013;
4. Razmotrila i donijela Odluku o iznosu korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena Elektroprivredi Crne Gore za: a) operatora distributivnog sistema i za b) javnog snabdjevača, 1. VII 2013;
5. Razmotrila i donijela Odluku o iznosu korekcija regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena Crnogorskom elektroprenosnom sistemu za operatora prenosnog sistema;
6. Odobrila Tabele sa iznosima cijena korekcija Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić u svojstvu Javnog snabdjevača, 12.VII 2013.

#### 3.15.1.1. Statistički podaci

Regulatornoj agenciji za energetiku su u izvještajnom periodu podnijete **53** žalbe. Za obračun neovlašćeno preuzete električne energije podnijeto je **28** žalbi, zbog obustave isporuke električne energije **22** žalbe, dvije zbog odbijanja priključenje na mrežu i **jedna** na rješenje o saglalsnosti na priključenje male elektrane.

#### 3.15.1.2. Međunarodna saradnja

Od 1. VI 2013, predstavnik Ministarstva ekonomije radi u Sekretarijatu Energetske povelje u Briselu na pripremi izvještaja koji su neophodni da bi Crna Gora dobila status punopravne članice Energetske povelje.

### 3.15.2. ENERGETSKA EFIKASNOST

#### 3.15.2.1. Normativni okvir

Ministarstvo ekonomije je u saradnji s Ministarstvom održivog razvoja i turizma donijelo set od 5 pravilnika koji bliže uređuju oblast energetske efikasnosti zgrada, i to:

1. Pravilnik o minimalnim zahtjevima energetske efikasnosti zgrada („Sl. list CG“, br. 23/2013 od 27.V 2013.) kojim se utvrđuju minimalni zahtjevi po pitanju energetske efikasnosti zgrada, vrste zgrada koje u skladu sa namjenom ne moraju da ispunjavaju minimalne energetske karakteristike i metodologiju izračunavanja energetske karakteristike zgrada;
2. Pravilnik o certifikovanju energetske karakteristike zgrada („Sl. list CG“, br. 23/2013 od 27. V 2013.) kojim se utvrđuje bliži način certifikovanja zgrada, način utvrđivanja energetske klase zgrade, izgled i sadržaj table sa osnovnim energetske karakteristikama zgrada javne namjene, sadržaj sertifikata i registra izdatih sertifikata o energetske karakteristikama zgrade i vrste zgrada koje se u skladu sa namjenom ne certifikuju;
3. Pravilnik o metodologiji vršenja energetske pregleda zgrada („Sl. list CG“, br. 23/2013 od 27. V 2013.) kojim se utvrđuje metodologija za vršenje energetske pregleda zgrada;
4. Pravilnik o programu obuke za energetske preglede, sadržaju zahtjeva za izdavanje ovlašćenja i registra ovlašćenih lica („Sl. list CG“, br. 24/2013 od 31. V 2013.) kojim se utvrđuje program

obuke za energetske preglede zgrada i redovne energetske preglede sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju, sadržaj zahtjeva za izdavanje ovlaštenja za vršenje energetske preglede i bliži sadržaj registra ovlaštenih lica za vršenje energetske preglede;

5. Pravilnik o redovnim energetskim pregledima sistema za klimatizaciju i grijanje („Sl. list CG“, br. 24/2013 od 31. V 2013.) kojim se utvrđuje način i rokovi za vršenje redovnih energetske preglede sistema za klimatizaciju nominalne snage 12 kW i veće i sistema za grijanje na gas, tečna ili čvrsta goriva nominalne snage 20 kW i veće.

U toku je priprema novog Zakona o racionalnom korišćenju energije koji će transponovati sve direktive iz ove oblasti i čije se usvajanje očekuje do kraja ove godine.

### **3.15.2.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Vlada je dobila zajam od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) u iznosu od 6,5 miliona eura u cilju finansiranja projekta Energetska efikasnost u Crnoj Gori (MEEP), kojim je predviđeno poboljšanje energetske efikasnosti u obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, kao i povećanje obaviještenosti javnosti o mjerama energetske efikasnosti. Odabrano je 15 ustanova i to, osam škola, jedan studentski dom i šest bolnica.

S tim u vezi, 5. VI 2013. svečano je otvoren energetski unaprijeđen objekat, Prva i Druga faza Novog studentskog doma u Podgorici.

Ministarstvo ekonomije u saradnji s Njemačkom bankom za razvoj (KfW) pokrenulo je „Program energetske efikasnosti u javnim zgradama“ (EPPB) u vrijednosti 13 miliona eura. Cilj Programa je unapređenje energetske efikasnosti i uslova komfora u ciljnim zgradama, koje su u nadležnosti Ministarstva prosvjete i sporta (osnovne, srednje i specijalne škole, vrtići i studentski domovi). Planirano trajanje Programa je januar 2012 – septembar 2014. **Ugovor s izvođačem radova za rekonstrukciju prvih 5 objekata u sklopu projekta potpisan je 17. V 2013.**

### **3.15.3. NUKLEARNA ENERGIJA I PITANJA RADIJACIJE**

#### **3.15.3.1. Bilans ostvarenih rezultata**

U izvještajnom periodu izrađen je Predlog zakona o prevozu opasnih materija, koji je trenutno u proceduri konsultacija sa nadležnim institucijama. Novim Predlogom zakona će se uspostaviti kvalitetnije usklađivanje zakonodavstva vezanog za prevoz opasnih materija sa međunarodnim sporazumima i direktivama Evropske unije u ovoj oblasti.

U cilju dalje implementacije Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i protokola o malim količinama, izrađen je **Četvrti nacionalni izvještaj i izjave o nuklearnim materijalima, i isti je proslijeđen 27. V 2013. Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju (IAEA).** Ovim izvještavanjem Crna Gora ispunjava svoje obaveze utvrđene sporazumom i pratećim protokolima.

#### **3.15.3.2. Statistički podaci**

Na osnovu Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list CG“, br. 56/09, 58/09) Agencija za zaštitu životne sredine je u izvještajnom periodu izdala sljedeće dozvole:

- Dozvola za obavljanje radijacione djelatnosti-korištenje izvora jonizujućeg zračenja: 1
- Dozvole za uvoz, izvoz i tranzit: 8

Na osnovu Zakona o inspekcijском nadzoru („Sl. list RCG“, br. 39/03 i „Sl. list CG“, br. 76/09, 57/11) i Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl. list CG“, br. 56/09, 58/09), međunarodno potvrđenih ugovora i konvencija i drugih zakonskih propisa, ekološki inspektor za zaštitu od jonizujućeg zračenja je:

- Izvršio 61 redovnih inspekcijskih nadzora za kontrolu lica koja obavljaju radijacionu djelatnost (usmene opomene za manje nepravilnosti pri radu)
- Donio 34 rješenja koja se odnose na preduzimanje određenih mjera i radnji, u cilju: otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, mjerenja stepena individualnog spoljašnjeg izlaganja profesionalno izloženih lica, vršenja zdravstvenih pregleda profesionalno izloženih lica koja rade u zoni zračenja, dozimetrijskih ispitivanja, kontroli radne sredine i mjerenja radi sprovođenja programa osiguranja i kontrole kvaliteta za izvore jonizujućeg zračenja, pribavljanja Rješenja o ispunjenosti propisanih uslova za korišćenje izvora jonizujućeg zračenja.
- Podnio tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka na osnovu Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti

### 3.15.3.3. Jačanje administrativnih kapaciteta

U izvještajnom periodu nije bilo jačanja administrativnih kapaciteta u smislu novih zapošljavanja ali je bilo kontinuiranog jačanja kompetencija i znanja administrativnih kapaciteta .

U izvještajnom periodu održana je jedna sjednica Savjetodavnog odbora Agencije za zaštitu od jonizujućeg zračenja i radijacionu sigurnost na temu: *Razmatranje Izvještaja o monitoringu radioaktivnosti u životnoj sredini Crne Gore s procjenom radiološkog opterećenja stanovništva za 2012.*

### Prikaz sprovedenih obuka

U izvještajnom periodu održane su sljedeće obuke:

- Dizajn i aplikacija menadžment sistema za aktivnosti vezane za trajno odlaganje vezane za iskorišćene zatvorene radioaktivne izvore“, 26-30. V 2013, Tunis
- „Prekogranično kretanje otpadnog metala i druge robe koja može nenamjerno da sadrži radioaktivne materijale“, 10-14. VI 2013, Pijeta-Malta;
- Naučna posjeta regulatornom tijelu u okviru aktivnosti projekta projekta MNE 9003 “Unaprjeđenje regulatorne infrastrukture -Faza II“, 30. VI-6. VII 2013, Ljubljana, Slovenija;
- U okviru sprovođenja projekta MNE 9003 “Unaprjeđenje regulatorne infrastrukture -Faza II“ realizovane su dvije posjete eksperta u periodu od 3-7 VI 2013 i 17-21 VI 2013, namijenjenih rješavanju problema (tehničkih i operativnih) vezanih za bazu podataka izvora zračenja RAIS i reviziju procedura za uvoz, izvoz i tranzit izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala(procedure za autorizaciju i inspekciju);
- U periodu 13-16. V 2013. Crnu Goru je posjetila delegacija Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) s ciljem da se intezivira saradnja s IAEA.
- U periodu 16-19. VII na inicijativu Ministarstva održivog razvoja i turizma, a u okviru interregionalnog projekta INT9176 „Jačanje kontrole iskorišćenih radioaktivnih izvora „od kolijevka pa do groba“na Mediteranu“ u Crnoj Gori održaće se nacionalna radionica posvećena upravljanju iskorišćenim radioaktivnim izvorima uključujući finalno rješenje-odlaganje.

## 3.15.4. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

### 3.15.4.1. Bilans ostvarenih rezultata

Krajem maja 2013. raskinuti su ugovori o koncesiji za izgradnju malih hidroelektrana na vodotocima Bjelojevička (Opština Mojkovac) i Bistrica (Opština Bijelo Polje). Izdate su četiri energetske dozvole za izgradnju malih hidroelektrana instalirane snage do 1 MW na vodotocima Raštak i Piševska rijeka, kao i na sistemu za vodosnabdijevanje Željezare Nikšić. Inovirani urbanističko-tehnički uslovi za izgradnju vjetrolektrane na lokaciji Krnovo (Opštine Nikšić i Šavnik) izdati su 10. V 2013, a za izgradnju vjetrolektrane na lokaciji Možura (Opština Ulcinj) 7. VI 2013.

Javni oglas za davanje koncesija za korišćenje vodotoka za izgradnju malih hidroelektrana u Crnoj Gori (Tender III) objavljen je 12. VII 2013. Javno nadmetanje će se sprovoditi u otvorenom postupku na osam vodotoka u opštinama Šavnik, Bijelo Polje, Plav, Berane i Plužine.

Dostavljen je inicijalni nacrt Nacionalnog akcionog plana za korišćenje obnovljivih izvora energije (NREAP) konsultantske kuće „Economic Consultants Associates“ (London) u cilju provjere adekvatnosti strukture i forme dokumenta.

Pripremljen je predlog izmjena Pravilnika o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahtjeva i registru energetskih dozvola. U toku je priprema Uredbe o podsticanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i kogeneracije.

U toku je priprema dokumentacije za objavu javnog oglasa za izbor konsultantske kuće koja bi izradila lokalne energetske planove za 9 opština sjevernog regiona Crne Gore. Ova aktivnost se odvija u okviru projekta "Održivi energetski razvoj Opštine Kolašin" za koji je Ministarstvo ekonomije dobilo donaciju od Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Projekt IPA 2011 „Održivi razvoj energetike u Crnoj Gori“, koji se prije svega odnosi na korišćenje obnovljivih izvora energije u transportu, u fazi je ponavljanja tenderske procedure za izbor konsultanta koji će raditi na realizaciji ovog projekta.

## 3.16. POGLAVLJE 16: POREZI

### 3.16.1. Normativni okvir

U izvještajnom periodu, usvojeni su sljedeći poreski propisi:

- **Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja** („Službeni list CG“, br. 29/13);
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost** ("Službeni list CG", br. 30/13);
- **Zakon o porezu na promet nepokretnosti** (Skupština usvojila 11. VII 2013, a primjenjivaće se od 1. I 2014.);
- **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama** (Vlada utvrdila 4. VII 2013);
- **Pravilnik o izmjenama Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost** ("Službeni list CG", br. 30/13)
- **Pravilnik o izmjeni Pravilnika o obliku i sadržini prijave za obračun poreza na dodatu vrijednost** ("Službeni list CG", br. 30/13).

**Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja** primjenjuje se od 20. VI 2013. Navedenim zakonom utvrđene su mjere za sprječavanje nelegalnog poslovanja, i to: zabrana obavljanja neregistrovane djelatnosti bez prethodne registracije; utvrđivanje obaveze banaka da poreskom organu, za potrebe postupka učini dostupnim podatke o transferima klijenata banke u platnom prometu; obaveza pravnom licu i preduzetniku da otvore račun kod banke, vode novčana sredstva i vrše transfer sredstava preko tog računa; utvrđivanje blagajničkog maksimuma; zabrana osnivanja privrednih društava i preduzetničke djelatnosti od strane vlasnika društva ili preduzetnika koji je u stečaju ili likvidaciji ili neizmireju poreske obaveze, odnosno čiji su računi blokirani u postupku prinudne naplate i dr. Takođe, predviđene su rigorozne kaznene mjere u slučaju nepoštovanja ovog Zakona. Implementacijom ovog Zakona unapređuje se poreski sistem i stvara se efikasan mehanizam za bolju naplatu poreskih obaveza, odnosno poboljšanje poreske discipline poreskih obveznika.

**Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost** primjenjuje se od 1. VII 2013. Ovim Zakonom, od 1. VII 2013, povećana je opšta stopa PDV sa 17% na 19%. Usluge smještaja u apart hotelima, koje su bile oporezovane po sniženoj stopi od 7%, od 1. VII se oporezuju po opštoj stopi od 19%. Usluge igara na sreću i zabavnih igara, koje su bile oslobođene plaćanja PDV-a, sada se oporezuju po stopi od 19%. Navedenim zakonom povećane su novčane kazne za prekršaje propisane Zakonom o PDV.

**Zakonom o porezu na promet nepokretnosti** se: vrši usaglašavanje sa Zakonom o finansiranju lokalne samouprave u pogledu procenta pripadnosti prihoda od poreza na promet nepokretnosti; pojednostavljuje postupak rada poreskog organa i stvaraju uslovi za efikasniju naplatu poreza na promet nepokretnosti; uvodi princip samooporezivanja kod utvrđivanja poreske obaveze i plaćanja poreza, istovremeno sa podnošenjem poreske prijave; preciziraju osobođenja od plaćanja poreza na promet nepokretnosti u slučaju rješavanja stambenih potreba itd.

**Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama**, koji je Vlada Crne Gore utvrdila na sjednici od 4. VII 2013, upućen je u skupštinsku proceduru radi usvajanja.

**Pravilnik o izmjenama Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dodatu vrijednost i Pravilnik o izmjeni Pravilnika o obliku i sadržini prijave za obračun poreza na dodatu vrijednost** donijeti su od strane Ministarstva finansija, jer zbog primjene novog zakonskog rješenja (promjene visine opšte stope sa 17% na 19 %) bilo je potrebno izvršiti usklađivanje navedenih pravilnika i ove izmjene su pravno-tehničke prirode.

### 3.16.2. Administrativni kapaciteti

Zaposlen je menadžer IT sistema, a istovremeno je angažovano i još jedno lice informatičke struke i dva vanjska saradnika.

## 3.17. POGLAVLJE 17: EKONOMSKA I MONETARNA POLITIKA

### Korporativno finansijsko restrukturiranje

Svjetska banka je, zajedno s Centralnom bankom Crne Gore i Ministarstvom finansija, u maju 2013. inicirala kreiranje Tehničkog sekretarijata u cilju uspostavljanja, koordiniranja i nadgledanja procesa definisanja projektnog okvira, a koji bi trebao sistemski da osnaži ovaj projekat.

Proces harmonizacije s regulativom EU i ECB (EC 1338/2001, EC 44/2009, EC 1339/2001, EC No 45/2009, EU 1210/2010, ECB/2010/14) i uvođenje evropskih standarda u radu sa novcem podijeljen je u nekoliko faza od kojih su realizovane sljedeće:

- Upoznavanje rukovaoca gotovinom s donijetom regulativom;
- Izrada Poslovnih planova za rukovanje gotovim novcem od strane rukovaoca gotovinom u skladu sa propisanom obavezom, u saradnji s Centralnom bankom;
- Testiranje uređaja za rad s papirnim i kovanim novcem s liste ECB i EK/OLAF/ETSC. Objavljivanje liste uspješno testiranih uređaja na sajtu CBCG;
- Nabavka i instaliranje uspješno testiranih uređaja za rad s papirnim i kovanim eurom svih poslovnih banaka;



U tehničkom dijelu, izvršena je nabavka uređaja za mjerenje provodljivosti i namagnetisanja kovanog novca, kojom je Centralna banka kompletirala nabavku standardizovanih uređaja za tehničku analizu kovanog eura.

## 3.18. POGLAVLJE 18: STATISTIKA

### 3.18.1.1 Administrativni kapaciteti

Ukupno 2 službenika Zavoda za statistiku je stažiralo na različitim temama u Eurostatu i zemljama članicama EU, u periodu od januara 2013. do juna 2013.

### 3.18.1.2. Prenos podataka Eurostatu

Zavod za statistiku šalje Eurostatu putem portala Edamis i aplikacije Edamis podatke iz 18 domena (popis poljoprivrede, spoljna trgovina, statistika sudstva, statistika demografije, nacionalni računi, HICP, anketa o radnoj snazi, migracije, paritet kupovne moći, građevinarstvo, turizam, statistika informatičkog društva, energetika, trgovina, podaci iz statističkog biznis registra i anketa o potrošnji domaćinstva, PRODCOM i statistika željezničkog saobraćaja). Konstantno se radi na povećanju broja domena i pod-domena za koje se podaci šalju preko Edamisa.

### 3.18.1.3. Registri

Ostvaren je napredak u korišćenju i ažuriranju biznis registra. Naime, potpisan je sporazum o saradnji između Zavoda za statistiku i Unije poslodavaca, u maju 2013, prvenstveno za potrebe ažuriranja i dobijanja kvalitetnijeg statističkog biznis registra.

U junu 2013. je urađen prvi Izvještaj o kvalitetu statističkog biznis registra uz detaljan opis sadržaja i kriterijuma kvaliteta.

## 3.18.2. STATISTIČKE OBLASTI

### 3.18.2.1. Nacionalni računi

U izvještajnom periodu objavljeni su podaci kvartalnog bruto domaćeg proizvoda za period od I kvartala 2011 do I kvartala 2013. Obračun je sproveden prema proizvodnom pristupu u tekućim i stalnim cijenama, kombinovanjem direktne i indirektno metode. Preliminarni podaci kvartalnog BDP-a biće revidirani kada bude dostupan godišnji BDP.

Sprovedene su aktivnosti na implementaciji revidirane metodologije ESA 2010. Za aktivnost „Kapitalizacija troškova istraživanja i razvoja“ identifikovani su izvori podataka i to: statistički aneks kao sastavni dio finansijskih izvještaja, Godišnje istraživanje o IR za 2011, podaci o potrošnji države po COFOG klasifikaciji. Definisan je način upotrebe podataka o troškovima IR po priručniku Frascati. Za aktivnost „Kapitalizacija vojne opreme“ prikupljeni su podaci o ulaganju u vojnu opremu za period 2007-2012. i sprovodi se analiza kvaliteta dobijenih podataka.

### 3.18.2.2. Poslovna Statistika

**SBS statistika:** Radi se na prikupljanju podataka za sprovođenje SBS statistike za 2012, iz različitih izvora sa akcentom na administrativne izvore .

**FATS statistika:** Od 2013. FATS statistika se sprovodi kao samostalno statističko istraživanje. Za potrebe IFATS statistike izrađen je posebni upitnik kojim se prikupljaju varijable koje se odgovaraju definicijama u skladu sa Regulativom 747/2008, a adresar o izvještajnim jedinicama je dobijen iz Biznis registra.

**PRODCOM** - Monstat je prvi put u junu 2013. objavio podatke o PRODCOM statistici za 2012. Primijenjena metodologija je u skladu s Modulom 3.01.03 PRODCOM, čime se ova statistička oblast uskladila sa evropskom statistikom. Što se tiče ove statistike Monstat je od 2013. počeo sa redovnim izvještavanjem Eurostatu u okviru predviđenih rokova.

### 3.18.2.2.3. Statistika platnog bilansa

U junu su započete aktivnosti na pripremi raspoloživih podataka platnog bilansa za transmisiju Eurostatu putem Edamis portala u skladu s regulativama EU.

### 3.18.2.3. Kratkoročne statistike i cijene

**Turizam** - u izvještajnom periodu je ostvaren napredak kada je u pitanju izvještavanje prema EUROSTAT-u, jer su u junu 2013. poslani podaci o iskorišćenosti i kapacitetima objekata za 2012. u formi koju definiše nova Regulativa 692/2011.

**Statistika energetike** - pripremljeno je i sprovedeno pilot istraživanje za oblast kratkoročne energetske statistike, prije svega kroz pripremu upitnika o potrošnji tečnih goriva; prikupljanje upitnika izvršeno je pomoću aplikacije EIS (energetski informacioni sistem); Eurostatu su u junu 2013. po prvi put poslani podaci o uglju na kvartalnom nivou.

### 3.18.2.4. Statistika poljoprivrede

**Statistika biljne proizvodnje** - U junu 2013. potpisan je Sporazum o saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja, u cilju razvoja u cilju razvoja statistike poljoprivrede (ažuriranje statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava iz eksternih izvora, razvoj statistike ribarstva, statistike mlijeka i mliječnih proizvoda, statistike ruralnog razvoja, kao i agroekološke statistike).

U okviru agromonetarne statistike u periodu od maja do kraja jula 2013. urađeno je sljedeće:

- Na raspoloživim podacima iz 2011, 2012 i I kvartala 2013 dobijeni su elementarni indeks output i inputa u skladu sa smjernicama Evropske unije.
- U okviru redovnog istraživanja - Kvartalno istraživanje o rashodima i poljoprivrednoj proizvodnji izmijenjena je metodologija, uvedene su dodatne varijable, a sve u cilju poboljšanja kvaliteta podataka

### Statistika životne sredine

Statistika otpada i opasnih supstanci - Centar podataka „Otpad“. Na osnovu potpisanog Aneksa I – Ugovora o racionalizaciji prikupljanja i objedinjavanja podataka iz oblasti statistike otpada u Crnoj Gori,

u saradnji sa Agencijom za zaštitu životne sredine Crne Gore sprovedeno je pet pilot istraživanja, i u toku je obrada podataka. Aneksom su obuhvaćeni sljedeći pilot projekti: Istraživanje o stvorenom otpadu u sektoru građevinarstva i uslužnim djelatnostima; istraživanje o broju i kapacitetima postrojenja za tretman otpada; Istraživanje o količinama otpada dovezenim na odlagalište – deponiju; Istraživanje o količinama stvorenog otpada u poljoprivredi i Istraživanje o sakupljanju i tretmanu otpada.

### 3.18.2.5. Društvene statistike

Eurostatu su u junu 2013, po prvi put, dostavljeni rezultati statističkog istraživanja „*Istraživanje i razvoj u 2011*“.

**Redovno istraživanje o prihodima i uslovima života (SILC)** po prvi put je sprovedeno u aprilu 2013. a trenutno se radi na unosu podataka.

**Tržište rada:** U junu 2013. počelo je sprovođenje istraživanja o troškovima rada kao redovnog istraživanja. Upitnici su poslani izvještajnim jedinicama početkom juna. Cilj istraživanja je da se prikupe podaci o troškovima rada i obuhvata troškove koje poslodavac ima po osnovi angažovanja radne snage.

LFS: U julu 2013. poslani su podaci sa novim ISCED/NACE varijablama Ankete o radnoj snazi Eurostatu za prvi kvartal 2010. u skladu sa Regulativom 377/2008.

## 3.19. POGLAVLJE 19: SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOSŁJAVANJE

### Radno pravo

U toku je izrada **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu**. Izmjene se odnose na ograničenje broja zarada na koje zaposleni imaju pravo preko Fonda rada. Predviđeno je da zaposleni imaju na isplatu zarada i nakana zarada po osnovu spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju, za svaki mjesec koji nije isplaćen za period od šest mjeseci prije otvaranja stečaja (u važećem zakonu nema ograničenja).

### Socijalni dijalog

U toku je izrada **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Socijalnom savjetu**. Osnovni razlog za reviziju Zakona o socijalnom savjetu je stvaranje zakonskog osnova za formiranje Sekretarijata Socijalnog savjeta, budući da odredbe sadržane u važećem tekstu Zakona o Socijalnom savjetu ne daju tu mogućnost. Stoga se revizijom ovog zakona steći osnov formiranja Sekretarijata i time ojačati administrativni kapaciteti.

### Zaštita na radu

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za inspeksijske poslove u kojoj su predviđena mjesta za tri inspektora rada za oblast zaštite na radu, usvojen je 21. VI 2012..

Kao dio planirane aktivnosti, pod pokroviteljstvom EU, a u organizaciji Ministarstva rada i socijalnog staranja, Uprave za inspeksijske poslove – Odsjeka za inspekciju rada i Privredne komore Crne Gore, od 3. X 2012- 5. VI 2013. je održano pet seminara u vezi regulative EU koja je vezana za ovu oblast.

Napravljen je nacrt budžeta za potrebe kontaktne osobe EU-OSHA u koji je potreban za realizaciju aktivnosti Evropske Agencije za zaštitu na radu na teritoriji Crne Gore, nacrt programa uključivanja

zaštite i zdravlja u obrazovni sistem Crne Gore i nacrt stranice "Bezbjedan početak". Izvršen je i prenos autorskih prava za korišćenje teksta i ilustracija za izradu priručnika koji se koriste za podizanje svijesti u oblasti zaštite na radu.

U sklopu realizacije komponente III „Aktivnosti vezane za procjenu rizika“ koja se odnosi na procjenu rizika na radnim mjestima, tim eksperata iz Slovenije je zajedno s inspektorima rada za oblast zaštite na radu iz Crne Gore, na licu mjesta radio na procjeni rizika na konkretnim radnim mjestima kod poslodavaca u Crnoj Gori.

Sprovedene su radionice - obuka na izradi akta o procjeni rizika u pogledu izloženosti zaposlenih riziku od dejstva buke, vibracija, osvjjetljenja, mikroklima, rada sa ekranima, sredstava za rad kao i nacrt 21 akta o procjeni rizika za konkretna radna mjesta kod poslodavca u različitim djelatnostima.

### **Politika zapošljavanja**

**Vlada je tokom drugog kvartala 2013. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana zapošljavanja za 2012.** Izvještajem se daje prikaz realizovanih aktivnosti tokom 2012. u cilju ostvarivanja ciljeva postavljenih Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2012-2015.

### **Zaposlenost**

Prema Anketi o radnoj snazi za I kvartal 2013 (15-64) bilo je 193.700 zaposlenih (muškaraca 104.600 ili 54,0% i žena 89.100 ili 46,0%). U odnosu na 2012, broj zaposlenih se povećao za 1,5%, a stopa zaposlenosti se takođe povećala sa 45,2% u 2012. na 45,9% u 2013.

### **Nezaposlenost**

- Prema Anketi o radnoj snazi nezaposlenih u starosnoj dobi od 15-64 godine je 53.500, što je za 6,5% više u odnosu na I kvartal 2012 (50.200).
- Stopa nezaposlenosti (15-64), prema istom izvoru je 21,6% (u 2012. je iznosila 20,8%).
- Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje 30. VI 2013. nalazilo se 30.372 nezaposlenih lica što, u odnosu na isti dan prethodne, predstavlja povećanje od 3,26% (29.413).
- Stopa registrovane nezaposlenosti u Crnoj Gori 30. VI 2013. je bila 13,09%, dok je na isti dan prethodne godine iznosila 12,68%.

### **Socijalna zaštita**

Skupština je donijela **Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti** (»Sl. list CG«, br. 27/13).

U junu 2013. donijet je Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola o komunikacijskim procedurama uz Konvenciju o pravima djeteta.

Vlada je 27. VI 2013. usvojila: Strategiju razvoja sistema socijalne i dječje zaštite, za period 2013-2017, Strategiju razvoja sistema socijalne zaštite starih lica, za period 2013-2017, Nacionalni plan akcije za djecu 2013-2017 (NPAD).

Nastavljena je realizacija **IPA Projekta “Reforma sistema socijalne i dječje zaštite: Unapređenje socijalne inkluzije”**, u okviru kojeg je u sklopu komponente II, koju sprovodi Ministarstvo rada i socijalnog staranja u partnerstvu sa UNDP.

U sklopu komponente III projekta realizovano je sljedeće: Skupština je donijela **Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti**.

### **Pripreme za Evropski socijalni fond**

U periodu od 27-31. V 2013. revizori Generalne direkcije za zapošljavanje, socijalna pitanja i inkluziju su pregledali postizanje akreditacionih kriterijuma u tijelima zaduženim za upravljanje komponentom IPA IV.

## **3.20. POGLAVLJE 20: PREDUZETNIČKA I INDUSTRIJSKA POLITIKA**

U oblasti principa preduzetničke i industrijske politike, Vlada je u aprilu 2013. usvojila tri strategije: Strategiju razvoja MSP 2011-2015, Strategiju podsticanja konkurentnosti na mikro nivou 2011 – 2015 i Strategiju za cjeloživotno preduzetničko učenje 2008-2013.

U sklopu aktivnosti na unaprjeđenju poslovnog ambijenta, nastavljeno je s kontinuiranim sprovođenjem započetih aktivnosti u sljedećim oblastima:

### **➤ Primjena procjene regulatornog uticaja (RIA)**

Od formalnog uvođenja RIA u crnogorski regulatorni sistem 01. I 2012. do kraja juna 2013, Ministarstvo finansija je dalo 415 mišljenja na prijedloge akata i prateće obrasce Izvještaja o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent i uticaj na budžet države, od čega 134 mišljenja u izvještajnom periodu.

### **➤ Dalja realizacija aktivnosti na projektu Giljotine propisa**

Od 1.872 preporuke iz Akcionog plana za primjenu preporuka Giljotine propisa sa periodom implementacije datih preporuka 2012-2015, u izvještajnom periodu implementirano je 114 preporuka.

U oblasti instrumenata preduzetničke i industrijske politike, urađena je evaluacija za projekat “Vaučerske šeme za inovativna mala i srednja preduzeća”, od strane OECD uz podršku belgijske Vlade i EK. Projektom “CKB business challenge – Zato što vjerujemo u inovaciju”, za jedno preduzeće je odobren kreditni aranžman. Takođe, potpisan je Memorandum o saradnji između Ministarstva ekonomije Crne Gore i SEECEL-a, čiji je cilj jačanje regionalne saradnje u oblasti razvoja ljudskih resursa, kao ključnog faktora održivog rasta i razvoja sa konkurentnim malim i srednjim preduzećima.

Počela je realizacija projekta „Internacionalizacija i promocija mentoring sistema u MSP“, na osnovu potpisanog Sporazuma o saradnji sa japanskom agencijom za međunarodnu saradnju – JICA, sa ciljem standardizovanja i implementacije modela mentoring usluga. Projekat je počeo u maju 2013, sa trogodišnjim planom realizacije.

U pogledu finansijske podrške sektoru malih i srednjih preduzeća, kreditnom politikom Investiciono-razvojnog fonda u izvještajnom periodu je odobreno 50 kredita. Ukupna sredstva IRF-a opredijeljena u ove svrhe iznose 8,03 miliona eura. Putem direktnih kreditnih aranžmana IRF je kreditno podržao 28 projekata, dok su preostala 22 projekta odobrena putem kreditnih linija posredstvom i uz garancije poslovnih banaka, uz dodatno učešće banaka u realizaciji ovih kredita od 118.000 eura.

Od strane IRF-a kreditno su podržana još 2 infrastrukturna projekta ukupne vrijednosti 3,9 miliona eura, uz dodatno učešće od strane banke u iznosu 400.000 eura.

Kroz faktoring aranžmane, IRF je u ovom periodu odobrio 9 novih ugovora sa ukupnim limitima 4,92 miliona eura, dok je u istom periodu od svih klijenata izvršen otkup potraživanja u iznosu od 5,57 miliona eura.

Shodno Finansijskoj politici IRF-a za 2013, minimalni iznos kredita za sve korisnike, osim projekata poljoprivrednih proizvođača iz MIDAS šeme, iznosi 10.000 eura. Za start-up preduzeća maksimalan iznos kredita je do 50.000 eura, za preduzetnike do 30.000 eura, registrovane poljoprivredne proizvođače do 20.000 eura. Za direktne kreditne linije koje Fond finansira bez pomoći banaka, maksimalni kredit je do 1.000.000 eura. Pomenuti krediti se mogu odobriti s rokom otplate do 10 godina, uključujući grejs period do 2 godine i kamatnu stopu od 4,5% do 6,5% godišnje.

U okviru kreditne podrške Zavoda za zapošljavanje, u izvještajnom periodu je odobreno 16 kreditnih zahtjeva, čijom realizacijom je omogućeno zapošljavanje 19 lica, a za realizaciju projekta izdvojeno je 95.000 eura. Finansiran je 1 projekat u vrijednosti 10.000 eura za otvaranje 2 nova radna mjesta.

### **3.21. POGLAVLJE 21: TRANSEVROPSKE MREŽE**

#### **1. Putevi**

U okviru MAP-a 2010-2014, na prioritetnoj listi projekata za Crnu Goru su se našli sljedeći projekti:

**Ruta1:** Rehabilitacija puta Debeli Brijeg-Bar, MONRD030.

Planirani radovi za 2013. su: izgradnja bulevara od Budve do Bečića (spajanje dva postojeća bulevara)- izrada tehničke dokumentacije je u toku; radovi su završeni na mostu Port Milena Ulcinj; rekonstrukcija puta M-2.4 Dionica Ulcinj- Krute- završen generalni projekat i predat na reviziju, rekonstrukcija puta M 2-4 Dionica Krute – Vladimir ( raskrsnica za Ostros – rekonstrukcija puta završena, tehnički prijem je u toku, vrijednost 2.1 mil eura; raskrsnica u Morinju (Lipci) na magistralnom putu M-2- završena tehnička dokumentacija, izabran Izvođač radova, izdata građevinska dozvola, planirani početak radova nakon završetka turističke sezone i raskrsnica na magistralnom putu M.2. u Baru (skretanje ka bolnici)- za sada nije bilo aktivnosti.

U okviru Programa eliminisanja uskih grla intenzivno se radi na realizaciji projekata izgradnje zaobilaznice Herceg Novi, Bar, Budva i Tivat.

**Ruta 2b: Obilaznica oko Nikšića, MONRD28**

**Obrazloženje:** Radovi u toku, završeno 50% zemljanih radova obilaznice oko Nikšića II faza projekat se odvija predviđenom dinamikom; vrijednost radova 8.874.899,99 eura, dužine 9,0 km. Na ovoj Ruti će se raditi i na rekonstrukciji II dionice puta M-18 Tuzi-Božaj (Tuzi-Pljoče)- završena tehnička dokumentacija, otvaranje javnog poziva za izbor izvođača radova je zakazano za 22. VII 2013, vrijednost 1.2 miliona eura, dok je I dionica Pljoče-Božaj završena u 2012.

#### **Ruta 4 Autoput Bar- Boljare, MONRD045**

Interesovanje za realizaciju projekta autoputa Bar-Boljare, odnosno prioritetne dionice Smokovac-Uvač-Mateševo, ispoljio je veliki broj potencijalnih partnera iz više zemalja, a posebno iz: Kine, Turske, Sjedinjenih Američkih Država, Njemačke, Poljske, Indije, Italije, Kanade. Kontakt je ostvaren sa svima koji su izrazili interesovanje da učestvuju u realizaciji projekta autoputa Bar-Boljare.

Nakon ukupne analize ponuda koje su dostavili: američko-turski konzorcijum Bechtel-Enka, turski konzorcijum Dogus-Gulsan i kineske kompanije CCCC/CRBC, Vlada Crne Gore je 4.VII 2013, ponudu kineskih kompanija CCCC/CRBC ocijenila kao prvorangiranu, čime je otvoren pregovarački proces između Vlade Crne Gore i prvorangiranih kineskih kompanija CCCC/CRBC, koji bi trebalo da rezultira potpisivanjem odgovarajućih ugovora i početkom izvođenja radova na prioritetnoj dionici Smokovac-Uvač-Mateševo autoputa Bar-Boljare.

## **2. Željeznica**

### **Projekti iz Operativnog programa regionalnog razvoja 2012-2013 (IPA III):**

Studija izvodljivosti, Idejnog rješenja i Elaborata o zaštiti životne sredine za implementaciju projekta „Demontaža postojećeg, nabavka i ugradnja novog elektrovučnog postrojenja Trebješica je završena i razmatrana od strane JASPERS eksperata, čije su sugestije u potpunosti prihvaćene od strane projektanta. Sledeća faza je priprema tehničke dokumentacije za ugovaranje. Tender za pripremu tehničke dokumentacije za ugovaranje novog elektrovučnog postrojenja „Trebješica“ je pokrenut, a rok za dostavljanje ponuda je 29. VII 2013. Ponude će se vrednovati i ocjenjivati 30. i 31. VII u prostorijama Delegacije EU.

Budući da Delegacija Evropske unije u Crnoj Gori sprovodi kompletan postupak odabira budućeg projektanta za projekt Rehabilitacija velikih kosina (12 kosina), nestabilnog terena i izgradnja zaštitnih galerija na najkritičnijim dionicama glavne željezničke pruge Bar-Vrbnica, prema posljednjoj informaciji, tender za izradu Glavnih projekata će najvjerojatnije biti poništen u narednih nekoliko dana, nakon čega će se pristupiti ponovnom pokretanju tenderskog postupka.

## **3.22. POGLAVLJE 22: REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENTATA**

### **3.22.1. Prikaz usvojenog normativnog okvira**

U vezi s aktivnostima za uvođenje decentralizovanog upravljanja, Vlada Crne Gore je, u periodu od 25. IV 2013. do 31. VII 2013, usvojila sljedeća dokumenta:

- ***Odluku o izmjeni Odluke o imenovanju lica odgovornih za vršenje decentralizovanog upravljanja pretpristupnim fondovima Evropske unije*** (4. IV 2013, br. 06-733/3).

- *Informaciju o Ocjeni usklađenosti sistema i donošenju Odluke o nacionalnoj akreditaciji u slučaju IPA komponente III i IV* (26. IV 2013, br. 06-930/3);
- *Informaciju o Finansijskim sporazumima za 2012. i 2013. godinu između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Programu prekogranične saradnje Hrvatska-Crna Gora u okviru komponente Prekogranične saradnje Instrumenta za pretpristupnu podršku i prihvatila Finansijske sporazume za 2012. i 2013. godinu* (9. V 2013, br. 06-1047/3);
- *Informaciju o angažovanju nezavisne revizorske institucije u cilju ocjene ispunjenosti akreditacionih kriterijuma kao i uslova za dodjeljivanje nacionalne akreditacije operativnoj strukturi u slučaju IPA komponente V* (20. VI 2013, br. 08-1390/3);
- *Informaciju o aktivnostima na uspostavljanju IPARD Agencije i IPARD plana rada za 2013. godinu* (20. VI 2013, br. 08-1369/4);

### 3.22.2. Bilans ostvarenih rezultata

Predstavnici Nacionalnog fonda i Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći, kao i ostala ključna IPA tijela, tokom *juna/jula 2013.* bili su uključeni u pružanje odgovora na *nacrt izvještaja revizora Generalne direkcije za proširenje Evropske komisije*, prije dostavljanja konačne verzije izvještaja, o odluci za prenos odgovornosti za samostalno upravljanje EU sredstvima. Izvještaj se odnosio na specifične nalaze iz oblasti uspostavljenog institucionalnog okvira i operativnih procedura za decentralizovano upravljanje sredstvima, **u slučaju IPA komponenti I i IIb.**

*U periodu od 27. do 31. V 2013, sprovedena je prva revizija*, odnosno provjera uspostavljenog sistema upravljanja i kontrole, **u slučaju IPA komponenti III i IV**, kao i njegova usklađenost sa EU pravilima, od strane revizora GD za regionalni razvoj i GD za zapošljavanje EK.

U vezi *prvog nivoa kontrole za Program saradnje jugoistočne Evrope (JIE) i Mediteranski program (MED)*, tokom izvještajnog perioda, 6 Izvještaja o napretku za JIE je podnijeto Kancelariji prvog nivoa kontrole. Nadalje, 5 Deklaracija o prihvatljivosti troškova je izdato. Kad je u pitanju MED program, 1 Izvještaj o napretku je podnijet Kancelariji prvog nivoa kontrole. U vezi *prvog nivoa kontrole za IPA Jadranski prekogranični program*, 22 Izvještaja o napretku projekta je podnijeto Kancelariji prvog nivoa kontrole (12 iz prvog, 10 iz drugog poziva). Nadalje, 14 Deklaracija o prihvatljivosti troškova je izdato, a 2 posjete korisnicima projekata (provjere na licu mjesta) su sprovedene od strane kontrolora. Tokom izvještajnog perioda, Kancelarija prvog nivoa kontrole za IPA Jadranski prekogranični program pripremila je drugi Izvještaj o napretku za projekat „Tehnička pomoć FLCO Crna Gora“.

### 3.22.3. Prikaz sprovedenih obuka

U toku izvještajnog perioda, održane su sljedeće obuke/konferencije:

- Seminar iz oblasti *IT politika*, za sve članove Operativne strukture za IPA komponente I-IV, organizovan je u saradnji Nacionalnog fonda i Uprave za kadrove;
- Seminar iz oblasti *Prvog nivoa kontrole, odnosno implementacije i kontrolnih aktivnosti, u okviru Mediteranskog programa*, organizovan je u saradnji Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (Kancelarija prvog nivoa kontrole) i *Njemačke organizacije za razvojnu saradnju (GIZ)*;



- Seminar iz oblasti **Monitoringa u okviru IPA-e**, za sve članove Operativne strukture za IPA komponente III i IV, održan je od strane eksperta u okviru projekta „*Jačanje sistema upravljanja i kontrole za finansijsku podršku EU*“;
- Praktičan trening iz oblasti **računovodstvene evidencije IPA projekata, odnosno testiranja računovodstvenog softvera**, za predstavnike Nacionalnog fonda i Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći, održan je od strane eksperta u okviru projekta „*Jačanje sistema upravljanja i kontrole za finansijsku podršku EU*“;
- Predstavnici Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći učestvovali su na **Regionalnoj konferenciji 2013 “Od IPA-e do Kohezivne politike”**, u organizaciji Njemačke organizacije za razvojnu saradnju (GIZ);
- Predstavnici Sektora učestvovali su na **Obuci za korišćenje elektronske baze podataka o razvojnim projektima**, u organizaciji Ministarstva ekonomije Crne Gore i UNDP-a;
- Predstavnici Ministarstva finansija učestvovali su na **AFCOS konferenciji 2013**, u organizaciji OLAF-a.

Pored navedenih obuka, u okviru projekta tehničke pomoći „*Jačanje sistema upravljanja i kontrole za finansijsku podršku EU*“ održan je **niz konsultativnih sastanaka** između eksperata i članova Operativne strukture za IPA komponente I-IV.

Predstavnici Sektora za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći učestvovali su u **evaluacionom odboru za sprovođenje tenderskih procedura**, za implementaciju projekata manje razvijenih crnogorskih opština, korisnica donacija dodijeljenih kroz projekat „*Donacije za razvoj opština kroz male infrastrukturne projekte*“, u svojstvu **predsjedavajućeg, sekretara i posmatrača, za opštine Nikšić, Kolašin, Šavnik i Danilovgrad**. Takođe, radili su na pripremi Izvještaja o sprovedenim evaluacijama ponuda, za navedene opštine.

Postupak za odabir **ponude za sprovođenje projekta twiniga “EU podrška Operativnoj strukturi za Operativni program razvoj ljudskih resursa”** sproveden je u junu tekuće godine, a članovi selekcionog odbora bili su predstavnici Operativne strukture za IPA komponentu IV.

#### 3.22.4. Jačanje administrativnih kapaciteta

Imajući u vidu potrebu za dodatnim zapošljavanjem i jačanjem administrativnih kapaciteta u oblasti upravljanja IPA sredstvima, potreba za jačanjem administrativnih kapaciteta i zapošljavanjem dodatnog kadra i dalje postoji. Međutim, imajući u vidu stupanje na snagu novog Zakona o državnim službenicima i namještenicima, usljed čega je došlo do promjena u organizacijama unutar organa državne uprave, u toku izvještajnog perioda nije bilo zapošljavanja dodatnog kadra.

#### 3.22.5. Statistički podaci

**Tabelarni prikaz** o sprovednim obukama, tokom izvještajnog perioda, dat je u nastavku:

**Tabela 1: Prikaz sprovedenih obuka za period od 25. IV do 31. VII 2013.**

Obuka/Konferencija	Broj sprovedenih obuka/konferencija
IT politika	1

Prvi nivo kontrole, odnosno implementacija i kontrolne aktivnosti, u okviru Mediteranskog programa	1
Monitoringa u okviru IPA-e	1
Praktičan trening iz oblasti računovodstvene evidencije IPA projekata, odnosno testiranja računovodstvenog softvera	1
Obuka za korišćenje elektronske baze podataka o razvojnim projektima	1
Regionalna konferencija 2013 “Od IPA-e do Kohezione politike”	1
AFCOS konferencija 2013	1
<u>Ukupno:</u>	<b>7</b>

### 3.22.6. Međunarodna saradnja

Sektor za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija, nastavio je saradnju sa Njemačkom organizacijom za razvojnu saradnju (GIZ) i Institutom za evropsku politiku (IEP), u pogledu organizovanja obuka u oblasti javnih nabavki za sve vrste ugovora, za zaposlene u Jedinicama za implementaciju projekata i jedinicama lokalne samouprave, kao i ostalim tijelima koja će biti uključena u samostalno upravljanje IPA sredstvima.

## 3.23. POGLAVLJE 23: PRAVOSUĐE I TEMELJNA PRAVA

Vlada je 27. IV 2013. godine usvojila Akcioni plan za poglavlje 23. Pravosuđe i temeljna prava

### 3.23.1. PRAVOSUĐE (vidjeti 1.1.5. Pravosudni sistem)

#### 3.23.1.1. Normativni okvir

Na osnovu člana 44 stav 1 Zakona o javnim izvršiteljima Vlada je donijela Uredbu o tarifi javnih izvršitelja, koju je Vlada donijela na sjednici od 26. IV 2013. Uredbom je propisano da javni izvršitelj ima pravo na nagradu za rad i naknadu troškova prema tarifi koja je utvrđena istom ovom uredbom.

#### 3.23.1.2. Bilans ostvarenih rezultata

U pogledu implementacije Zakona o javnim izvršiteljima, u Podgorici je održana obuka kandidata za javne izvršitelje koju je organizovalo Ministarstvo pravde u saradnji s OEBS-om.

Takođe, objavljen je konkurs za imenovanje javnih izvršitelja.

**Plan racionalizacije pravosudne mreže za period 2013-2015 usvojen je 27. VI 2013.** Ovim planom, na osnovu Analize mreže pravosudnih organa, daje se pregled mjera koje treba realizovati u navedenom periodu, a odnosi se na spajanje dva privredna suda, jedno specijalizovano odjeljenje u Višem sudu u Podgorici, formiranje Specijalnog tužilaštva u pogledu kadrovskih kapaciteta, smještajnih uslova i tehničke opremljenosti pravosudnih organa, kao i na definisanje obaveza i rokova i određivanje organa nadležnih za njihovu realizaciju.

**Izveštaj o potrebi promjene Zakonika o krivičnom postupku** (usvojen 27. VI 2013) – kojim je dat pregled potrebnih promjena Zakonika o krivičnom postupku, kao i pravci dalje reforme krivičnog procesnog zakonodavstva.

**Analiza uticaja reforme izvršnog postupka i uvođenja notarijata na unapređenje poslovnog ambijenta** usvojena je 27. VI 2013. i sadrži podatke vezano za postupke koji se vode pred privrednim sudovima u dijelu izvršenja ugovora (broj predmeta, dužina trajanja postupka, troškovi postupka), primjenu medijacije u privrednim sporovima, uticaj novih zakonskih rješenja iz Zakona o izvršenju i

obezbjeđenju, uvođenje javnih izvršitelja kao mehanizma za kvalitetno i brzo izvršenje pravosnažnih i izvršnih sudskih odluka. U odnosu na uvođenje notarijata sagledaće se dužina trajanja postupka za upis prava na nepokretnosti, a sve u cilju stvaranja povoljnog pravnog ambijenta za podsticanje ekonomskog razvoja i investiranja.

## **Sudstvo**

Sudski savjet je konstatovao prestanak funkcije sudiji Vrhovnog suda Crne Gore i Osnovnog suda u Podgorici, na lični zahtjev.

Pokrenuto je pet disciplinskih postupaka zbog prekršaja iz čl.33 st.1 tač.5 Zakona o sudovima. U dva predmeta predlog je odbijen kao neosnovan, jedan je odbačen kao neblagovremen, a dva postupka su u toku.

Komisija za Etički kodeks sudija imala je dvije podnijete inicijative za kršenje Kodeksa sudijske etike. Po jednoj inicijativi Komisija je utvrdila da sudija Osnovnog suda u Cetinju svojim ponašanjem nije počinila povrede Etičkog kodeksa sudija. U drugom predmetu, Komisija je utvrdila da ne može da odlučuje po postavljenom zahtjevu, odnosno da ispituje zakonitost odluka vijeća Osnovnog suda u Podgorici koji je postavljen podnijetom inicijativom.

Sudski savjet je na III redovnoj sjednici, održanoj 31. V 2013, uputio sudiju Osnovnog suda u Nikšiću na rad u Registar Evropskog suda za ljudska prava, na osnovu objavljenog nacionalnog konkursa i odluke Sekretarijata Suda u Strazburu.

Sudski savjet je na IV sjednici, održanoj 14. VI 2013, imenovao direktora Sekretarijata Sudskog savjeta, na osnovu objavljenog javnog konkursa, a čiji je mandat pet godina.

Sudski savjet je na V sjednici, održanoj 27. VI 2013, donio Predlog Pravilnika o orijentacionim mjerilima za određivanje potrebnog broja sudija i ostalih zaposlenih u sudu i usvojio Inicijativu za izmjene i dopune Sudskog poslovnika.

Sudski savjet je donio odluku o raspisivanju oglasa za dva sudijska mjesta u Osnovnom sudu u Kotoru, kao i za jedno sudijsko mjesto u Osnovnom sudu u Podgorici i Vrhovnom sudu Crne Gore.

Saglasno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima ("Sl. list CG", br. 39/11, 50/11 i 66/12), u Vrhovnom sudu Crne Gore, Apelacionom sudu Crne Gore, Upravnom sudu Crne Gore, Prvrednom sudu u Bijelom Polju, Osnovnim sudovima u Podgorici, Kotoru, Plavu, Pljevljima, Beranama, Cetinju, Žabljaku, Nikšiću, Kolašinu, Bijelom Polju, Baru, Rožajama, Herceg Novom i Ulcinju određeni su i menadžeri integriteta i članovi radne grupe za izradu plana integriteta, dok su u Privrednom sudu u Podgorici i Osnovnom sudu u Danilovgradu određeni menadžeri integriteta.

Realizovan je monitoring rada osnovnih i viših sudova od strane NVO "Građanska alijansa", a rezultati javno predstavljani u emisiji "Robin Hud" na RTCG 1, uz učešće crnogorskih sudija.

## **Razvoj pravosudnog informacionog sistema (PRIS)**

Završena je implementacija novih poslovnih procesa, nove funkcionalnosti za elektronsku dodjelu predmeta i automatske šablone u svim sudovima, u okviru koje je obučeno 878 zaposlenih.

Implementacija je završena s izuzetnim uspjehom, a korisnici su značajno unaprijedili svoj rad u pravosudnom informacionom sistemu (PRIS). Važno je pomenuti da je modul za slučajnu dodjelu predmeta implementiran u svim sudovima, bez obzira na veličinu, kao i da se u potpunosti poštuju godišnji rasporedi poslova koje donose predsjednici sudova.

U sudovima u kojima postoji situacija da jedan referat zadužuje samo jedan sudija, svi predmeti će ići tom sudiji u skladu s godišnjim rasporedom, ali je sistem dovoljno fleksibilan da se svaka izmjena

rasporeda može evidentirati kroz PRIS istog momenta. Ukoliko predsjednik suda odredi da određeni referat duži više sudija umjesto jednog, oni su potom automatski uključeni u slučajnu dodjelu predmeta.

Završena je izgradnja Data Centra sudstva i instalirana kompletna oprema koja je obezbijedena iz donacija Vlade Kraljevine Norveške, a koja je realizovana putem Kancelarije Internacionalne menadžment grupe (IMG) i budžetskih sredstava Sekretarijata Sudskog savjeta. Na taj način stiču se preduslovi da se PRIS prebaci na novu, moderniju opremu, čime će se postići da rad bude brži, stabilniji, a bezbjednost podataka na mnogo većem nivou. Preseljenje PRIS-a na novu lokaciju, iz Data centra MIDiT se očekuje u toku avgusta, kada će biti izvršeno sistemsko unapređenje cijelog sistema.

U saradnji s USAID-om je završen projekt spajanja PRIS-a i portala sudovi.me u cilju stvaranja mogućnosti za automatsku objavu podataka. U sklopu ovog projekta, programerski tim Odjeljenja za IKT Sekretarijata Sudskog savjeta je razvio novu funkcionalnost za snimanje anonimiziranih presuda direktno u PRIS, koji ih šalje na portal, pa se odluke obrađuju i prikazuju na portalu. U okviru navedene funkcionalnosti omogućeno je da se prati koje su odluke objavljene i koji je njihov status na portalu, kao i mogućnost da se objavljene informacije mijenjaju direktno iz PRIS-a. Osim odluka sudova, omogućeno je i automatsko objavljivanje zakazanih ročišta. Po zakazivanju ročišta u PRIS-u, kompletan set informacija vezan za ročište se automatski prebacuje na portal. Portal je unaprijeđen i dodata je funkcionalnost kojom je moguće vršiti pretragu ročišta po više kriterijuma (broj predmeta, ime okrivljenog ili tužioca, odjeljenje ili referat suda i sl.).

Unaprijeđen je sistem statističkog izvještavanja kroz implementaciju BI sistema, a u planu je dalji razvoj ovog sistema i ispunjenje svih preporuka Evropske komisije i zadovoljenje CEPEJ standarda za izvještavanje.

Započeta je obuka zaposlenih u crnogorskim sudovima po ECDL standardu za rad na računaru, koja ima za cilj poboljšanje rada na računaru za sve zaposlene u sudovima, s posebnim naglaskom na sudije.

### **Saradnja sudstva s nevladinim organizacijama**

Realizovan je proces nadgledanja rada osnovnih i viših sudova od strane NVO "Građanska alijansa", a rezultati javno predstavljeni u emisiji "Robin Hud" na RTCG 1, uz učešće crnogorskih sudija.

#### **3.23.1.3. Prikaz sprovedenih obuka**

Obuke izvan Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije: Obuka za rad na računarima - ECDL program; "Specijalistička obuka sudija sudija za maloljetnike", Bečići-Budva, u organizaciji Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori; "Podrška implementaciji antikorupcijske strategije i akcionog plana", Podgorica u organizaciji Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici; "Podrška implementaciji antikorupcijske strategije i akcionog plana", Podgorica, u organizaciji Komisije za sprječavanje sukoba interesa Crne Gore; "Finansijska istraga i oduzimanje imovine stečene kriminalom", Bijelo Polje, u organizaciji Ambasade Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici; Novine u kaznenom zakonodavstvu Hrvatske, Opatija; "Usklađivanje prava privrednih društava sa pravnom tekovinom EU", Privredna komora CG"; „Budvanski pravnički dani", Hotel "Mediteran", Savez udruženja pravnika Srbije i Republike Srpske; Uprava za antikorupciju organizovala seminar s temom Implementacija antikorupcijske strategije i akcionog plana.

#### **3.23.1.4. Jačanje administrativnih kapaciteta**

U crnogorskim sudovima, u izvještajnom periodu, primljeno je sedam savjetnika na neodređeno vrijeme, kao i 19 pripravnika na određeno vrijeme, u trajanju od 2 godine.

### 3.23.1.5. Međunarodna i regionalna saradnja

Konferencija predsjednika vrhovnih sudova Centralne i Istočne Evrope, čiji je domaćin Vrhovni sud Crne Gore, održana je 24-26. VI 2013, u Budvi. Konferencija je okupila predsjednike i delegacije vrhovnih sudova 16 evropskih država koji su tokom tri radna dana diskutovali o aktuelnim pitanjima koja se odnose na efikasnost postupka pred Vrhovnim sudom, ličnoj nezavisnosti i nezavisnosti odlučivanja sudija, saradnji i konkurenciji grana vlasti, ulozi predsjednika vrhovnih sudova u sistemu podjele vlasti, finansiranju sudstva na nacionalnom i međunarodnom nivou, razvoju pravosudnog sistema, rješavanju korupcije u nižestepenim sudovima i uzajamnoj pravosudnoj saradnji među državama učesnicama.

Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije primljen je za posmatrača u Evropskoj mreži za pravosudnu obuku. To je jednoglasno odlučeno na 16. Generalnoj skupštini Evropske mreže za pravosudnu obuku koja se 6-7. VI 2013. održala u Dublinu, u okviru irskog predsjedavanja Evropskom unijom. Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije je stekao status posmatrača u evropskoj pravosudnoj mreži, što je u skladu sa preporukom Evropske komisije (EK) iz izvještaja o skriningu za poglavlje 24.

Vrhovni sud Crne Gore je jednoglasno primljen za posmatrača Generalnoj skupštini Udruženja državnih savjeta i vrhovnih upravnih jurisdikcija Evropske unije (ACA-EU), koja se 26-28. V 2013. održala u Parizu, Francuska.

### 3.23.2. BORBA PROTIV KORUPCIJE (vidjeti 1.1.6.. Antikorupcijska politika)

#### 3.23.2.1. Normativni okvir

Shodno Zakonu o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list CG, br. 39/11, 50/11 i 66/12), donijet je tekst **Smjernica za izradu planova integriteta**. U cilju kvalitetne izrade i sprovođenja planova integriteta, državne institucije su imenovala menadžere integriteta odgovorne za pripremu i sprovođenje planova integriteta, UAI, uz podršku projekta IPA 2010 "Podrška implementaciji antikorupcijske strategije i Akcionog plana", sprovodi njihovu obuku u cilju potpunije i kvalitetnije izrade planova integriteta pojedinačnih institucija. Takođe, započete su aktivnosti na izradi planova integriteta za upravu policije, upravu carina, Osnovni sud u Podgorici i Vrhovno državno tužilaštvo.

U cilju daljeg unaprjeđenja postojećih odredbi, uklanjanja primijećenih nedostataka i ispunjenja preostalih GRECO preporuka, kao i preciznijeg definisanja i razdvajanja dvije važne funkcije - nadzora nad primjenom zakona i revizije i jasnijeg uređenja nadležnosti za pokretanje sankcija i prekršajnih prijava, Ministarstvo finansija je formiralo Radnu grupu u cilju izmjene zakonskog okvira u oblasti finansiranja političkih partija i izrade **nacrta Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja**. Takođe, u toku je izrada Uputstva kojim će se bliže opisati način vođenja poslovnih knjiga političkih subjekata, čime će se povećati kvalitet finansijskog upravljanja i finansijske evidencije (vođenje poslovnih knjiga) političkih subjekata.

#### 3.23.2.2. Bilans ostvarenih rezultata

Odlukom Apelacionog suda 27. II 2013. potvrđena je prvostepena presuda Višeg suda u Podgorici u odnosu na jedno lice u slučaju **Zavala**, dok je u odnosu na 11 optuženih, ukinuta i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Glavni pretres zakazan za 2, 3, 9. i 10. VII 2013. Glavni pretres od 2. i 3. odložen zbog nedolaska branioca iz Beograda. Glavni pretres od 9. VII 2013. odložen

jer je zatraženo izuzeće sudije od strane optuženog. Spisi predmeta su 10. VII 2013. dostavljeni sa izjavom sudije o podnijetom zahtjevu za izuzeće predsjedniku Višeg suda u Podgorici.

Ministarstvo pravde je u februaru 2013. formiralo Radnu grupu sa zadatkom **utvrđivanja obima i potrebe izmjena Zakonika o krivičnom postupku (ZKP)**. Radna grupa, sastavljena od predstavnika Ministarstva pravde, Vrhovnog suda Crne Gore, Vrhovnog državnog tužilaštva, Advokatske komore, Uprave policije i Pravnog fakulteta, je detaljno razmotrila sve materijale za izmjenu i dopunu ZKP i utvrdila obim potrebnih izmjena i dopuna ZKP-a u **vidu Izvještaja koji je Vlada usvojila na sjednici od 27. VI 2013.** U toku je formiranje radnog tima koji će pripremiti tekst **Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku.**

Na planu jačanja borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, a u susret racionalizaciji pravosudne mreže, Ministarstvo pravde je **22. IV 2013.** formiralo Međuresorsku radnu grupu za izradu **Analize kojom će se obraditi podaci o vrsti, organizacionoj strukturi, nadležnostima i ovlaštenjima državnih organa i posebnih organizacionih jedinica u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.** Analiza će sadržati i predlog mjera za prevazilaženje postojećih normativnih i institucionalnih ograničenja u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. **U toku je izrada nacрта Analize.**

**V Izvještaj o sprovođenju mjera iz nacionalnog** Akcionog plana za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala 2010-2012 je usvojen na sjednici Nacionalne komisije, maja 2013. čime je prestao da važi postojeći AP. **Zbir realizovanih i djelimično realizovanih mjera u skladu s tim AP je 270 ili 72,58%, dok 102 mjere nijesu realizovane (27,42%).**

Istovremeno, na sjednici Nacionalne komisije održane maja 2013. **usvojen je AP za period 2013-2014.** čime otpočinje druga faza sprovođenja nacionalne Strategije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala 2010-2014. Ovim AP operacionalizuju se prioriteti Crne Gore u oblasti borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala na nacionalnom i međunarodnom planu na planu, koji su utvrđeni pomenutom Strategijom, preporukama Nacionalne komisije, preporukama međunarodnih organizacija i institucija, kao i relevantnih institucija Crne Gore. U okviru navedenih oblasti definisano je 109 ciljeva sa 230 mjera, a za njihovu realizaciju su zadužene 74 institucije. **U toku je izrada VI Izvještaja o realizaciji mjera iz Akcionog plana za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.**

Uprava za antikorupcijsku inicijativu je izradila Izvještaj o prijavama korupcije i to za period januar - jun 2013. i dostavila ga Vladi CG na usvajanje. UAI je u izvještajnom periodu primila 4 prijave, dok su svi organi koji imaju mogućnost prijema prijave korupcije primili ukupno 19 prijava. Sljedeći izvještaj UAI podnosi do 15. januara 2014, za period jul – decembar 2013.

Uprava za javne nabavke priprema i dostavlja Vladi godišnji izvještaj o javnim nabavkama, u kome se analiziraju aktivnosti javnih nabavki u Crnoj Gori za tekuću kalendarsku godinu zajedno sa preporukama za poboljšanje sistema javnih nabavki. Ovaj izvještaj pripremljen je u skladu sa zahtjevima Zakona o javnim nabavkama, i predstavlja detaljnu analizu svih aktivnosti iz ove oblasti, prema potpisanim javnim ugovorima tokom 2012. Vlada je pomenuti Izvještaj usvojila u julu 2013. i isti je objavljen na internetskoj stranici Uprave [www.ujn.gov.me](http://www.ujn.gov.me).

**Na osnovu potpisanih Memoranduma o saradnji s Upravom za nekretnine Crne Gore, Poreskom Upravom i Komisijom za hartije od vrijednosti** započeti su pilot projekti tako što su navedene institucije omogućile Komisiji direktan pristup njihovim bazama podataka.

Koristeći raspoložive podatke dobijene od državnih organa (Uprava za nekretnine, Poreska uprava, Komisija za hartije od vrijednosti i Uprava za javne nabavke), u izvještajnom periodu kontrola je izvršena u skladu sa čl. 20a Zakona i članom 20 Pravila o postupku pred Komisijom za sprječavanje sukoba interesa. Komisija je donijela odluke za sve javne funkcionere koji nijesu u cjelosti dali tačne podatke, upoređujući podatke iz Izvještaja o prihodima i imovini sa podacima nadležnih organa i pravnih lica. Komisija je izvršila provjeru 1369 Izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera i to državnih 782 (predsjednik Crne Gore, predsjednik Vlade Crne Gore, predsjednik Skupštine Crne Gore, 60 poslanika, 37 članova Vlade Crne Gore, 14 ministara, 15 javnih funkcionera koje bira Skupština Crne Gore, 228 javnih funkcionera koje bira Vlada Crne Gore, 196 sudija, 85 tužioca, 3 člana Sudskog savjeta i 7 članova Tužilačkog savjeta, kao i 37 Sudija za prekršaje), od kojih su 697 dali tačne podatke, a 85 netačne (66- za nekretnine i porez, a 19 za hartije od vrijednosti). Izvršena je provjera 587 lokalnih javnih funkcionera, od kojih je 488 prijavilo tačne podatke, dok njih 99 nije prijavilo tačne podatke (86- za nekretnine i porez, a 13 za hartije od vrijednosti). Za 194 javnih funkcionera koji nijesu prijavili tačne i potpune podatke pokrenuti su postupci pred Komisijom (upućen dopis da se izjasne i dostave dopunski Izvještaj o prihodima i imovini, nakon čega su donijete odluke i pokrenuti prekršajni postupci).

Od ukupno evidentiranih 3.651 javnih funkcionera, 3.485 ili 95,5% dostavilo je Izvještaj o prihodima i imovini za 2012/13. Od 1.459 državnih funkcionera 1.421 ili 97,4%, dostavilo je Izvještaj o prihodima i imovini, a od ukupno 2.192 opštinskih funkcionera, njih 2.064 ili 94,2% je dostavilo Izvještaj o prihodima i imovini 2012/13.

Zbog kršenja zakona donijete su odluke koje su javno objavljene, pokrenuti su prekršajni postupci protiv javnih funkcionera u skladu sa Zakonom o sprječavanju sukoba interesa i upućeni zahtjevi Područnim organima za prekršaje - 355 zahtjeva. Presuđeno je u 250 predmeta i izrečene su sankcije u skladu sa Zakonom o prekršajima, dok je iznos izrečenih novčanih sankcija – 12 790,00 eura.

Kancelarija za prijavu korupcije u sudovima, koja funkcioniše pri Sekretarijatu Sudskog savjeta, u izvještajnom periodu o radu imala 17 prijava. Sve prijave su sadržinski bile pritužbe koje su se odnosile na nezadovoljstvo stranaka sudskim postupkom ili odlukom suda. Nijedna prijava nije potkrijepljena dokazima ili tvrdnjama koje bi mogle ukazati na osnov sumnje da su u radnjama sudija ili sudske administracije stekla obilježja koruptivnog ili bilo kojeg drugog krivičnog djela i da na taj način budu prosljeđene nadležnom državnom tužiocu.

U izvještajnom periodu protiv 9 službenika Uprave carina pokrenut je postupak za utvrđivanje disciplinske odgovornosti zbog počinjene teže povrede službene dužnosti iz člana 83 stav 1 Zakona o državnim službenicima i namještenicima (»Sl.list CG«, br. 39/11 i 66/12), nakon čega je: **za 1 službenika** izrečena disciplinska mjera – **novčana kazna u trajanju od dva mjeseca u iznosu od 40% zarade** isplaćene za mjesec u kojem je počinjena teža povreda službenih dužnosti neizvršavanje ili nesavjesno, neblagovremeno ili nemarno vršenje službenih obaveza; **za 4 službenika** izrečena disciplinska mjera-**novčana kazna u trajanju od dva mjeseca u iznosu od 20% zarade** isplaćene za mjesec u kojem je počinjena teža povreda službene dužnosti neizvršavanje ili nesavjesno, neblagovremeno ili nemarno vršenje službenih obaveza; **protiv 3 službenika** prekinut je disciplinski postupak zbog počinjene teže povrede službene dužnosti *zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlašćenja u službi*, do okončanja krivičnog postupka. **1 službenik oslobođen je disciplinske odgovornosti;**

Uprava carina je otpočela aktivnosti na promovisanju načina na koje građani mogu prijaviti korupciju Upravi carina i ohrabrivanje što većeg broja građana da sumnje u postojanje korupcije prijave, i da se

odupru svakom vidu koruptivnog ponašanja. S tim u vezi, od 1. VII 2013, pokrenuta je kampanja »Korupcija nije opcija«. U okviru ove kampanje izrađeno je 20.000 promotivnih flajera, koji su distribuirani uz dnevni list Pobjeda (2. VII 2013.), bilten Privredne komore, bilten Uprave za antikorupcijsku inicijativu, kao i na graničnim prijelazima; Izrađen je kratki spot/obavještenje, koji se emituje na Javnom servisu RTCG i uspostavljen je on-line obrazac za prijavu korupcije na sajtu Uprave carina.

U okviru kampanje pod nazivom „**Ni centa za mito**” krajem maja pripremljen je spot, koji je emitovan tokom maja, juna i jula na više elektronskih medija. Flajeri iz kampanje – ”novčanice s nultom vrijednošću” su dostavljene nevladinim organizacijama (900 flajera) s molbom da ih distribuiraju na okruglim stolovima, seminarima i drugim skupovima koje organizuju, kao i u prostorijama NVO na mjestima gdje građani mogu vidjeti i preuzeti flajere.

### 3.23.2.3. Sprovedene obuke

U izvještajnom periodu u oblasti borbe protiv korupcije, u organizaciji Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije sprovedene su **tri aktivnosti kontinuirane edukacije** (2 dvodnevna seminarra i predavanje američkog eksperta) i **jedan dvodnevni modul inicijalne edukacije**, u kojim aktivnostima je učestvovalo ukupno 45 nosilaca pravosudne funkcije, od kojih 8 predstavnika sudstva i 37 predstavnik tužilaštva, kao i 21 polaznik programa inicijalne edukacije. Teme ovih seminarima su bile: Finansijske istrage i oduzimanje imovine; Evropski pravni instrumenti za prekograničnu saradnju u slučajevima organizovanog kriminala i korupcije – pravosudna saradnja u krivičnim stvarima; Međunarodna saradnja - definicija i ključni pojmovi na osnovu sporazuma i konvencija; Privremeno oduzimanje predmeta, imovinske koristi i imovine; Trajno oduzimanje imovine čije zakonito porijeklo nije dokazano; Zaštita bona fide trećih lica; Oštećeni i oduzimanje imovinske koristi; Uloga i odnosi tužilaca i istražitelja.

U cilju unaprjeđenja stručne osposobljenosti i operativnih kapaciteta za otkrivanje, vođenje istraga i procesuiranje krivičnih djela korupcije, realizovane su obuke za predstavnike policijske organizacije, s posebnim osvrtom na finansijske istrage usmjerene na oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnim radnjama.

U cilju kvalitetne izrade i sprovođenja planova integriteta, UAI je tokom aprila i juna 2013, uz pomoć eksperta iz Federalne kancelarije za administraciju (BVA), sprovela ukupno četiri dvodnevne obuke za menadžere integriteta za ukupno 75 predstavnika iz 52 crnogorskih institucija.

U okviru posebne obuke o promociji i primjeni planova integriteta koju je organizovala Uprava za kadrove prisustvovalo je oko 50 službenika državne uprave. Cilj obuke je upoznavanje državnih službenika o važnosti sprovođenja principa integriteta za efikasan i uspješan rad. Kroz obuku se stiču teorijska i praktična znanja o važnosti procjene rizika od korupcije i izradi i donošenju planova integriteta, kao jednom od preventivnih sredstava u borbi protiv korupcije.

Centar za edukaciju nosilaca pravosudnih funkcija organizovao je u Bečićima, u saradnji sa Upravom za kadrove i uz podršku Kancelarije UNDP-a u Podgorici, Misije OEBS-a u Podgorici i Ambasade Velike Britanije, dvodnevni seminar pod nazivom „Lični i institucionalni integritet i planovi integriteta". Obuka, kojoj je prisustvovalo 20 nosilaca pravosudne funkcije i predstavnika državnih organa organizovana je u okviru Programa obuke nosilaca pravosudne funkcije o borbi protiv korupcije.

U skladu s Planom obuka na temu Etičkog kodeksa, borbe protiv korupcije i integriteta Uprave carina za 2013, uspješno je realizovan i ciklus obuka za šefove ispostava, vođe smjena i carinske inspektore. Na ovim obukama učestvovalo je više od **80** carinskih službenika. Učesnicima obuka je približen pojam



i vrste korupcije, indikatori, metodi identifikovanja, procjene rizika od korupcije i drugih vrsta neprihvatljivih ponašanja u okviru radnih mjesta i poslova koje obavljaju, negativne posljedice korupcije, načini prijavljivanja, te zakonsko-institucionalni antikorupcijski okvir u Upravi carina i Crnoj Gori. Učesnicima obuka je ukazano na značaj principa integriteta i preventivnih antikoruptivnih mehanizama, kao i važnost poštovanja standarda i pravila ponašanja koji su u skladu s normama Etičkog kodeksa. Službenici Uprave carina u saradnji s Upravom za kadrove, drugim državnim organima i međunarodnim organizacijama, pohađali su više obuka i seminara na temu integriteta, borbe protiv korupcije i etike.

Komisija za sprečavanje sukoba interesa je održala **8 edukativnih seminara**, za državne i lokalne javne funkcionere, predstavnike medija i NVO-a, **kao i dvodnevnu radionicu o razmjeni informacija zbog izrade softvera** preko kojeg bi Komisija imala direktan pristup podacima koje posjeduju nadležne crnogorske institucije, a kojoj su prisustvovali predstavnici svih institucija koji raspolažu podacima koji su potrebni Komisiji radi vršenja **nove zakonske nadležnosti – provjere podataka** o pokretnoj i nepokretnoj imovini (radi efikasnije provjere podataka koje dostavljaju javni funkcioneri). **Učesnika 180.**

#### 3.23.2.4. Statistički podaci

U periodu od 1. IV do 1. VII 2013. službenici Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije su prema Specijalnom tužiocu za borbu protiv organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina, procesuirali jednu krivičnu prijavu protiv jednog lica zbog osnovane sumnje da je izvršilo jedno krivično djelo - zloupotreba položaja u privrednom poslovanju.

U oblasti privrednog kriminaliteta, registrovano je 189 krivičnih djela, koja su nadležnim tužiocima procesuirana sa 158 krivičnih prijava, kojima je obuhvaćeno 180 lica. Za koruptivna krivična djela, nadležnim tužiocima je podnijeto 17 krivičnih prijava (15 krivičnih prijava Osnovnom državnom tužiocu, jedna krivična prijava Specijalnom državnim tužiocu i jedna krivična prijava Višem državnim tužiocu) protiv 27 fizičkih lica i jednog pravnog lica, kojima su prijavljena 22 koruptivna krivična djela. Ukupna materijalna šteta pričinjena koruptivnim krivičnim djelima iznosi 494.055,46 eura.

Shodno Stručnom uputstvu o procedurama za prijavu krivičnih djela s elementima korupcije i zaštiti lica koja ova djela prijavljuju policijskoj službi, primljene su četiri prijave pod sumnjom da se radi o koruptivnim radnjama.

U izvještajnom periodu u Odjeljenju za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina donijete su tri naredbe za sprovođenje istrage protiv 11 lica zbog krivičnih djela organizovanog kriminala, jedna naredba za sprovođenje istrage protiv jednog lica zbog krivičnog djela zloupotreba položaja u privrednom poslovanju, protiv jednog lica podignuta je optužnica zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, dok je protiv 1 lica podnijet optužni predlog zbog krivičnog djela protivzakoniti uticaj.

*U izvještajnom periodu protiv 3 službenika Uprave carina, nakon odnijete krivične prijave Uprave policije - Područne jedinice Podgorica, donijeta je Naredba o sprovođenju istrage Kti-S 1/13 od 21. II 2013.godine, zbog osnovane sumnje da su izvršili krivična djela primanje mita. Za 11 službenika i namještenika ovog državnog organa, (koji su pokrenuti 2010. godine) donijeta je prvostepena presuda (nije pravosnažna) zbog:krivičnog djela zloupotreba službenog položaja, krivičnog djela zloupotreba službenog položaja u podstrekanju, krivičnog djela davanje mita u podstrekanju, krivičnog djela primanje mita.*

### **3.23.2.6. Međunarodna i regionalna saradnja**

Na IV zasijedanju Grupe za ocjenu primjene UNCAC-a (27 -31. V 2013.), žrijebom je odlučeno da crnogorski predstavnici sa kolegama iz Lesota u narednoj godini ocijenjuju implementaciju Konvencije u Nigeriji. Održan je sastanak predstavnika Lesota, Nigerije, Crne Gore i UNODC-ija, na kojem su dogovorena tehnička pitanja evaluacije, tj. jezik komunikacije, podjela poslova među državama evaluatorima, okvirni rokovi, te kanali i načini komunikacije. Očekuje se prijem odgovora na Sveobuhvatni upitnik za samoevaluaciju primjene Konvencije od Nigerije, kako bi otpočela analiza.

Jula 2013, u Zagrebu, visoki predstavnici devet država članica RAI-a, među kojima je i Crna Gora, su potpisali Protokol. Potpisivanjem ovog Protokola omogućen je nastavak saradnje i zajedničkog jačanja kapaciteta u borbi protiv korupcije, i obezbijedena finansijska održivost ove inicijative.

Predstavnici Ministarstva pravde, sudstva i državnog tužilaštva 10-12. V 2012, učestvovali su u studijskoj posjeti pravosudnim orgnima Republike Slovačke na temu: "Institucionalni mehanizmi u suzbijanju organizovanog kriminala i korupcije".

Tokom jula mjeseca predstavnici Ministarstva pravde, sudstva i državnog tužilaštva učestvovali su na Regionalnoj radionici "Jačanje kazneno-popravnih institucija i vladavine prava u Srednjoj i Jugoistočnoj Evropi, pristupanje Evropskoj uniji međunarodna saradnja u suzbijanju transnacionalnog organizovanog kriminala".

### **3.23.3. TEMELJNA PRAVA (vidjeti 1.2. TEMELJNA PRAVA I ZAŠTITA MANJINA)**

#### **3.23.3.1. Bilans ostvarenih rezultata**

U skladu sa članom 79, tačka 10 Ustava Crne Gore, kojim se pripadnicima manjina jamči pravo srazmjerne zastupljenosti u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave, Ministarstvo je pripremlilo Informaciju o zastupljenosti manjina u institucijama i ustanovama prosvjete, zdravstva i socijalne i dječije zaštite.

U okviru sprovođenja projekta SIMPLE, koji se finansira kroz regionalni IPA program, održan je Međunarodni skup pod nazivom „Multikulturalnost i obrazovanje manjina“.

Crna Gora je od januara 2013. postala članica Savjeta za ljudska prava. U okviru drugog ciklusa Opšteg periodičnog pregleda Ujedinjenih nacija (UPR) na plenarnoj sjednici Savjeta za ljudska prava koja je održana 7. VI 2013. u Ženevi, usvojen je konačni Izvještaj o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori. Ukupan proces izvještavanja u okviru drugog ciklusa je u potpunosti ispunio zahtjevne procedure UPR i smjernice Savjeta za ljudska prava.

#### **Slučajevi nasilja nad novinarima**

Pred crnogorskim sudovima u toku je jedan predmet protiv 1 lica, koji predmet je iz 2013. Riječ je o predmetu zbog produženog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti. Oštećeni u ovom predmetu su novinarka dnevnog lista "Vijesti", njena kćerka i još jedno lice.

Donijeta je prvostepena odluka u dva predmeta protiv četiri lica, u maju 2013, i ti predmeti su na kraju 2012. bili neriješeni:

Kazna zatvora u trajanju od 4 mjeseca izrečena je okrivljenom zbog krivičnog djela ugrožavanje u predmetu u kojem je oštećena novinarka dnevnog lista „Vijesti“. Istom presudom, okrivljeni oslobođen je od optužbe zbog krivičnog djela ugrožavanje sigurnosti a oštećena je radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućena na parnicu. Protiv navedene presude žalbu je izjavilo Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici dana 26. VI 2013, kao i okrivljeni. Presuda nije pravosnažna.

Uslovne osude (6 mjeseci na dvije godine) izrečene su dvojici okrivljenih zbog krivičnog djela nasilničko urednik dnevnog lista „Dan”. Oštećeni je radi ostvarivanja imovinsko pravnog zahtjeva upućen na parnicu. Protiv navedene presude žalbu je izjavilo Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici dana 19. VI 2013. kao i okrivljeni. Presuda nije pravosnažna.

## **3.24. POGLAVLJE 24: PRAVDA, SLOBODA, BEZBJEDNOST**

Vlada je 27. VI 2013. usvojila Akcioni plan za poglavlje 24. Pravda, sloboda i bezbjednost.

### **3.24.1. AZIL**

#### **3.24.1.1. Bilans ostvarenih rezultata**

S obzirom da je Crna Gora još uvijek zemlja tranzita na putu do krajnje destinacije u jednu od zemalja EU i da se kao tražioci azila pojavljuju ekonomski migranti, isti ne pokazuju istinsku zainteresovanost za eventualno dobijanje zaštite i postupak po zahtjevu za dobijanje azila, tako da veliki broj njih čak i ne sačekava donošenje odluke.

Shodno navedenom, jasna je istinska posvećenost službenika Direkcije za azil da se u dijelu prvostepenog postupka po zahtjevu za dobijanje azila implementiraju standardi i praksa zemalja Evropske unije.

#### **3.24.1.2. Prikaz sprovedenih obuka**

Uvažavajući neophodnost usklađivanja zakonodavstva i praksi sa standardima Evropske unije, službenici Direkcije za azil prošli su trening u ovoj oblasti, kroz posjete eksperata iz Slovačke i Belgije.

Službenik Direkcije za azil pohađao je obuku u oblasti izbjegličkog prava na Institutu međunarodnog humanitarnog prava u Sanremu.

Službenik Direkcije za azil prisustvovao je i Radionici, održanoj u Sarajevu u organizaciji Tajeksa i MARRI-ja, na temu: Pretraživanje informacija zemlje porijekla tražilaca azila.

#### **3.24.1.3. Statistika**

U periodu od 4. IV - 17. VII 2013. u Crnoj Gori su 1.019 lica podnijela zahtjev za dobijanje azila. U ovom izvještajnom periodu produžene su dvije dodatne zaštite, tako da su trenutno na snazi četiri dodatne zaštite i jedan status izbjeglice. Na odluke Ministarstva unutrašnjih poslova uloženo je 35 žalbi Državnoj komisiji za rješavanje po žalbama za azil koje su odbijene kao neosnovane, i potvrđena odluka prvostepenog organa.

#### **3.24.1.4. Jačanje administrativnih kapaciteta**

U skladu sa zaključcima Vlade, Ministarstvo unutrašnjih poslova planiralo je dodatna dva službenička mjesta u Direkciji za azil novim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Shodno navedenom, jedno službeničko mjesto za pretraživanje informacija zemlje porijekla tražilaca azila je popunjeno.

### **3.24.2. MIGRACIJE**

Vlada Crne Gore je 11. IV 2013. donijela novi Akcioni plan za implementaciju Strategije za integrisano upravljanje migracijama za 2013. i 2014.

#### **3.24.2.1. Readmisija**

##### **3.24.2.1.1. Statistika**

U periodu od 1. IV - 1. VII 2013. Ministarstvo unutrašnjih poslova je primilo 70 zahtjeva za readmisiju koji se odnose na prihvrat ukupno 180 lica. Od ovog broja, prihvaćena su 32 zahtjeva, koji su se odnosili na prihvrat 92 lica. Odbijena su 22 zahtjeva, koji su se odnosili na prihvrat 65 lica. U postupku rješavanja nalazi se 16 zahtjeva za readmisiju koji se odnose na prihvrat 23 lica.

Shodno svojim nadležnostima, sprovođenje skraćenog postupka readmisije i sprovođenje tranzita, Uprava policije preduzima neophodne mjere za efikasnu implementaciju zaključenih sporazuma o readmisiji lica čiji je ulazak ili boravak nezakonit.

<b>Prihvaćena lica po sporazumima o readmisiji u skraćenom postupku</b>			
	April	Maj	Jun
Od Republike Hrvatske	5	7	11
Od Bosne i Hercegovine	/	/	2
<b>Predata lica po sporazumima o readmisiji u skraćenom postupku</b>			
Republika Albanija	/	4	4

### **3.24.2.2. Raseljena i interno raseljena lica**

#### **3.24.2.2.1. Normativni okvir**

Skupština Crne Gore je 28. V 2013. donijela Zakon o dopuni Zakona o strancima, kojim je rok za podnošenje zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka raseljenim i interno raseljenim licima produžen do 31. XII 2013.

#### **3.24.2.2.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Informativna kampanja o potrebi i obavezi apliciranja za status stranca sa stalnim nastanjenjem u Crnoj Gori za raseljena i interno raseljena lica se sprovodi u kontinuitetu. Kampanje su održane, i trenutno se održavaju u gotovo svim crnogorskim opštinama. Tokom ovih kampanja, predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica i UNHCR-a obilaze raseljena i interno raseljena lica, s ciljem povećanja nivoa informisanosti o pitanjima koja se odnose na regulisanje pravnog statusa u Crnoj Gori i ostvarivanje ostalih pripadajućih prava.

#### **3.24.2.2.3. Statistika**

U periodu od 7. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 1. VII 2013, raseljena lica su podnijela ukupno 3.794 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, pozitivno je riješeno 3.047 zahtjeva, negativno su riješena 4 zahtjeva, dok je po ostalim zahtjevima postupak u toku.

U istom periodu, interno raseljena lica su podnijela ukupno 5.530 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, pozitivno je riješeno 3.277 zahtjeva, negativno su riješena 33 zahtjeva, dok je po ostalim zahtjevima postupak u toku.

Takođe, u istom periodu, raseljena i interno raseljena lica su podnijela ukupno 362 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka. Od ovog broja, pozitivno su riješena 122 zahtjeva, dok je po ostalim zahtjevima postupak u toku.

Razlog za odbijanje 37 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja je u tome što je podnosiocima zahtjeva prestao status raseljenog ili internog raseljenog lica, ili su osuđivani za krivična djela koja se gone po službenoj dužnosti. Takođe, oko 1.000 raseljenih lica je do sada primljeno u crnogorsko

državljanstvo.

### 3.24.2.3. Neregularne migracije

#### 3.24.2.3.1. Prikaz sprovedenih obuka

U skladu sa preporukama Evropske komisije iz Mape puta za liberalizaciju viznog režima s Crnom Gorom, u cilju sticanja novih znanja i obnavljanja postojećih, na Policijskoj akademiji u Danilovgradu, realizovana je obuka na temu „Implementacija propisa iz oblasti stranaca, migracija, viza i readmisije“ za 240 službenika Sektora granične policije.

#### 3.24.2.3.2. Statistika

Na planu suzbijanja neregularnih migracija, pripadnici granične policije u periodu od 1. IV – 1. VII 2013, spriječili su u neregularnom prelasku državne granice – 128 lica. Najviše pokušaja neregularnog prelaska državne granice bilo je od strane državljana Republike Albanije (44), Sirije (15), Republike Kosova (13), Bosne i Hercegovine (10), Republike Srbije (7), Avganistana (7), Alžira (5), Maroka (3) i dr. Statistika potvrđuje da nestabilno stanje političkih i ekonomskih prilika i dalje utiče na povećanje broja neregularnih migranata s područja afro-azijskih zemalja.

Statistički podaci o nezakonitim migracijama			
	April	Maj	Jun
Otkriveno lica u nezakonitom boravku	73	66	40
Spriječeno lica u nezakonitom prelasku d/g	45	30	53
Nije dozvoljen ulazak u Crnu Goru	71	132	140

#### 3.24.2.4. Prihvatište za strance

U cilju stvaranja uslova za obavljanje poslova kontrole kretanja i boravka stranaca u skladu sa standardima i preporukama Evropske unije, kao i efikasnije borbe protiv nezakonitih migracija, Sektor granične policije je nastavio s aktivnostima na izgradnji Prihvatišta za strance. Izvršena je ugradnja dva fiksna telefonska broja, kao i fax linije Prihvatišta za strance. Preduzimane su i aktivnosti na rješavanju logističke podrške Prihvatištu za strance (ishrana, higijena, medicinska usluga, vešeraj, prevodioci...) i uskoro se očekuje stavljanje u funkciju Prihvatišta za strance u Spužu. Prihvatište za strance, kapaciteta 46 osoba, koristiće se za smještaj stranaca koji na nedozvoljen način dođu u Crnu Goru ili borave u njoj bez odobrenja, stranaca čiji identitet se ne može utvrditi, stranaca kojima nije odobren privremeni boravak, odnosno nije priznato pravo azila, odnosno nije priznat status izbjeglog lica, a koji se, iz bilo kojih razloga, ne mogu odmah udaljiti iz Crne Gore.

### 3.24.3. VIZNA POLITIKA

#### 3.24.3.1. Normativni okvir

Vlada je 9. V 2013. donijela:

- Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja vize za državljane Republike Kazahstan,
- Odluku o privremenom oslobađanju od pribavljanja viza za državljane Republike Armenije.

Navedenim odlukama predviđeno je da državljani Kazahstana i Jermenije, u periodu od 20. V do 31. X 2013, mogu bez vize ulaziti, izlaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana.

### **3.24.3.2. Bilans ostvarenih rezultata**

U izvještajnom periodu, na graničnim prelazima izdate su svega tri vize. Nije odobren ulazak u Crnu Goru za 343 lica. Najčešći razlozi zbog kojih nije dozvoljen ulaz u Crnu Goru su: neispunjavanje uslova za ulazak, neposjedovanje novčanih sredstava za izdržavanje, nevažeća putna isprava i odbijanje plaćanja carinskih troškova. Nije odobren izlazak iz Crne Gore za 296 lica.

### **3.24.4. VANJSKE GRANICE I ŠENGEN**

#### **3.24.4.1. Normativni okvir**

Vlada Crne Gore je 27. VI 2013. Usvojila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o graničnoj kontroli.

#### **3.24.4.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Efikasnom upotrebom informacionog sistema na graničnim prelazima u periodu od 1. IV – 1. VII 2013. ostvoreni su dobri rezultati po pitanju pronađenih lica, vozila i dokumenta po INTERPOL-ovim i nacionalnim potjernicama:deset motornih vozila po potjernici INTERPOL-a, 55 lica (22 po INTERPOL-ovim i 33 po nacionalnim potjernicama), 31 dokumenat po potjernici INTERPOL-a.Pronađeno je šest falsifikovanih putnih isprava i četiri druga dokumenta na graničnim prelazima u Crnoj Gori.

U okviru projekta „Jačanje kapaciteta Uprave policije za integrisano upravljanje granicom“, patrolni brodovi PB-101 i PB-110 su 29. V 2013. uplovili u Luku Bar. Brodovi će se prvenstveno koristiti za nadzor državne granice na Jadranskom moru i teritorijalnih voda Crne Gore, a na osnovu analize rizika i podataka dobijenih posredstvom Sistema elektronskog nadzora realizovaće patrolne vožnje, zasjede, osmatračnice.

Izvršeno je preuzimanje tehničke opreme koja je donirana u okviru Programa za kontrolu izvoza i bezbjednost granice-EXBS Vlade SAD-a, a radi se o devet mobilnih setova za elektronski nadzor državne granice marke DEFENDEC model SMARTDEC, 15 kamera srednjeg dometa marke AXIS, 30 komada GPS uređaja s integrisanim radio uređajem marke GARMIN i 14 ručnih termovizijskih kamera marke ATN. Realizovana je i obuka za upotrebu navedenih sredstava.

Stvoreni su bolji uslovi rada granične policije Nikšić, kroz postavljanje novog objekta za smještaj i rad granične policije na graničnom prelazu Nudo (donacija Ambasade SAD-a). Takođe, postavljen je novi objekat u mjestu Bijele Gore, na crnogorsko-bosanskoj granici, namijenjen za rad granične policije na poslovima nadzora državne granice.

Shodno potpisanim sporazumima i protokolima, realizovano je osam regionalnih i 32 lokalna sastanka s graničnim policijama susjednih zemalja, na osnovu čega su sačinjeni planovi, utvrđene konkretne zajedničke aktivnosti i izvedene akcije na sprječavanju prekograničnog kriminala.

Službenici Uprave policije realizuju poslove od bezbjednosnog značaja za Crnu Goru:

- Pojačana kontrola državne granice u saradnji sa snagama bezbjednosti na Kosovu – deset sinhronizovanih patrola;

- Zajednička kontrola na Jadranskom moru sa Republikom Hrvatskom na Prevlaci (akcija „Zona“) – četiri patrole.

#### Ostvareni rezultati u radu zajedničkih patrola

Izvršena je zajednička kontrola Stanice granične pomorske policije Podgorica i Stanice granične policije Skadar, dva lica, državljanina Republike Slovenije, kojima je odobren prelazak državne granice van graničnog prelaza – akvatorijom Skadarskog jezera, upotrebom kajaka.

Zajednička patrola granične policije Crne Gore i granične policije Republike Srbije, na putnom pravcu Ugao (RS) – Moravac (CG), u mjestu Šenja, spriječila je u nezakonitom prelasku državne granice tri državljanina Rusije. Svim licima zatečenim u prekršaju podnešene su odgovarajuće prekršajne prijave.

#### **3.24.4.2. Prikaz sprovedenih obuka**

Stručno usavršavanje realizuje se u saradnji s Policijskom akademijom iz Danilovgrada, Upravom za kadrove i međunarodnim organizacijama. Početkom jula 2013. završen je kurs dopunske obuke iz Osnovnog policijskog obrazovanja na Policijskoj akademiji za preostalih 19 službenika granične policije.

#### **3.24.4.3. Statistika**

U izvještajnom periodu, u skladu sa potpisanim protokolima o zajedničkim patrolama duž državne granice Crne Gore, realizovane su zajedničke patrole sa: graničnom policijom Republike Albanije - 59 patrola; graničnom policijom Bosne i Hercegovine – 105 patrola; graničnom policijom Republike Srbije - 66 patrola.

#### **3.24.4.4. Međunarodna i regionalna saradnja**

##### **Poslovi razgraničenja i utvrđivanja državne granice i pripreme za zaključivanje međunarodnih ugovora o državnoj granici**

##### **Republika Albanija**

Prvi sastanak Zajedničke crnogorsko-albanske komisije, održan je 5. VI 2013. u Podgorici, na temu implementacija Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o obnavljanju, popravci i održavanju piramida, međupiramida i drugih graničnih oznaka duž crnogorsko-albanske državne granice, koji je potpisan u Podgorici, 6. XI 2009.

Crnogorska strana je predložila da se pripremi Nacrt ugovora o državnoj granici između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije, u skladu sa Protokolom o određivanju granice (Protokol o razgraničenju) srpsko, hrvatsko, slovenačko-albanske granice, koji je potpisan 26. VII 1926. u Firenci.

##### **Republika Kosovo**

Treći sastanak komisija za razgraničenje između Crne Gore i Kosova održan je 29. IV 2013. u Prištini. Na ovom sastanku kosovska Komisija je prihvatila da se vode pregovori o graničnoj liniji koja je približnija crnogorskoj graničnoj liniji. Oko 4/5 pravca protezanja granične linije je u načelu prihvatljiv.

Četvrti sastanak je održan 25. VI 2013. u Peći, na kojem je usaglašena državna granica u dužini od oko 15 km.

## Određivanje graničnih prelaza i utvrđivanje režima pograničnog saobraćaja sa susjednim državama

### **Republika Kosovo**

Upućena je inicijativa 26. IV 2013. Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija za početak pregovora s MUP-om Republike Kosovo u cilju pripreme Sporazuma o otvaranju graničnih prelaza za međunarodni saobraćaj i regulisanje režima pograničnog saobraćaja, shodno zaključku sa sastanka ministara unutrašnjih poslova Crne Gore i Republike Kosovo, održanog 8. IV 2013. u Podgorici.

### **Republika Srbija**

Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija je 1. III 2013. upućena inicijativa za nastavak pregovora s Vladom Republike Srbije u cilju konačnog usaglašavanja i pripreme za zaključivanje sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o otvaranju graničnih prelaza u drumskom i željezničkom međunarodnom i pograničnom saobraćaju.

### **Republika Hrvatska**

Na sastanku u Zagrebu održanom 22. V 2013. usaglašeni su na ekspertskom nivou:

- Ugovor između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o graničnim prelazima i
- Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o pograničnom saobraćaju.

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija je dostavio 6. VII 2013. ove dokumente Ambasadi Crne Gore u Republici Hrvatskoj, shodno dogovoru da se ovi međunarodni ugovori, nakon određenih konsultacija i određenih tehničkih korekcija, međusobno razmijene. Čekamo konačan stav hrvatske strane. Konačno usaglašavanje izvršiće se diplomatskim putem.

Šefovi pregovaračkih delegacije Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Republike Srbije parafirali su Protokol o uspostavljanju zajedničkog centra za policijsku saradnju 12. VII 2013. Cilj uspostavljanja Centra je multinacionalni i multiagencijski pristup u borbi protiv prekograničnih prijetnji i pojava oblika prekograničnog kriminala. Zajednički centar za policijsku saradnju će, kada bude operativan, omogućiti agencijama za sprovođenje zakona bržu razmjenu podataka, što će rezultirati preduzimanjem adekvatnih akcija, te omogućiti efikasan sistem za identifikaciju i borbu protiv prekograničnog kršenja zakona u skladu sa standardima Šengena.

## **3.24.5. PRAVOSUDNA SARADNJA U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA**

### **3.24.5.1. Normativni okvir**

U normativnom dijelu u ovoj oblasti tokom izvještajnog perioda nije bilo promjena

### **3.24.5.2. Bilans ostvarenih rezultata**

U nastavku intenzivnih pregovora s Republikom Italijom u pravcu potpisivanja Dodatnog bilateralnog ugovora uz Evropsku konvenciju o izručenju od 13. XII 1957, koji ima za cilj olakšavanje njene primjene i Dodatnog bilateralnog ugovora uz Evropsku konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći u



krivičnim stvarima od 20. IV 1959. koji ima za cilj olakšavanje njene primjene 25. VII 2013. u Podgorici se očekuje potpisivanje ova dva ugovora od strane Ministarstva pravde.

Takođe, u toku su pregovori sa Republikom Kosovo o zaključenju Ugovora o međusobnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, Ugovora o ekstradiciji i Ugovora o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima. Prvi sastanak delegacija Crne Gore i Republike Kosovo održan je u decembru 2012. U toku su kontakti i konsultacije između dvije delegacije vezano za sljedeći sastanak u sklopu nastavka pregovora.

#### **3.24.5.3. Prikaz sprovedenih obuka**

U Podgorici je 24-26. VI 2013, uz podršku Tajeksa održana Radionica o borbi protiv organizovanog kriminala, s polaznicima iz policije i Ministarstva pravde. Razmijenjena su iskustva s pravosudnim organima i organima za sprovođenje zakona Republike Italije, kao i s predstavnicima Europolu na temu uloge Europolu u borbi protiv organizovanog kriminala, pravnog osnova, dobre prakse. Na radionici je bilo riječi i o zajedničkim istražnim timovima kao jednom od načina međunarodne saradnje u borbi protiv organizovanog kriminala.

Predstavnici Ministarstva pravde, sudstva, tužilaštva i Uprave policije u periodu 3-7. VI 2013. boravili su u studijskoj posjeti Češkoj Republici, na temu međunarodne pravne pomoći i saradnje.

#### **3.24.5.4. Jačanje administrativnih kapaciteta**

U izvještajnom periodu administrativni kapacitet Ministarstva pravde, Sektora za međunarodnu pravu saradnju i evropske integracije je ojačan zapošljavanjem tri službenika (dva službenika Odsjeka za međunarodnu pravnu pomoć i jedan službenik Odsjeka za EU integracije i međunarodnu saradnju).

#### **3.24.5.5. Statistički podaci**

##### Statistika predmeta međunarodne pravne pomoći u građanskim i privrednim stvarima za period januar-jul 2013.

U izvještajnom periodu u radu je bilo 1.227 predmeta međunarodne pravne pomoći u građanskim i privrednim stvarima. Aktivne zamolnice, kada su pravosudni organi Crne Gore podnosioci zamolnica za pravnu pomoć, čine 36,48%, a pasivne zamolnice 63,52%, što je znatno više nego u prošloj godini. Najveći dio saradnje pravosudnih organa (75,5%) odvijao se sa državama u neposrednom okruženju i to sa Kosovom 47,4%, Hrvatskom 11,2%, Srbijom 8,9% i Bosnom i Hercegovinom 8%.

##### Statistika predmeta međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima za period januar-jul 2013.

U izvještajnom periodu u radu je bilo 1,000 predmeta međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, od čega 524 (52,4%) aktivnih zamolnica, dok je pasivnih zamolnica bilo 476 (47,6%). Najviše se tražilo pružanje tzv. male pravne pomoći 836 zamolnica (83,6%), zatim zamolnica za ekstradiciju 55 (5,5%), ustupanja i preuzimanja krivičnog gonjenja 57 (5,7%), transfera 26 (2,6%), a zamolnica za priznanje i izvršenje strane sudske odluke 26 (2,6%).

Najveći obim međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima je bio sa Srbijom, 459 zamolnica (45,9%), sa Bosnom i Hercegovinom 160 zamolnica (16,0%), sa Kosovom 62 zamolnica (6,2%), dok najmanji obim međunarodne pravne saradnje je bio sa Belgijom, Bjelorusijom i Japanom-po jedna zamolnica (0,1%).

### **3.24.5.6. Međunarodna i regionalna saradnja**

Ministarstvo pravde, u saradnji sa Vrhovnim sudom Crne Gore, u aprilu 2013. Je pripremlilo i Komitetu PC-OC dostavilo odgovore na Upitnik u vezi s presudama in absentia i mogućnošću ponovnog suđenja.

Predstavnik Ministarstva pravde učestvovao je u radu Konferencije „Aktuelna pitanja u oblasti pravosudne saradnje u Evropskoj uniji“, održane u Republici Mađarskoj 20-21. VI 2013, u okviru predsjedavanja te države Centralnoevropskom inicijativom CEI 2013.

### **3.24.6. POLICIJSKA SARADNJA I BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA**

#### **3.24.6.1.1. Normativni okvir**

Na osnovu Zakona o unutrašnjim poslovima (Sl. list CG, br. 44/12) donijeti su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o izgledu zahvalnice, vrsti poklona i načinu i postupku dodjele nagrada i priznanja za ostvarene rezultate u obavljanju policijskih poslova, Pravilnik o utvrđivanju dostojnosti za obavljanje policijskih poslova, Uredba o uslovima i načinu izbora policijskog predstavnika koji se upućuje na rad u inostranstvo (Vlada Crne Gore je usvojila 24. V 2013), Uredba o uniformi, oznakama zvanja i naoružanju policijskih službenika (Vlada Crne Gore je usvojila 24. V 2013) i Odluka o određivanju lica i objekata čiju zaštitu vrši Uprava policije (Vlada je usvojila 13. VI 2013).

Na osnovu Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima (Sl. list CG, br. 33/12), doneseni su sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o bližem izgledu i načinu davanja znakova i naredbi koje učesnicima u saobraćaju daje ovlašćeni policijski službenik ili drugo ovlašćeno lice (Sl. list CG, br. 26/13) i Pravilnik o načinu premještanja vozila, visini troškova i uslovima koje treba da ispunjavaju privredna društva i preduzetnici koji vrše poslove premještanja vozila (Sl. list CG, br. 22/13).

#### **3.24.6.1.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Radna grupa strateških i operativnih analitičara Uprave policije je prikupljala, obrađivala i analizirala podatke potrebne za izradu „Procjene opasnosti od teškog i organizovanog kriminala u Crnoj Gori–SOCTA MNE 2013“.

Borba protiv organizovanog kriminala je intenzivirana, što je rezultiralo realizacijom operativnih akcija na suzbijanju krijumčarskih kanala droge, uz osnaženu saradnju policijske organizacije sa regionalnim i međunarodnim bezbjednosnim strukturama. (*vidjeti 3.24.9. SARADNJA U OBLASTI DROGA*)

#### **Informacija o predmetima “Kalić”, “Šarić”**

##### “Šarić” :

Presudom Apelacionog suda od 8. II 2013, povodom žalbe tužilaštva, a po službenoj dužnosti, preinačena je presuda Višeg suda u Bijelom Polju, u oslobađajućem dijelu, na način što je optuženi, oslobođeni od optužbe da su izvršio krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, jer djela za koja je optužen po zakonu nijesu krivična djela. Istom presudom, uvažene su žalbe branilaca optuženih, te je ukinuta presuda Višeg suda u Bijelom Polju, u osuđujućem dijelu i u tom dijelu predmet je vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. U ponovnom postupku, održano je više glavnih pretresa i to 22. IV 2013, 8. V 2013, 11. VI 2013, 12. VI 2013. i 12. VII 2013.

### „Kalić“:

U do sada sprovedenom postupku, održano je više glavnih pretresa, s tim što je posljednji glavni pretres održan dana, 25. VI 2013, a naredni glavni pretres je zakazan za dan 19. IX 2013.

#### **3.24.6.1.3. Sprovedene obuke**

Predstavnici Uprave policije kontinuirano pohađaju specijalističke obuke, u cilju unapređenja profesionalnih kompetencija policijskih službenika angažovanih na poslovima suzbijanja organizovanog kriminala (pranje novca, finansijske istrage i oduzimanje imovine stečene izvršenjem krivičnog djela, rad sa analitičkim radnim dokumentima, planiranje obavještajnih projekata).

#### **3.24.6.1.4. Statistika**

#### **3.24.6.1.5. Regionalna i međunarodna policijska saradnja**

U Kijevu, Ukrajina, potpisan je 13. VI 2013. Memorandum između Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore i Ministarstva unutrašnjih poslova Ukrajine o saradnji u oblasti borbe protiv kriminala.

U Republici Sloveniji, potpisan je 21. V 2013. Memorandum o razumijevanju, saradnji i podršci u okviru Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (PCC SEE).

Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova je potpisala protokole o saradnji tokom turističke sezone s Ravnateljstvom policije MUP-a Hrvatske (16. V 2013), Direkcijom policije MUP-a Srbije (22. VI 2013), Upravom policije MUP-a Albanije (14. VI 2013) i Odjeljenjem za javnu bezbjednost MUP-a Italije (10. VII 2013). U vezi sa navedenim, formirani su zajednički timovi s policijskim organizacijama Hrvatske, Srbije, Albanije, Makedonije i Italije, u cilju pružanja podrške u prevenciji kriminalnih aktivnosti međunarodnog karaktera tokom ljetnjeg perioda.

U cilju unaprijeđenja policijske saradnje na strateškom i operativnom nivou, vođenja istraga, rasvjetljavanja i otkrivanja krivičnih djela organizovanog kriminala, realizovani su sastanci s predstavnicima bezbjednosnih struktura zemalja regiona i država članica Evropske unije.

U okviru praktične implementacije Konvencije o policijskoj saradnji zemalja jugoistočne Evrope, u saradnji sa Saveznim Ministarstvom unutrašnjih poslova Austrije realizovana je vježba prekograničnog nadzora između Crne Gore i Srbije, u cilju usklađivanja zakonodavstava i tehničkih procedura potpisnica Konvencije, sagledavanja komplementarnosti tehničke opreme, kao i praktičnog osposobljavanja policijskih službenika po pitanju prekograničnog nadzora.

Posredstvom Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju i sigurnih kanala komunikacije (INTERPOL, EUROPOL i SELEC), pravovremeno i efikasno razmjenjuju se sve informacije koje se tiču policijskih istraga u cilju suzbijanja svih vidova organizovanog kriminala.

Uprava policije kontinuirano sprovodi aktivnosti u okviru Interpolove operacije "Pink Panther", kroz međunarodnu policijsku razmjenu obavještajnih podataka, analitičko istraživanje bezbjednosno interesantnih lica i grupa koji djeluju na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom planu, a u cilju procesuiranja članova organizovanih kriminalnih grupa koje se bave razbojništvima na organizovan način, krijumčarenjem ljudi, kao i drugim pojavnim oblicima organizovanog kriminala.

#### **3.24.6.2. ZAŠTITA SVJEDOKA**

### **3.24.6.2.1. Bilans ostvarenih rezultata**

Jedinica za zaštitu svjedoka Uprave policije je u konkretnim predmetima ostvarila saradnju, u skladu sa Sporazumom o razumijevanju i saradnji u oblasti zaštite svjedoka i drugih učesnika u krivičnom postupku i sporazumima o saradnji policija u regionu, s partnerskim jedinicama i drugim službama policije, kojom prilikom su sprovedene mjere zaštite iz nadležnosti Jedinice prema sedam lica i ostvareni operativni kontakti u cilju planiranja zajedničkih aktivnosti na predmetu.

### **3.24.6.2.2. Prikaz sprovedenih obuka**

U okviru projekta „Zaštita svjedoka u borbi protiv organizovanog kriminala i terorizma-WINPRO II“, realizovane su specijalističke obuke za pripadnike Jedinice za zaštitu svjedoka Uprava policije.

## **3.24.7. SPREČAVANJE PRANJA NOVCA**

### **3.24.7.1. Normativni okvir**

Vlada je 25. VII 2013 donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranja terorizma 2010-2014, za period 2013-2014.

### **3.24.7.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma dala 2 naloga za privremenu blokadu (na 72 sata) 2 transakcije u ukupnom iznosu 804.400,00 eura.

U maju 2013. potpisan je inovirani Memorandum o saradnji i razmjeni podataka u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma između predstavnika nadležnih institucija (Ministarstva finansija, Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Centralne banke Crne Gore, Komisije za hartije od vrijednosti Crne Gore, Agencije za nadzor osiguranja i Ministarstva unutrašnjih poslova - Uprave policije). Navedeni memorandum je prvi put potpisan u decembru 2011, bez učešća Uprave policije.

U prvoj polovini 2013, u okviru Tvining lajt projekta "Jačanje borbe protiv pranja novca", usvojena je petogodišnja Strategija Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i Strategija razvoja IT sistema.

U junu 2013. Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma je Usvojila Plan integriteta Uprave, u skladu s predviđenom obavezom izrade plana integriteta za sve državne organe.

### **3.24.7.3. Prikaz sprovedenih obuka**

9 službenika USPNFT učestvovalo je na 2 seminara koji su se odnosili na prevenciju korupcije i finansijske istrage.

### **3.24.7.4. Statistički podaci**

U periodu od 25. IV 2013. do 30. VI 2013. Sektor za prijem obradu i analizu podataka otvorio je 53 predmeta. U istom periodu primljen je 19 izvještaj o sumnjivim transakcijama. Takođe, u istom periodu, drugim nadležnim državnim organima (Tužilaštvu, Upravi policije i ANB) proslijeđena je 31 informacija i obavještenje. (Od ovog broja na inicijativu USPNFT upućeno je 7 obavještenja, 10

informacija je upućeno kao odgovor na zahtjeve ovih državnih organa. U istom periodu ovim državnim organima proslijeđeno je i 14 dopunskih informacija).

Stranim finansijsko-obavještajnim službama proslijeđeno je 27 zahtjeva, a od stranih FOS je primljeno je 5 zahtjeva za dostavu finansijsko obavještajnih podataka.

#### **3.24.7.5. Međunarodna i regionalna saradnja**

Potpisani su Sporazumi o saradnji sa finansijsko obavještajnim službama Paname, Indije i Saudijske Arabije 4. VII 2013.

Predstavnici USPNFT su u izvještajnom periodu učestvovali u radu međunarodnih tijela: 8-12. IV 2013, 41. Plenarno zasjedanje Komiteta Savjeta Evrope MONEYVAL, Strazbur, Francuska; 22-25. V 2013, Plenarno zasjedanje Evropsko Azijske grupe za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma (EAG), Minsk, Bjelorusija; 22-24. VI 2013, Peti seminar Međunarodne asocijacije državnih organa za borbu protiv korupcije (IAACA), Kina.

### **3.24.8. BORBA PROTIV TRGOVINE LJUDIMA**

#### **3.24.8.1. Normativni okvir**

U cilju usklađivanja nacionalnog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, Vlada je 18. IV 2013. utvrdila tekst Predloga zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika, kojim je u članu 444. stav 1 kao oblici eksploatacije koji nastaju kao rezultat vršenja krivičnog djela trgovina ljudima uključeni su „ropstvo i radnje srodne ropstvu“ i „sklapanje nedozvoljenog braka“. Takođe, u članu 444 dodat je novi stav 9 koji tretira irelevantnost pristanka žrtve trgovine ljudima na namjeravanu eksploataciju. U članu 142, stav 11 definisan je pojam žrtve krivičnog djela. U skladu sa Konvencijom UN o pravima djeteta izvršena je izmjena člana 445 „Trgovina djecom radi usvojenja“, na način što se umjesto termina dijete uvodi termin maloljetno lice, kojim su obuhvaćena lica starosti do 18 godina. Takođe, uvrštena su dva nova člana - 295a – Trgovina djelovima ljudskog tijela i 295b – Oglašavanje trgovine djelovima ljudskog tijela.

#### **3.24.8.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Takođe, u cilju podizanja nivoa svijesti stanovništva o fenomenu trgovine ljudima aktuelizovano je emitovanje televizijskog spota kojim se reklamira SOS telefon za žrtve trgovine, 24 časa, besplatno i anonimno, pozivom sa svih mreža u Crnoj Gori može se prijaviti postojanje sumnje na izvršenje ovog krivičnog djela ili dobiti više informacija o samom fenomenu trgovine ljudima i službama za pomoć.

Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima u saradnji sa Misijom Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju u Crnoj Gori (OEBS), 6. VII 2013. organizovala je jednodnevnu radionicu tokom koje je izrađena lista indikatora za rano prepoznavanje žrtava trgovine ljudima. Učešće na radionici uzeli su predstavnici državnih organa u čijoj je nadležnosti suzbijanje trgovine ljudima, kao i pružanje pomoći i zaštite žrtava ovog krivičnog djela, predstavnici civilnog sektora i međunarodnih organizacija. Izrađeni spisak indikatora biće štampan u formi kartice i distribuiran predstavnicima svih organa za sprovođenje zakona.

U jednom predmetu postupak je u toku, u jednom predmetu odluka je u izradi, a u predmetu Afrodita je izrečena je presuda, a jedan predmet je pravosnažan. U slučaju Afrodita 18. VI 2013, je objavljena presuda kojom su 9 optuženih oglašeni krivim i osuđeni na zatvorske kazne od ukupno 13 godina i 5 mjeseci.

### **3.24.8.3. Prikaz sprovedenih obuka**

Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima, u saradnji sa američkom NVO „Fair girls“ i NVO „Crnogorski ženski lobi“ organizovala je u maju 2013. dvije jednodnevne obuke, namjenjene socijalnim i zdravstvenim radnicima, predstavnicima Uprave policije i lokalnih samouprava iz južnog i centralnog regiona na temu: „Jačanje kapaciteta organa za sprovođenje zakona za identifikovanje žrtava trgovine ljudima/djecom RE populacije“. Isti trening organizovan je u julu za predstavnike gore navedenih institucija iz sjevernog regiona Crne Gore. Trening je uspješno pohađalo ukupno 22 službenika Centara za socijalni rad, 16 zaposlenih u Domovima zdravlja, 9 zaposlenih u Hitnoj medicinskoj pomoći, 18 predstavnika Uprave policije, 9 zaposlenih u lokalnim samoupravama i dva službenika Kancelarije.

### **3.24.8.4. Jačanje administrativnih kapaciteta**

Vlada je 18. IV 2013. usvojila Uredbu kojom je Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima izmještena iz Ministarstva unutrašnjih poslova, tj. ponovo pozicionirana u okviru Generalnog sekretarijata Vlade. U skladu sa tim povećan je i broj sistematizovanih radnih mjesta u Kancelariji, tako da Kancelarija sada raspolaže sa dodatna dva radna mjesta.

### **3.24.8.5. Međunarodna i regionalna saradnja**

Na bilateralnom planu, 28. V 2013. u Podgorici je održan drugi sastanak između predstavnika crnogorskih i kosovskih organa vlasti: nacionalnih koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, policije, tužilaštava, inspekcijских službi na kojem je razmatran nacrt Sporazuma o saradnji u borbi protiv trgovini ljudima dvije države. Naredni sastanak biće održan u Prištini kada je predviđeno i potpisivanje Sporazuma.

U okviru Projekta „Jačanje kapaciteta za borbu protiv trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije“, koji sprovodi Međunarodna organizacija za razvoj migracione politike (ICMPD), šef Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima zajedno sa predstavnicima policije i tužilaštva učestvovao je na završnom stručnom seminaru na temu „Inteziviranje borbe protiv trgovine ljudima u svrhu radne eksploatacije“ koji je održan 3-4. VI 2013. u Beču (Austrija).

Šef Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima učestvovao je u radu konferencije „Jačanje odgovora OEBS-a na trgovinu ljudskim bićima“, koja je u organizaciji OEBS-a održana u Kijevu, Ukrajina, 10-11. VI 2013.

Na poziv OEBS-ovog Specijalnog predstavnika i koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima šef Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima sa saradnicima uzeo je učešće u radu XIII OEBS-ovoj Alijansi za borbu protiv trgovine ljudima na temu „Ukradeni život, ukraden novac: cijena modernog ropstva“, koja je održana 25-26. V 2013. u Beču (Austrija).

## **3.24.9. SARADNJA U OBLASTI DROGA**

### **3.24.9.1. Normativni okvir**

Donijet je Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga („Sl list CG“, br. 35/13), radi transponovanja CD2001/419/JHA.

### **3.24.9.2. Bilans ostvarenih rezultata**

U aprilu 2013. realizovana je policijska akcija "GROM", koju su, od avgusta 2012, sprovodili službenici Kriminalističke policije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, u saradnji sa Specijalnim državnim tužiocem i partnerskim službama iz regiona: MUP-om Bosne i Hercegovine, MUP-om Hrvatske, MUP-om Srbije, Specijalnim tužilaštvom Bosne i Hercegovine, Uredom za suzbijanje korupcije i organizovanog kriminala (USKOK) – Hrvatske, uz podršku Centra za sprovođenje zakona u jugoistočnoj Evropi (SELEC).

U toku sprovođenja akcije, na teritoriji četiri države koje su učestvovala u istrazi, ukupno je lišeno slobode 52 lica, od toga 12 lica na teritoriji Crne Gore, protiv kojih je podnijeta krivična prijava zbog osnovane sumnje da su počinili krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga. Podnijeta je i prijava protiv dva lica koja su prethodno lišena slobode i nalaze se u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, a za jednim licem je raspisana potjernica.

Međunarodna istraga je započeta 1. IX 2012, a u toku sprovođenja akcije, ukupno je zaplijenjeno 376 kg skanka i oko pola kilograma heroina (Crna Gora 312 kg, Bosna i Hercegovina 44 kg i Hrvatska 20 kg skanka i 0,5 kg heroina).

Nadležnom tužilaštvu podnjeta je krivična prijava protiv 15 lica, zbog počinjenog krivičnog djela stvaranja kriminalne organizacije iz čl. 401A st.1 i 2 u vezi stava 6 KZ CG i krivičnog djela-neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 300 st.1 i 2 KZ CG.

U maju 2013, realizovana je međunarodna policijska akcija "ARKA", koju je crnogorska policija sprovodila u saradnji s policijskim organizacijama zemalja regiona, kao i uz podršku i koordinaciju EUROPOL-a. U Bijelom Polju, lišeno je slobode jedno lice, crnogorski državljanin, koje se sumnjiči da je bilo jedan od organizatora kriminalne grupe uključene u krijumčarenje kokaina iz Južne Amerike do zemalja Evropske unije. Grupa je organizovala distribuciju i kupoprodaju "kokaina" na području zemalja EU. Kriminalna grupa se tereti da je prokrijumčarila više desetina kilograma kokaina i da je izvršila uličnu distribuciju kokaina, prvenstveno na području Holandije. Na području Srbije, lišena su slobode dva lica, kao i dva lica u Bosni i Hercegovini. Službenici Uprave policije su, protiv ovog lica, Specijalnom državnim tužiocu podnijeli krivičnu prijavu za počinjeno krivično djelo stvaranja kriminalne organizacije i krivično djelo-neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga.

Službenici Uprave policije, angažovani na suzbijanju inkriminacija u vezi sa opojnim drogama, podnijeli su 30 krivičnih prijava protiv 45 lica, zbog počinjena 44 krivična djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga.

U saradnji sa Specijalnim državnim tužiocem za suzbijanje organizovanog kriminala, sproveden je predmet "Bijela kugla", kojim su obuhvaćena 24 lica koja se na organizovan način bave krijumčarenjem kokaina na međunarodnom planu. Tokom primjene mjera tajnog nadzora, sa oficirima za vezu Velike Britanije, Holandije, kao i službenicima SBPOK-a Srbije, u kontinuitetu se ostvaruje razmjena podataka i informacija o aktivnostima članova grupe, koje su usmjerene na krijumčarenje kokaina pomorskim putem iz Južne Amerike prema zemljama Zapadne Evrope. Na osnovu dokaznog materijala,

prikupljenog tokom međunarodnih istraga koje su vođene u prethodnom periodu, lišena su slobode dva lica koja su predmet istrage u akciji "Bijela kugla" (u okviru međunarodne istrage "ARKA"), a od kojih je jedan državljanin Crne Gore, iz Bijelog Polja, lišen slobode 29. V 2013. S tim u vezi, na osnovu dokaznog materijala dobijenog putem međunarodne pravne pomoći, jedno lice je lišeno slobode i protiv istog podnijeta je krivična prijava zamjeniku Specijalnog državnog tužioca zbog krivičnog djela stvaranje kriminalne organizacije i neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga.

Uprava policije je, u saradnji sa zamjenikom Specijalnog državnog tužioca, inicirala otvaranje predmeta "Maraton". Nakon iniciranja predmeta, uspostavljena je saradnja s policijskom organizacijom Hrvatske koja je, u saradnji sa njihovim tužilaštvom, započela sa primjenom mjera tajnog nadzora. Međutim, u početnoj fazi prikupljanja dokaza, došlo je do preklapanja ovog predmeta sa predmetima "Linija" i "Grom", tako da je jedno lice iz predmeta (organizator) lišen slobode na području Srbije u posjedu 20 kg marihuane, a vezano za predmet "Linija", dok je drugo lice, albanski državljanin – snabdijevac drogom, lišen slobode realizacijom akcije "Grom".

Predmet "Kvart", koji je započet u saradnji s Višim državnim tužiocem, usmjeren je ka organizovanoj grupi koja se bavi distribucijom i uličnom prodajom heroina. Primjena mjera tajnog nadzora i preduzimanje operativno-taktičkih i istražnih radnji i mjera u predmetu, rezultirali su identifikovanjem lica koja su uključena u trgovini heroinom i suboksom, lišenjem slobode sedam lica, protiv tri lica je podnešena krivična prijava, i u tri akcije zaplijenjeno je oko 0,250 kg heroina, oko 0,250 kg smješe i ukupno 310 tableta opojne droge subokson.

Predmet "Skuter", koji se realizuje u saradnji sa Višim državnim tužiocem, usmjeren je ka kriminalnoj grupi koja se bavi krijumčarenjem heroina.

Podignuto je 20 optužnica protiv 24 lica, zbog krivičnog djela trgovina drogom. U istom periodu završeno je 28 predmeta, protiv 37 lica i dva predmeta Specijalnog odjeljenja protiv 12 lica.

### **3.24.9.3. Prikaz sprovedenih obuka**

U okviru saradnje s Evropskim centrom za praćenje droga i zavisnosti od droga (EMCDDA), predstavnik Odjeljenja za droge je prošao stručnu obuku i završni ispit (15/20. IV 2013) na katedri za adiktologiju Medicinskog fakulteta Univerziteta u Pragu: „Reitox Academy - savremeni pristupi u praćenju trendova u oblasti droga“ u organizaciji EMCDDA.

Odjeljenje za droge je bilo domaćin "Regionalnoj radionici o jačanju saradnje u oblasti droga u JIE" (2-3. VII 2013), prvi put organizovanoj u Crnoj Gori, uz podršku i saradnju sa Direktoratom za proširenje EK, sekcija za pravdu i unutrašnje poslove i Tajeks jedinicom. Skup je okupio ne samo predstavnike regije već i eksperte svih referentnih međunarodnih agencija, kao i države članice EU. Učestvovali su eksperti iz EMCDDA, Savjeta Evrope, UNODC-a, Odjeljenja za droge Savjeta ministara R. Italije, eksperti iz R. Slovenije, Bugarske, Rumunije, Turske, delegacije R. Hrvatske, R. Srbije, Makedonije, Albanije, BiH, kao i učesnici iz Crne Gore, predstavnici insitucija i civilnog sektora. Ovakav model sastanka sa širokim učešćem svih relevantnih međunarodnih činilaca, za koji je apliciralo Odjeljenje za droge kod Tajeks jedinice, u ime svih država učesnika, prihvaćen je od strane učesnika kao model buduće saradnje u regiji na ovu temu, sa ciljem prenosa znanja i usvajanja standarda iz oblasti droga za države u procesu integracije u EU.



Nastavlja se aktivno učešće Odjeljenja za droge MZ u „UNODC Regionalnom programu za JIE 2012-2015“ – potprogram 3 „Prevencija i tretman“. Od 2-6. VI 2013. realizovana je studijska posjeta Uredu za droge Vlade Republike Hrvatske u organizaciji UNODC- a, od strane delegacije Crne Gore u sastavu: predstavnik Odjeljenja za droge Ministarstva zdravlja i Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova. Cilj studijske posjete je obuka za izgradnju nacionalnog sistema za podatke i informacije o drogama.

#### **3.24.9.4. Jačanje administrativnih kapaciteta**

Shodno preporukama Evropske komisije izvršena je nabavka opreme za kontakt tačku za saradnju sa EMCDDA.

#### **3.24.9.5. Statistika**

U 66 pojedinačnih zaplijena, ukupno je pronađeno i oduzeto 282 435 kg opojnih droga i to u strukturi: marihuana – 281.133 kg, heroina –1,175 kg, kokaina – 0,0572 kg i sintetičke droge – 0,125 kg.

### **3.24.10. BORBA PROTIV TERORIZMA**

#### **3.24.10.1. Prikaz sprovedenih obuka**

U cilju profesionalnog usavršavanja, u saradnji s međunarodnim partnerima, službenici Uprave policije angažovani na poslovima suprotstavljanja terorizmu, pohađali su specijalističke obuke: „Borba protiv terorizma“, „Kidnapovanje, otmice i talačke situacije“, „Pregovori u kriznim situacijama“, „Finansiranje terorizma, intervenisanje specijalnih jedinica“.

### **3.24.11. SARADNJA U OBLASTI CARINA**

#### **3.24.11.1. Bilans ostvarenih rezultata**

Vlada je 13. VI 2013. Utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva finansija, u okviru koga je kao organ u sastavu Uprava carina. Najznačajnija novina u organizacionoj strukturi Uprave carina je formiranje posebne organizacione jedinice – Odjeljenja za međunarodnu carinsku saradnju i evropske integracije, koje će biti direktno odgovorno direktoru Uprave carina, s ojačanim administrativnim kapacitetima u cilju efikasnijeg funkcionisanja i ispunjavanja standarda EU u dijelu koji se odnosi na međunarodnu carinsku saradnju.

CEFTA Radna grupa za upravljanje rizikom, u kojoj Uprava carina Crne Gore aktivno učestvuje i ima svog predstavnika izradila je „Draft Work Programme of the CEFTA Working Group on Risk Management«. Plan sadrži konkretne aktivnosti za dostizanje ciljeva, nosioce i rokove. Prema planu, određene aktivnosti su već dospjele za realizaciju (Razmjena legislative u svakoj članici koja se odnosi na risk management, itd). Uprava carina će aktivno učestvovati u aktivnostima na nivou CEFTA zemalja koje se odnose na primjenu efikasnije analize rizika.

#### **3.24.11.2. Prikaz sprovedenih obuka**

Sprovedeno je 12 obuka iz oblasti bezbjednosti, u organizaciji nacionalnih i međunarodnih institucija i agencija (WCO, BAFA, TAIEX, EXBS): Borba protiv krijumčarenja cigareta, Kontrola izvoza naoružanja i robe dvostruke namjene, Borba protiv falsifikovanja lijekova, Regionalna radionica za nacionalnu implementaciju Konvencije o biološkom oružju u Istočnoj Evropi, Kontrola uvoza i bezbjednost granica itd, u kojima je učestvovalo 33 službenika Uprave Carina Crne Gore.

### 3.24.11.3. Statistika

Na Graničnim prelazima Šćepan Polje, Sukobini Debeli Brijeg, u tri pojedinačne akcije, otkriveno je krijumčarenje narkotika i zaplijenjeno 66,5 kg skanka. Akcije su sprovedene u saradnji s Upravom policije. Na GP Dračenovac i na Cetinju otkrivene su i oduzete krijumčarene cigarete u vrijednosti 3.035,00 eura.

Vrijednost oduzete robe u ovom periodu iznosi 82.992,00 eura. Odsjek za carinske istrage podnio je Tužiocu 6 Obavještenja o sumnji u počinjena krivična djela. U ovom periodu izdato je 48 prekršajnih naloga i podignuto 14 Zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka kod Suda. Iznos izrečenih novčanih kazni je 39.350,00 eura. Naknadna naplata carinskog duga za posmatrani period iznosi 416.556,26 eura.

## 3.25 POGLAVLJE 25: NAUKA I ISTRAŽIVANJE

### 3.25.1. Bilans ostvarenih rezultata

Ministarstvo nauke je objavilo Konkurs za uspostavljanje pilot Centra uspješnosti u dnevnom listu „Pobjeda“ 30. V 2013. Konkurs je objavljen i na web stranicama Ministarstva (<http://www.mna.gov.me>) i INVO projekta ([www.heric.me](http://www.heric.me)) 31. V 2013. Inostrani eksperti biće uključeni u proces dvostepene evaluacije Centra uspješnosti, kao i istraživačkih grantova.

Vlada je donijela osnivačka akta Tehnopolisa, i to: Odluku o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću Inovaciono preduzetnički centar "Tehnopolis" – Nikšić („Sl list CG“, br. 34/13), na sjednici od 6. VI 2013, i Statut društva sa ograničenom odgovornošću Inovaciono preduzetnički centar "TEHNOPOLIS"- Nikšić („Sl list CG“, br. 34/13), na sjednici od 27. VI 2013. U toku su aktivnosti koje se odnose na sprovođenje postupka tendera za rekonstrukciju i adaptaciju Doma Vojske Crne Gore za potrebe smještaja Tehnopolisa.

Završen je projekat „**Naučna mreža**“ u okviru kojeg je uspostavljen informacioni sistem s registrovanim istraživačima u Crnoj Gori, kao i istraživačima iz dijaspore

U cilju unapređenje politike istraživanja i razvoja i podizanje svijesti o važnosti nauke u društvu, formiran je **Think - tank tim** koji je aktivno uključen u proces razvoja politika.

Ministarstvo je **uključilo inostrane eksperte** u proces evaluacije 104 nacionalna projekta koje Ministarstvo nauke sufinansira u saradnji sa šest resornih ministarstava (do sada ocijenjeno 89 nacionalnih projekata, dok će se u septembru ocijeniti 15 projekata iz oblasti medicinskih nauka).

Izdate su tri licence za obavljanje naučnoistraživačke djelatnosti u izvještajnom periodu, tako da su trenutno licencirane 53 naučnoistraživačke ustanove u Crnoj Gori.

### 3.25.2. Prikaz sprovedenih obuka

Službenici Ministarstva nauke pohađali su u izvještajnom periodu tri seminara i osam obuka.

### 3.25.3. Međunarodna i regionalna saradnja

Od 1. VII 2013. počeo je sa realizacijom još jedan FP7 projekat u okviru **specifičnog programa „Kapaciteti“ – „Izgradnja istraživačkih potencijala“ (REGPOT)**, tako da Crna Gora u okviru FP7 programa do sada ima 33 projekta. Procenat uspješnosti projekata iznosi 19,48%.

Ministarstvo nauke aktivno promovise četiri poziva u okviru **FP7 specifičnog programa „Ljudi“ – „Marija Kiri Akcije“**, i to: Grantove za integraciju u karijeri, Stipendije za razvoj karijere u Evropi, Međunarodne stipendije za dolazeće istraživače i Međunarodne stipendije za odlazeće istraživače. Ministarstvo nauke je u saradnji sa sva tri univerziteta u Crnoj Gori u maju 2013. organizovalo tri informativna događaja za ove pozive.

U toku je priprema za **novi Okvirni program EU „Horizon 2020“**, učešćem svojih predstavnika na sastancima i radionicama posvećenim ovom Programu. Pored toga, na osnovu dokumenta EK „Minimum standarda“, Ministarstvo radi na uspostavljanju nove strukture Nacionalnih kontakt osoba – NCP za „Horizon 2020“, koja će početi sa radom od 1. I 2014.

U dva EUREKA projekta, trenutno su uključeni timovi iz Crne Gore, i to kompanije: 13. jul Plantaže“ i „MG Soft“, a projekti se realizuju u konzorcijumima koji čine sedam zemalja.

U toku je 11 COST akcija, i to iz sljedećih oblasti: četiri iz oblasti „ICT“, tri iz oblasti „Šume, njihovi proizvodi i usluge“, dva iz oblasti „Hrana i poljoprivreda“, jedan iz oblasti „Pojedinci, društva, kulture i zdravlje“, i jedan iz oblasti „Nauka o zemlji i upravljanju životnom sredinom“.

U okviru saradnje s **Međunarodnom agencijom za atomsku energiju - IAEA** u toku je realizacija: tri nacionalna projekta, 55 regionalnih i dva interregionalna projekta. Crna Gora se priprema za prihvatanje novog Okvirnog programa za saradnju Crne Gore s IAEA (CPF) (2014-2020).

U okviru **NATO programa „Nauka za mir i bezbjednost“** realizuju se četiri projekta. Crna Gora kroz IPA I refundira 50% sredstava koje ulaže za učešće u Sedmom okvirnom programu (FP7).

U oblasti **bilateralne saradnje**, potpisani su: Sporazum između Ministarstva nauke i Nacionalnog savjeta za istraživanje Republike Italije o naučnoj saradnji, kao i Program saradnje u oblasti nauke između Ministarstva nauke i Nacionalnog savjeta za istraživanje Republike Italije, 4. VII 2013. u Podgorici.

Ministarstvo realizuje i 74 bilateralna projekta po osnovu naučne i tehnološke saradnje sa: NR Kinom, Republikom Austrijom, Republikom Slovenijom, Republikom Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom.

## 3.26 POGLAVLJE 26: OBRAZOVANJE I KULTURA

### 3.26.1. OBRAZOVANJE

#### 3.26.1.1. Normativni okvir

Izrađen je Predlog zakona o visokom obrazovanju. Za izradu predmetnog propisa Ministarstvo prosvjete, kao obrađivač istog, formiralo je mješovitu Radnu grupu imajući u vidu da se radi o stručnim poslovima u okviru kojih se zahtijeva saradnja različitih institucija. U postupku izrade prijedloga propisa Ministarstvo je sprovelo opsežne konsultacije s predstavnicima ustanova visokog obrazovanja, Savjeta za visoko obrazovanje i predstavnicima studenata.

### 3.26.1.2. Bilans ostvarenih rezultata

Potpisan je Memorandum o razumijevanju između Evropske unije i Crne Gore o učešću u akcionim programima iz oblasti cjeloživotnog učenja (2007-2013), kao i sljedeći bilateralni sporazumi:

*Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Poljske o saradnji u oblasti kulture, obrazovanja i nauke; Sporazum o saradnji između Vlade Crne Gore i Savjeta Ministara Republike Albanije u oblasti obrazovanje, kao i Sporazum o saradnji u oblasti politike, mladih, fizičkog obrazovanja i sporta između Ministarstva prosvjete Crne Gore i Ministarstva mladih i sporta Ukrajine.*

Sprovode se aktivnosti u okviru projekta »Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost« koji se finansira iz kredita Svjetske banke, među kojima su od primarnog značaja one koje se odnose na reformu finansiranja visokog obrazovanja i obezbjeđenje kvaliteta. Angažovani eksperti su uradili nacрте studija o odgovarajućim mehanizmima finansiranja visokog obrazovanja u Crnoj Gori, odnosno sistema obezbjeđenja kvaliteta.

U toku je izrada strateške procjene stanja svih studentskih domova, koja će nam pružiti podatke o trenutnom stanju studentskih domova, kao i dati preporuku za neophodne investicije u cilju poboljšavanja uslova, kao i procjenu budžeta predloženih investicija. U narednoj fazi, a na osnovu urađene procjene, projekat će podržati identifikovane prioritetne investicije.

U saradnji sa Kancelarijom UNICEF-a u Podgorici radi se projekat „Mreže podrške inkluzivnom obrazovanju“ kroz projekat "Podrška posebnim odjeljenjima za inkluzivno obrazovanje" u cilju uključivanja djece iz posebnih u redovna odjeljenja osnovnih škola. Razvijeni su operativni programi saradnje, i procedure među akterima čije se aktivnosti odnose na rad sa djecom sa posebnim obrazovnim potrebama.

Formirana je radna grupa (predstavnici Ministratsva prosvjete, Ministarstva zdravlja, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Zavoda za školstvo, Centra za stručno, Udruženja roditelja djece sa smetnjama u razvoju) za izradu Strategije inkluzivnog obrazovanja, koja se razvija na osnovu analize realizacije mjera prethodne Strategije inkluzivnog obrazovanja.

Savjet za kvalifikacije usvojio je standarde kvalifikacija za zanimanja iz oblasti željezničkog saobraćaja, turizma, ugostiteljstva, grafike i poljoprivrede (nivoi III, IV i V crnogorskog kvalifikacionog okvira). Savjet za kvalifikacije je, takođe, dao pozitivno mišljenje i o kvalifikacijama iz oblasti visokog obrazovanja u sektorima ekonomije, turizma i informacionih tehnologija. Ove kvalifikacije razvijaju se u skladu sa Zakonom o nacionalnom okviru kvalifikacija.

Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je odgovarajuće ispitne kataloge za provjeru znanja, stečenih neformalnim i informalnim putem radi sticanja nacionalne stručne kvalifikacije iz oblasti željezničkog saobraćaja, turizma, ugostiteljstva i usluga. Ispitni centar završio je obuku ispitivača, u skladu sa zahtjevima ispitnih kataloga, na osnovu čega je Ministrstvo prosvjete izdalo 37 licenci za ispitivače. Na ovaj način stvoreni su uslovi, propisani Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama, da Ispitni centar izvrši provjeru ranije stečenih znanja kandidata.

U cilju integracije ključne kompetencije preduzetništvo u osnovno obrazovanje, Nacionalni savjet za obrazovanje usvojio je Uputstvo za implementaciju preduzetničkog učenja kroz obavezne predmetne programe u osnovnoj školi. Sadržaji ove međupredmetne oblasti usklađeni su sa postojećim planom i programom za osnovnu školu. U međupredmetnoj oblasti definisani su ciljevi i ishodi učenja.

Upustvom se nastavnicima daju jasne smjernice kako se preduzetničko učenje može implementirati kroz postojeće predmetne programe.

Uz podršku Projekta MNE/011 (koji se realizuje uz posredstvom agencije LuxDevelopment), organizovana je obuka nastavnika i direktora za primjenu modularizovanih i kreditno vrednovanih obrazovnih programa iz jedanaest škola koje će od školske 2013/2014. početi sa primjenom ovih programa. Takođe, u toku je izrada modela obuke nastavnika stručno-teorijskih predmeta i praktične nastave koji u toku svog školovanja nijesu proučavali pedagogiju, psihologiju i metodiku i modela obuke direktora, čija će primjena početi od školske 2013/2014. U izradi modela učestvuju predstavnici Zavoda za školstvo, Centra za stručno obrazovanje, Ispitnog centra i Ministarstva prosvjete.

### **3.26.1.3. Statistički podaci**

Sprovodi se Projekt stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem, u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem, u okviru kojeg je priliku da se stručno osposobi kod izabranog poslodavca dobilo 4.211 visokoškolaca, dok je u Projektu od strane poslodavaca u Crnoj Gori bilo ponuđeno 6.330 radnih mjesta. Kako bi Projekt imao svoju punu svrsishodnost poslodavci su pripremili adekvatne programe obuke za korisnike Projekta i kontinuirano prate i daju podršku licima koja se stručno osposobljavaju. U cilju što kvalitetnije realizacije Programa stručnog osposobljavanja i ostvarivanja osnovnog cilja, sprovedena je anketa sa korisnicima Programa kako bi se uvidjele prednosti i nedostaci istog. Na Portalu eUprave kreirana je elektronska anketa koja je korisnicima dala mogućnost da se izjasne o efektima Programa stručnog osposobljavanja, a omogućeno je i prikupljanje komentara i ocjene samog Programa. Anketu je bilo moguće popuniti do 10. V 2013. Anketu je popunilo 1.624 korisnika Programa, od kojih je više od 90% ocijenilo Program kao veoma uspješan i koristan.

### **3.26.2. KULTURA**

U okviru programa Evropske unije Kultura 2007 – 2013 i Evropa za građane objavljeni su rezultati konkursa. Selektovani su sljedeći projekti kojima se ostvaruje međunarodna saradnja:

Projekat ECLECTIS ima za cilj implemetiranje inovativnog evropskog strukturnog procesa koji podstiče integraciju građana u kreiranje urbanog prostora, vrednujući evropsku raznolikost, međukulturalni dijalog i nove tehnologije kao izvore koji mogu stimulirati kreativnost i nove prakse (Konkurs za sufinansiranje projekata kulturne saradnje). Koordinator - organizacija Dedale iz Francuske; Koorganizatori – Expeditio iz Crne Gore, Idensitat Associacio D'Art Contemporani iz Španije, Kulturno društvo prosto Rož iz Slovenije, Stichting Waag Society iz Holandije, i Transforma iz Portugala. Iznos odobrenih EU sredstava za projekat je 199.877,00 eura.

Projekat No Borders - No Nations. Exhibition and Concerts – međudisciplinarni projekat koji obuhvata organizovanje izložbi i koncerata u različitim gradovima regiona (Konkurs za sufinansiranje projekata kulturne saradnje). Koordinator – organizacija Jugokonzert, ustanova za muzičko-scensku djelatnost iz Srbije; koorganizatori: Muzički centar Crne Gore i Koncertna direkcija Zagreb iz Hrvatske. Iznos odobrenih EU sredstava za projekat je 90.000,00 eura.

Kotorski festival pozorišta za djecu je ostvario 50 000,00 eura iz budžeta programa Kultura, na ime realizacije ovogodišnjeg izdanja festivala, u okviru Konkursa za sufinansiranje evropskih kulturnih festivala.

Međugeneracijsko učenje o aktivnom evropskom građanstvu - Nosilac projekta: Center of Initiative for Europe, Italija; Partner iz Crne Gore: Centar za građansko obrazovanje; Ostali partneri: EUROCIRCLE, Francuska; International Platform for Citizen Participation, Bugarska; Socijalna akademija, Slovenija; Vimmerby folkhögskola, Švedska. Iznos odobrenih EU sredstava za projekt: 99,617.00 eura.

Uloga muškaraca u izgradnji rodno ravnopravne i Evrope bez nasilja - Nosilac projekta: Center 8, Srbija; Partner iz Crne Gore: Juventas; Ostali partneri: Youth Organization Status: M, Hrvatska; Asociația Global Youth Empowerment, Rumunija; Association for Sexual and Reproductive Health XY, Bosna i Hercegovina; Casa Eslava, Španija; Centro Social de Palmela, Portugal; JEUNESSE ET RECONSTRUCTION, Francuska; Step4Inclusion, Italija; TDM 2000 Estonia, Estonija; YouthAction NI, Ujedinjeno Kraljevstvo; Udruženje za zdravstveno obrazovanje, Makedonija; Iznos odobrenih EU sredstava za projekat: 62.000,00 eura.

Učimo o prednostima aktivnog evropskog građanstva - Nosilac projekta: Association for human rights and media freedoms "Cenzura Plus", Hrvatska; Partner iz Crne Gore: Centar za razvoj nevladinih organizacija; Ostali partneri: Balkan Civil Society Development Network, Makedonija; Center for Information, cooperation and development of NGOs, Slovenija; European Citizen Action Service, Belgija; Laboratorij za društvene inovacije, Hrvatska; VESTA Association, Bosna i Hercegovina. Iznos odobrenih EU sredstava za projekat: 149,900.00 eura.

Proširenje i građanstvo: Gledajući na budućnost - Nosilac projekta: Sdruženi pro podporu otvorene zajednice – PASOS, Češka; Partner iz Crne Gore: Centar za demokratiju i ljudska prava CEDEM; Ostali partneri: Center for Euro-Atlantic Studies, Srbija; Centre for Public Policy PROVIDUS, Latvija; Foundation Institute of Public Affairs, Poljska; Фондация „Европейски институт“, Bugarska; Stowarzyszenie Edukacji Artystycznej Ślad, Poljska; Włoski Instytut Handlu Zagranicznego, Poljska; Włoski Instytut Kultury, Poljska. Iznos odobrenih EU sredstava za projekat: 113,500.00 €.

Na Konkursu za mreže bratimljenih gradova, podršku je ostvario projekat Regije velike južne ravnice iz Mađarske pod nazivom *Lokalna perspektiva evropskog građanstva*, u kojem je partner Opština Kotor iz Crne Gore. Ostali partneri: Kembridž, Ujedinjeno Kraljevstvo; Darmstadt, Njemačka; Larnaka, Kipar; Liège, Belgija; Łódź, Poljska; Nica, Francuska; Parma, Italija; Pula, Hrvatska; Subotica, Srbija; Segedin, Mađarska; Temišvar, Rumunija; Targu Mures, Rumunija i Turku, Finska. Iznos odobrenih EU sredstava za projekat: 145,000.00 €.

U okviru konkursa Nacionalne komisije za UNESCO Crne Gore za Program participacije 2012-2013. godine, generalna direktorka UNESCO, Irina Bokova odobrila je projekat "Prezentacija i uređenje arheološkog lokaliteta Duklja" u iznosu od 10.000 američkih dolara.

Crnogorski umjetnici učestvovali su na Bijenalu mladih umjetnika Evrope i Mediterana u Ankoni, na osnovu selekciju koju je izvršio međunarodni tim kustosa (jun – jul 2013. godine).

Na 55. Venecijanskom bijenalu predstavljen je rad Irene Lagator pod nazivom Misliti slikom, a kustos izložbe je Nataša Nikčević. Rad će od 1. juna do 24. novembra 2013. godine biti izložen u crnogorskom paviljonu u Palati Malipiero u Veneciji. U okviru pratećeg programa 55. Međunarodne izložbe umjetnosti Venecijansko bijenale, a na inicijativu Ministarstva kulture Italije, u utorak 28. V 2013. održana je prva pres konferencija projekta "ArTVision-A.LIVE CHANNEL" koji se realizuje iz

programa prekogranične saradnje CBC IPA Adriatico 2007-2013. Projekat ArTVision je rezultat partnerstva regije Pulja, lidera projekta i nekoliko zemalja članica Jadranske regije: Italije (Muzej savremene umjetnosti Pino Paskali, Regija Venecija i Akademija lijepih umjetnosti iz Venecije), Crne Gore (Ministarstvo kulture Crne Gore), Hrvatske (Primorsko-goranska Županija i televizijski kanal RI iz Rijeke), Albanije (Ministarstvo turizma, kulture, mladih i sporta Albanije i Akademija umjetnosti iz Tirane). Pridruženi partneri u projektu su Euronews (iz Francuske), Artribune i Servizi-Italiani (iz Italije), Radio Televizija Crne Gore i RTV Now News (iz Albanije). ArTVision projekat je uključen u mrežu Rete del Contemporaneo Ministarstva kulture Italije.

Ministarstvo kulture, kao članica European Film Promotion, objavilo je Konkurs za učešće u programskom segmentu Networking - Producers on the move, kojim je otvorena mogućnost da se mladi crnogorski producenti integrišu u razvojne, aktuelne evropske filmske tokove. Nakon završenog konkursa, Stručna komisija je odabrala filmskog producenta, Sehada Čekić.

Realizovana je prezentacija o mogućnostima za ostvarivanje finansijske podrške u okviru programa Evropske unije Kultura 2007 – 2013 i Evropa za građane na Info danu o fondovima i upravljanju projektom koji je organizovan u Crnogorskom narodnom pozorištu za postojeće i buduće članove crnogorske mreže u okviru Fondacije Ana Lind; ukupno učestvovalo 20 predstavnika nvo sektora i javnih ustanova.

Ministarstvo kulture je u saradnji s Radnom grupom za kulturu i društvo Savjeta za regionalnu saradnju i Centralnom evropskom inicijativom, organizovalo 29. IV, regionalni sastanak posvećen ulozi kulturne baštine u kulturnom i ekonomskom oporavku zemalja Zapadnog Balkana.

U okviru Prvog ministarskog foruma o kulturnoj saradnji Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope u Pekingu, ministar je prisustvovao otvaranju Retrospektivne izložbe o kulturnoj saradnji Kine i zemalja Centralne i Istočne Evrope. Izložbu su činile prezentacije projekata koje su zemlje učesnice Forum realizovale u saradnji sa NR Kinom. Dosadašnja kulturna saradnja između Crne Gore i NR Kine predstavljena je štampanim i video izdanjima.

Crnogorska kinematografija je predstavljena i ove godine na Marketu 66. Međunarodnog filmskog festivala u Kanu, od 16-26. V, u okviru Paviljona zemalja Jugoistočne Evrope. Na crnogorskom štandu predstavljeni su aktuelni filmski projekti, Montenegro film festival Herceg Novi, Internacionalni TV festival Bar, koncept budućeg MACCOC-a, Montenegro film forum, te ambijentalni, kadrovski i organizacioni potencijali koje Crna Gora nudi inostranim producentima za snimanje, uz druge korisne informacije, poput liste aktivnih producenstskih kuća, umjetničkih organizacija iz ove oblasti, obrazovnih ustanova, bioskopa i sl.

Treće izdanje filmskog festivala Jugoistočne Evrope u Parizu i ove godine je organizovano uz podršku Ministarstva kulture Crne Gore u periodu od 22. do 25. V 2013. Crnu Goru je tokom Trećeg Filmskog festivala Jugoistočne Evrope u Parizu, u zvaničnoj konkurenciji uz dokumentarni film Branka Baletića "Njegoš" predstavili i filmovi „As pik- loša sudbina“ Draška Đurovića, „Slani život“ Smajila Slada Divanovića i „Život je“ Vladimira Perovića.

Manifestacija Noć muzeja organizovana je 18. V 2013, kada su svi muzeji bili otvoreni do kasnih večernjih sati i svojim posjetiocima predstavili sadržaje svojih zbirki i programa. Ministarstvo kulture se i ove godine pridružuje ovoj međunarodnoj manifestaciji, dajući podršku

muzejima u Crnoj Gori da valorizuju i prezentuju najširoj javnosti pokretna kulturna dobra, koja se čuvaju u muzejima.

## 3.27 POGLAVLJE 27: ŽIVOTNA SREDINA

### 3.27.1. HORIZONTALNO ZAKONODAVSTVO

#### 3.27.1.1. Normativi okvir

- Vlada je 26. IV 2013. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Konvencije o međunarodnoj hidrografskoj organizaciji, koji je u skupštinskoj proceduri;
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu donijet je 11.VI 2013;
- Pripremljen je Predlog uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu i isti je upućen Vladi na razmatranje i donošenje.

Vlada je 20. VI 2013. usvojila:

- Odluku o izmjeni Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“-Podgorica;
- Odluku o izmjeni Statuta društva sa ograničenom odgovornošću »Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore« - Podgorica;
- Odluku o visini naknada članova Odbora direktora društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore« - Podgorica;
- Izvještaj o poslovanju Centra za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore za 2012. i godišnji finansijski iskaz;
- Rješenje o imenovanju članova Odbora direktora, društva sa ograničenom odgovornošću „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“-Podgorica.

### 3.27.2. KVALITET VAZDUHA

#### 3.27.2.1. Normativni okvir

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 4. VI 2013. na osnovu Zakona o zaštiti vazduha („Sl list CG“, br. 25/10) donijelo Pravilnik o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole o dozvoljenim emisijama zagađujućih materija u vazduh („Sl list CG“, br. 25/13).

### 3.27.3. UPRAVLJANJE OTPADOM

#### 3.27.3.1. Normativni okvir

Na osnovu Zakona o upravljanju otpadom („Sl list CG“, br. 64/11), donijeti su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo, odnosno preduzetnik za sakupljanje, odnosno transport otpada ("Sl list CG ", br. 16/13).
- Pravilnik o načinu vođenja i sadržaju zahtjeva za upis u registar izvoznika neopasnog otpada ("Sl list CG ", br. 27/13).
- Pravilnik o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija ("Sl list CG ", br. 31/13).
- 

#### 3.27.3.2. Bilans ostvarenih rezultata



U skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom (Sl. list CG, broj 64/11) utvrđena je obaveza izrade Državnog plana upravljanja otpadom. Ovaj dokument i Strategija upravljanja otpadom radi se iz sredstava IPA. Završetak i usvajanje Strategije upravljanja otpadom planirana je za septembar 2013, a Državnog plana upravljanja otpadom za april 2014.

U završnoj je fazi izrada Informacije o sprovođenju Državnog plana upravljanja otpadom čija izrada je obavezna na osnovu Zakona o upravljanju otpadom.

### **3.27.4. KVALITET VODA**

#### **3.27.4.1. Bilans ostvarenih rezultata**

U izvještajnom periodu nastavljene su aktivnosti na izgradnji komunalne infrastrukture u oblasti vodosnabdijevanja i otpadnim vodama:

- Završeni su radovi na izgradnji II faze vodovodne i kanalizacione infrastrukture u opštini Kotor, odnosno na izgradnji priobalnog kolektora sa dvije kanalizacione pumpne stanice i sekundarnog kanalizacionog sistema na potezu Peluzica – Glavati. Svečanost povodom završetka ovih radova održana je 21. VI 2013;
- Nastavljeni su radovi na izgradnji 14,6 km vodovodne i 17,6 km kanalizacione mreže u opštini Tivat, sa izgradnjom 12 pumpnih stanica. Do sada je položeno između 50% i 60% cjevovoda, što znači da je u izvještajnom periodu završeno je preko 35 % ugovorenih radova čija je ukupna vrijednost 940.000 eura;
- Nastavljeni su radovi na izgradnji vodovodne i kanalizacione mreže u opštini Herceg Novi. Ukupno je završeno 43% ugovorenih radova (čija vrijednost iznosi 18,522 miliona eura), odnosno 31 % u izvještajnom periodu;
- Ugovoreni su radovi za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Herceg Novom kapaciteta 65.000 ES (po sistemu „design & build“). Izvođač je u izvještajnom periodu izveo pripreme radove: uklonio fabriku betona i ostale stalne objekte koji su se nalazili na lokaciji budućeg postrojenja. Ukoliko lokalna samouprava procijeni da određena vrsta radova ne ugrožava turističku sezonu, izvođač će nastaviti radove i tokom turističke sezone;
- Završena je evaluacija ponuda za izvođenje radova na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštini Bar (kapaciteta 68.600 ES), a Izvještaj o evaluaciji dostavljen je KfW banci na saglasnost;
- Završena je evaluacija ponuda za izgradnju 33,4 km vodovodne i kanalizacione mreže i 4 pumpne stanice u opštini Bar i izdata saglasnost KfW banke za predugovorno pregovaranje;
- U okviru projekta izgradnje zajedničkog postrojenja za tretman otpadnih voda za opštine Kotor i Tivat, nastavljena je procedura tenderske evaluacije ponuda i dostavljen Izvještaj KfW banci.
- Nastavljeni su radovi na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Nikšiću i završeno je oko 45% ugovorenih aktivnosti u vrijednosti od 15 miliona eura, odnosno izgrađeno je oko 35 % objekta PPOV;
- Ugovoreni su i otpočeli radovi na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda na Žabljaku na osnovu Ugovora o donaciji sa Centrom za međunarodnu saradnju i razvoj iz Ljubljane o kofinansiranju projekta;
- Nastavljene su pripreme aktivnosti (izrada projektne dokumentacije, obezbjeđenje prostorno-planskih pretpostavki, priprema tenderske dokumentacije) na izgradnji postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i vodovodne i kanalizacione mreže u: Beranama (u IV kvartalu završen Idejni projekat za izgradnju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda - PPOV i u toku je njegova revizija; u toku je izrada Glavnog projekta za kanalizacionu mrežu), Bijelom Polju (završen je Idejni projekat za izgradnju PPOV i glavnog kolektora i isti je revidovan, u toku je priprema tenderske dokumentacije za izbor izvođača radova po Žutoj knjizi FIDIC), Cetinju (urađena je Studija izvodljivosti rješavanja problema vodosnabdijevanja i definisane hitne mjere na osnovu čega je urađena tenderska dokumentacija za izradu idejnih i glavnih

projekta), Danilovgradu (raspisan je tender za izbor izvođača radova za izgradnju dijela vodovodne mreže i u toku je evaluacija ponuda), Plavu (završena je izrada Idejnog projekta), Pljevljima (završena je tenderski postupak za izbor izvođača radova za izgradnju PPOV, glavnog kanalizacionog kolektora i nadzora i evaluacija ponuda će biti do kraja jula 2013. godine), Rožajama (u toku je izrada Idejnog projekta za PPOV i kanalizaciju i u toku su radovi na izgradnji vodovodnog sistema u skladu s Ugovormom zaključenim s konzorcijumom domaćih preduzeća) i Ulcinju (u toku je izrada Glavnog projekta za izgradnju kanalizacione mreže u 4 naselja i izrada Studije izvodljivosti za rješavanje pitanja otpadnih voda i unapređenja vodosnabdijevanja u ovoj opština.) Budvi (u toku su aktivnosti na izgradnji kanalizacione mreže i PPOV).

### **3.27.5. ZAŠTITA PRIRODE**

#### **3.27.5.1. Normativni okvir**

Vlada je 27. VI 2013. usvojila Informaciju o upisu Tivatskih Solila na Listu međunarodno važnih vlažnih staništa-Ramsar listu.

#### **3.27.5.2. Bilans ostvarenih rezultata**

GEF je odobrio projekt *Nacionalni plan borbe protiv dezertifikacije sa sistemom izvještavanja ka UNCCD Konvenciji*, čija će implementaciona agencija biti UNDP, a otpočeće sa realizacijom od septembra 2013.

U aprilu 2013, potpisan je *Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije za Nacionalni program IPA 2012/2013*.

U okviru ovog programa IPA 2012/2013 podržan je projekt *Jačanje sistema za zaštitu životne sredine u Crnoj Gori*, ukupne vrijednosti 3.170.000 .

U periodu od 17.VI do 21.VI 2013. uz podršku EU Delegacije u Crnoj Gori i u saradnji s Ministarstvom održivog razvoja i turizma, realizovana je prva ekspertska misija čiji je cilj priprema projektnog zadatka za prethodno pomenuti projekat.

### **3.27.6. INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE I UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA**

#### **3.27.6.1. Normativni okvir**

U izvještajnom periodu donijeta su sljedeća podzakonska akta, vezana za oblast upravljanja hemikalijama:

- Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl list CG“, br. 19/13);
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje djelatnosti prometa opasnih hemikalija ("Sl list CG ", br. 28/13);
- Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije ("Sl list CG", br. 28/13);
- Pravilnik o bližim uslovima za skladištenje, mjerama za bezbjedno čuvanje, odnosno korišćenje opasnih hemikalija ("Sl list CG ", br. 28/13);
- Pravilnik o utvrđivanju liste površinski aktivnih supstanci koje se mogu koristiti u detergentu(poslat Službenom listu CG).

U izvještajnom periodu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je radilo na izmjenama i dopunama Zakona o potvrđivanju Stokholmske konvencije o dugotrajnim organskim zagađivačima i Nacionalnom planu za implementaciju Stokholmske konvencije. Na predloge su prikupljena pozitivna mišljenja svih relevantnih institucija, nakon čega slijedi slanje Vladi Crne Gore na usvajanje.

Takođe, rađeno je na donošenju sljedećih podzakonskih akata:

- Pravilnik o načinu i uslovima korišćenja hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, kao i rokove od kada ograničenja i zabrane postaju obavezni za primjenu;
- Pravilnik o o sadržaju zahtjeva i obrasca sertifikata dobre laboratorijske prakse;
- Pravilnik o smjernicama i uslovima dobre laboratorijske prakse;
- Pravilnik o metodama ispitivanja biorazgradljivosti površinski aktivne supstance, načinu obilježavanja i sadržaju Lista o sastavu deterdženta;
- Pravilnik o metodama testiranja opasnih hemikalija;
- Pravilnik o kriterijumima i načinu klasifikacije, pakovanja i označavanja hemikalija i određenog proizvoda u klase opasnosti u skladu sa UN GHS.

### **3.27.7. BUKA**

#### **3.27.7.1. Normativni okvir**

Vlada je 26. VII 2013. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini.

#### **3.27.8.2. Bilans ostvarenih rezultata**

Do sada je ukupno četrnaest opština uradilo akustično zoniranje svoje teritorije u skladu sa Zakonom o zaštiti od buke i odredbama Pravilnika o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičkih zona i metoda ocjenjivanja štetnih efekata buke („Sl list CG“, br. 60/11).

### **3.27.8. ŠUMARSTVO**

#### **3.27.8.1. Bilans ostvarenih rezultata**

Pripremljen je finalni nacrt izvještaja Nacionalne inventure šuma i pripremljen je prvi nacrt Plana razvoja šuma za šumsko područje.

Realizovane su aktivnosti vezano za formiranje GIS baze podataka kojom se integrišu dostupne grupe podataka (osnovni podaci o zemlji, poput terena, informacije o postojećim infrastrukturama, ali i podaci sa popisa, podaci iz anketa domaćinstava, podaci o šumskim industrijama, podaci iz nacionalne inventure šuma, informacije o trenutnom uklanjanju drva, otvorenosti šuma i dr.). Baza podataka će biti kompatibilna s postojećim nacionalnim bazama podataka uz mogućnost lakog ažuriranja.

#### **3.27.8.2. Prikaz sprovedenih obuka**

U okviru IPA projekta *Podrška za izgradnju kapaciteta u sektoru šumarstva* i projektne aktivnosti *Podrška sektoru šumarstva vezano za propise NATURA 2000*, održan je teoretski dio obuke o primjeni Natura 2000 standarda u izradi Programa gazdovanja šumama. Takođe, od 3-11. VII 2013. na lokaciji Crkvičko polje (opština Plužine), održan je drugi dio treninga – terenski (praktični) dio obuke o primjeni Natura 2000 standarda u planiranju gazdovanja šumama (PGŠ).

Na pomenutoj obuci učestvovali su predstavnici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, (Odsjeka za monitoring), Uprave za šume, šumarske inspekcije, Agencije za zaštitu životne sredine i predstavnici privatnih firmi – izvođača radova u šumarstvu.

### **STATISTIČKI PODACI**

U periodu od 25. IV 2013. - 30. VI 2013, Ekološka inspekcija je, na osnovu važeće zakonske regulative izvršila:

- **459** inspekcijskih nadzora i donijela
- **146** rješenja koja se odnose na preduzimanje mjera i radnji u cilju sprječavanja zagađenja životne sredine i otklanjanja utvrđenih nepravilnosti.

U strukturi inspekcijskih pregleda, najveći broj se odnosi na redovne kontrole i to u sljedećim oblastima:

- postupanje sa posebnim vrstama otpada i tehnološkim otpadom
- zaštita kvaliteta vazduha,
- primjena propisanih tehnologija, odnosno korišćenje propisanih uređaja ili postrojenja u proizvodnji u smislu kontrole praćenja ulaznih sirovina, ispuštanja tehnoloških voda,
- kontrola preuzetih obaveza po dobijenim ekološkim saglasnostima,
- mjere zaštite u zaštićenim dobrima,
- strateška procjena
- sanacija ugroženih lokacija,
- realizacija programa praćenja kvaliteta goriva,
- upravljanje izvorima jonizujućeg zračenja i drugo.

U izvještajnom periodu ekološka inspekcija je :

- donijela **16 rješenja o zabrani obavljanja djelatnosti zagađivačima** do otklanjanja nepravilnosti.
- izvršila **8236** kontrola na radiotivnost roba pri uvozu u saradnji sa J.U.«Centrom za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore», Podgorica i »Institutom za crnu metalurgiju« AD Nikšić i na osnovu izvještaja odobrila uvoz (zaključeno s februarom 2012.);
- kontrolisala **10** dozvola prometa izvora jonizujućih zračenja;
- kontrolisala **2** dozvola za promet roba koja sadrži supstance koje oštećuju ozonski omotač;
- kontrolisala **73** dozvole za promet hemikalija.

U izvještajnom periodu ekološka inspekcija je izdala **5** prekršajnih naloga i podnijela Područnom organu za prekršaje **17** zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka;

Početak juna počela je realizacija Programa praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2013/14 („Sl.list CG“, br. 21/13).

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti prirode zaštićenim prirodnim dobrima upravlja upravljač zaštićenog prirodnog dobra. Neposredna kontrola i nadzor istog vrše se kako od strane upravljača tako i nadležnih inspekcija.

Za realizaciju pojedinih projekata izgradnje objekata shodno Zakonu o procjeni uticaja na životnu sredinu i Uredbi o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu, ekološka inspekcija kontroliše da li je sproveden postupak procjene, kao i da li se poštuju mjere zaštite i praćenja uticaja na životnu sredinu projekata za koje je data saglasnost na elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Ekološka inspekcija je podnijela prekršajnu prijavu zbog nelegalne gradnje nasipanja zemlje i kamena na obali mora i u moru u cilju stvaranja uslova proširenja plaže i izgradnje ponte u zaštićenom prirodnom dobru na lokaciji Kostajnica, Opština Kotor. Takođe, Investitoru je rješenjem ekološkog inspektora naloženo da o svom trošku otkloni štetne posljedice koje su nastale usljed izvođenja radova i da predmetnu lokaciju vrati u prvobitno stanje. Subjekt nadzora nije postupio po rješenju i u toku maja 2013, u kratkom vremenskom periodu, je izvršio nasipanje materijala u more i izvršio proširivanje plaže. Izuzev proširivanja subjekt je izvršio i podizanje zidova na obali mora i nasipanje sitnog pijeska na plažu. Zbog toga što subjekt nadzora nije postupio po rješenju ekološke inspekcije pristupilo se administrativnom izvršenju rješenja angažovanjem izvršne službe Uprave za inspekcijske poslove.

## 3.28 POGLAVLJE 28: ZAŠTITA POTROŠAČA I ZDRAVLJA

### 3.28.1. ZAŠTITA POTROŠAČA

Komisija za praćenje realizacije Nacionalnog programa zaštite potrošača 2012 - 2015 je u izvještajnom periodu održala dvije sjednice.

U izvještajnom periodu, u okviru IPA projekta „Zaštita potrošača i tržišni nadzor“, uz stručnu podršku eksperta, izrađena je radna verzija Zakona o zabrani obmanjujućeg oglašavanja kod pružanja usluga i prodaje proizvoda, kojim se transponuje Direktiva o obmanjujućem i upaređujućem oglašavanju 2006/114/EZ. Izrađena je radna verzija Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o turizmu, kojim se transponuje EU Direktiva o putnim aranžmanima, aranžmanima za odmore i aranžmanima za organizovana putovanja 90/314/EEZ. Radna grupa pripremila je radnu verziju Pravilnika o načinu isticanja prodajne cijene i cijene po jedinici mjere proizvoda.

**U organizaciji IPA projekta „Zaštita potrošača i tržišni nadzor“, sprovedena je Kampanja o zaštiti potrošača i tržišnom nadzoru.** Ova kampanja, koja je imala za cilj da podigne svijest potrošača o njihovim pravima, finansirana je od sredstava Evropske unije. U organizaciji pomenutog projekta, održane su sudvodnevne radionice o ekonomskoj zaštiti potrošača 18-19. VI 2013, kao i radionica posvećena predstavljanju Centralnog informacionog sistema zaštite potrošača 10-11. VII 2013.

### 3.28.2. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

**Donijeti su sljedeći podzakonski akti:**

- Pravilnik o bližim uslovima, dužini trajanja, načinu obavljanja pripravničkog staža, polaganju stručnog ispita, planu i programu praktičnog rada i obuke za pripravnike-zdravstvene radnike i zdravstvene saradnike sa visokim obrazovanjem (Sl. list CG, br. 13/13);
- Pravilnik o načinu utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za vozače (Sl. list CG, br. 22/13);

Vlada je 21. VI 2013 usvojila Strategiju za očuvanje i unapređenje reproduktivnog i seksualnog zdravlja 2013-2020 sa Akcionim planom za period 2014-2015.

#### **Administrativni kapaciteti**

Službenik Ministarstva zdravlja učestvovao je od 15 – 16. V 2013. u Kolašinu na prvoj u ciklusu dvodnevni radionica ”Program pomoći za integraciju i povratak RAE i drugih I/RL-a koji žive u naselju Konik” u okviru komponente projekta za pružanje tehničke pomoći.

Delegacija Ministarstva zdravlja učestvovala je na tajeks radionici „Regulisanje zdravstvenih profesionalnih kvalifikacija u EU (Direktiva 2005/36) i Plenarnoj sesiji Mreže jugoistočne Evrope, održanoj u Kišinjevu - Republika Moldavija, od 18. do 20. VI 2013.

U periodu od 27. do 28. VI 2013. u KBC Sestre milosrdnice u Zagrebu 13 doktora, iz KCCG i iz pet Opštih bolnica u CG pohađalo je edukaciju za ultrazvuk u jedinicama intenzivnog liječenja.

## 3.29 POGLAVLJE 29: CARINSKA UNIJA

### 3.29.1. Bilans ostvarenih rezultata

U cilju olakšanja trgovine, Uprava carina je u Carinski informacijski sistem uvela aplikaciju za pojednostavljene postupke deklarisanja robe na osnovu knjigovodstvenog upisa. U toku je pilot projekat s jednim izvoznikom, kojem je dato odobrenje za sprovođenje ovih postupaka.

Implementiran je novi elektronski sistem za analizu rizika. Elektronski sistem je instaliran krajem 2012, i toku su aktivnosti na unosu profila rizika. U okviru Western Balcan Trade Logistics Project (2011-2014) Uprava carina dobija stručnu pomoć i smjernice za kreiranje profila rizika, opis poslova i organizaciju sistema za upravljanje rizikom kao i informatičku podršku za automatsko signiranje deklaracija.

Krajem maja 2013. usvojena je Poslovna strategija Uprave carina 2013-2015 i ista je upućena Ministarstvu finansija na saglasnost. Poslovna strategija definiše viziju i misiju Uprave carina, kao i Strateške ciljeve za period 2013-2015, ali i pregled specifičnih ciljeva i aktivnosti za isti period. U cilju podrške implementaciji ove Strategije izrađen je Akcioni plan (*Aneks A*) koji je sastavni dio Strategije i definiše konkretne aktivnosti, odgovorne organizacione jedinice i rokove. U toku je izrada dokumenta *IT Strategija* Uprave carina.

Završena je rekonstrukcija postojeće carinske laboratorije koja se nalazi u upravnoj zgradi Uprave carina u Podgorici. Predstoje aktivnosti na obezbjeđenju laboratorijske opreme, uređaja i instrumenata. Kako sredstva za nabavku opreme nisu planirana budžetom pokušaće se da se obezbijede donacijom.

Uprava carina i Agencija za lijekove i medicinska sredstva su 10. VI 2013. potpisale Protokol o saradnji, kojim je predviđena razmjena informacija i uspostavljanje operativnih postupka u cilju efikasnije kontrole tržišta lijekova i medicinskih sredstava u Crnoj Gori. Intenzivna saradnja ovih službi doprinijeće zaštiti javnog zdravlja, kroz smanjenje rizika od prisustva lijekova i medicinskih sredstava neodgovarajućeg kvaliteta kao i falsifikovanih proizvoda koji predstavljaju globalnu prijetnju.

CEFTA Radna grupa za upravljanje rizikom, u kojoj Uprava carina Crne Gore ima svog predstavnika, izradila je *Nacrt programa o upravljanju rizikom*. Program je definisao glavne funkcije, ciljeve, aktivnosti, nosioce i rokove. Prema planu, određene aktivnosti se već realizuju (razmjena legislative u svakoj članici koja se odnosi na upravljanje rizikom, itd).

Uprava carina je uključena u komponentu 4 Twining projekta Uprave za antikorupcijsku inicijativu IPA 2010 pod nazivom *Podrška implementaciji antikorupcijske Strategije i Akcionog plana* koja se odnosi na pripremu i implementaciju analize rizika od korupcije i planova integriteta organa državne uprave koji su najizloženiji korupciji. Službenici Odjeljenja za unutrašnju kontrolu UC su učestvovali na radionici na temu *Analiza rizika od korupcije*, kao i u izradi Smjernica za izradu plana integriteta. Određeni su Menadžer za integritet i Radna grupa za pripremu i izradu Plana integriteta.

U izvještajnom periodu je podnijeto 20 zahtjeva za preduzimanje mjera za zaštitu prava intelektualne svojine. Uprava carina je prekinula 4 carinska postupka i zadržala robu u ukupnoj količini od 1912 komada.

U izvještajnom periodu upućeno je 18 prijava građana na rad i postupanje carinskih službenika. Na rad i postupanje carinskih službenika sa koruptivnim elementima odnosile su se 4 prijave i po njima je Odjeljenje za unutrašnju kontrolu sprovelo 4 istrage. Po osnovu jedne istrage utvrđeno je da nema elemenata koruptivnih radnji i postupanja, a tri istrage su u toku.

Početak jula je pokrenuta kampanja *Korupcija nije opcija*. U okviru ove kampanje, preduzete su sledeće aktivnosti:

- Izrađeno je 20.000 promotivnih flajera, koji su distribuirani uz dnevni list Pobjeda (2. VII 2013.), bilten Privredne komore, bilten Uprave za antikorupcijsku inicijativu, kao i na graničnim prijelazima;
- Izrađen je kratki spot/obavještenje, koji se emituje na Javnom servisu RTCG;
- Uspostavljen je on-line obrazac za prijavu korupcije na sajtu Uprave carina;
- Organizovan je Okrugli sto na temu *Korupcija nije opcija, u saradnji sa PKCG*.

### 3.29.2. Sprovedene obuke

U izvještajnom periodu je realizovano 77 različitih vidova stručnog usavršavanja na kojima je učestvovalo oko 300 carinskih službenika. Navedena stručna usavršavanja su organizovana u saradnji sa drugim organima u Crnoj Gori kao i međunarodnim organizacijama (SCO, Evropska komisija, OEBS, EXBS, BAFA, TAIEX, UAI, SELEC, UNODA, RACVIAC, Odjeljenje za energiju SAD-a, Italijanska carinska organizacija, Državni carinski komitet Azerbejdžana i dr.). U cilju efikasne implementacije Etičkog kodeksa, borbe protiv korupcije i razvoja integriteta uspješno je realizovan prvi ciklus obuka za šefove ispostava, vođe smjena i carinske inspektore Područnih jedinica Carinarnica: Kotor, Podgorica, Bijelo Polje i Bar, i u njima je učestvovalo više od 80 carinskih službenika.

Uprava carina je, u saradnji s Upravom za kadrove i Ekonomskim fakultetom (15 - 16 V 2013.) organizovala radionicu na temu *Izazovi rukovođenja*, radi unapređenja rukovođenja za visoki rukovodni kadar u Upravi carina. Predavači na pomenutoj radionici su bili eksperti iz zemlje i inostranstva.

## 3.30 POGLAVLJE 30: VANJSKI ODNOSI

### 3.30.1. MEĐUNARODNI EKONOMSKI ODNOSI

#### 3.30.1.1. Svjetska trgovinska organizacija (STO)

Crna Gora je od 29. IV 2012. punopravna članica Svjetske trgovinske organizacije (STO). U kontekstu preuzetih obaveza Crna Gora je:

- Stekla status posmatrača u Sporazumu o javnim nabavkama i pregovori su u toku;
- Pristupila Ministarskoj deklaraciji o trgovini proizvodima informacione tehnologije. Kako je STO organizacija u kojoj se u kontinuitetu vode pregovori sa ciljem unapređenja međunarodne trgovine i dodatne liberalizacije, Crna Gora se pridružila EU inicijativi za dodatnu liberalizaciju ITA sektora. Cilj pregovora je proširenje obuhvata proizvoda na koje se odnosi Sporazum, zbog značaja koje ovi proizvodi imaju za trgovinu na globalnom nivou.

#### 3.30.1.2. Sporazumi o slobodnoj trgovini (FTA)

Ulaskom u EU 1. VII, Hrvatska je prestala biti CEFTA Depozitar. S tim u vezi, Vlada Crne Gore je na sjednici od 21. III 2013. usvojila tekst Protokola 2 kojim je predviđeno uspostavljanje novog Depozitara – Republike Albanije. Ambasador Ivan Leković, šef Misije Crne Gore pri EU, potpisao je Dodatni Protokol 2 u prostorijama CEFTA Sekretarijata u Briselu, 30. V 2013.

Na sjednici od 13. VI 2013. Vlada je osnovala tim za pregovore u sektoru usluga u okviru CEFTA-e i za glavnog pregovarača imenovala Gorana Šćepanovića, pomoćnika ministra za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose sa inostranstvom.

Prvi sastanak CEFTA Radne grupe za upravljanje carinskim rizikom održan je u Skoplju, 25. IV 2013. U Beogradu je, 13 V 2013. održan sedmi sastanak CEFTA Radne grupe za uklanjanje tehničkih barijera u trgovini. Sedmi sastanak CEFTA Podkomiteta za uklanjanje tehničkih i netarifnih barijera u trgovini održan je u Skoplju, 21. V 2013. Šesti sastanak CEFTA Podkomiteta za carinu i pravila o porijeklu, održan je u Skoplju, 5. VI 2013. U Sarajevu su 17. VI održani CEFTA ekspertski sastanak kao i osmi sastanak CEFTA Radne grupe za usluge.

Sastanak CEFTA pomoćnika ministara održan je u Sarajevu, 18. VI 2013. Na sastanku je dogovoreno otpočinjanje multilateralnih pregovora o uslugama za novembar 2013. Takođe, odobren je tekst Protokola koji će biti usvojen na ministarskom sastanku u novembru a koji će povezati sve sporazume o slobodnoj trgovini sa Pan Euro Med Konvencijom.

U saradnji sa GIZ-om, u Tirani je 9. VII održana obuka za korišćenje nove on-line Baze podataka o barijerama u trgovini – MABD.

S obzirom da je od 1. VII 2013. na snazi Odluka Vlade Republike Makedonije o kvantitativnom ograničenju uvoza pšenice i brašna, u Beogradu je 22. VII održan vanredni sastanak CEFTA Zajedničkog odbora (Joint Committee), na zahtjev Ministarstva spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija Republike Srbije.

### **Sporazum o slobodnoj trgovini**

Pored Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Crne Gore i Evropske unije (SSP) Crna Gora primjenjuje Sporazume o slobodnoj trgovini s Ruskom Federacijom, Turskom, EFTA zemljama, Ukrajinom, kao i Sporazuma o izmjeni i pristupanju centralno-evropskom Sporazumu o slobodnoj trgovini (CEFTA 2006),

U toku su pregovori sa članicama Carinske unije (Ruska Federacija, Bjelorusija i Kazahstan). U izvještajnom periodu nije bilo pregovora.

#### **3.30.1.3. Bilateralni sporazumi o ulaganjima i ekonomskoj saradnji**

Crna Gora pregovara Sporazume o uzajamnom podsticanju i zaštiti investicija sa sljedećim zemljama: San Marino, Republika Hrvatska, Rumunija, Bugarska, Portugal, Moldavija, Norveška, Iran, Alžir, Tajland, Kosovo, Bosna i Hercegovina.

U toku su pregovori Sporazuma o ekonomskoj saradnji sa: Kazahstanom, Kubom, Slovačkom, Gruzijom, Egiptom, Portugalijom, Tajlandom, Argentinom, Jordanom, Poljskom.

#### **3.30.1.4. Roba dvostruke namjene**

**Zakon o kontroli izvoza robe dvostruke namjene** (Sl. list CG, br. 30/12), se primjenjuje od 1. VII 2012. i ovim zakonom je usklađeno nacionalno zakonodavstvo s Uredbom Savjeta EU br. 428/2009, od 5. V 2009.

#### **3.30.1.5. Humanitarna pomoć**



U skladu sa međunarodnim apelom za prikupljanje sredstava za pomoć i rješavanje situacije u Siriji, kao potvrdu kontinuiteta solidarnosti Crne Gore u rješavanju urgentnih pitanja u svijetu, Vlada Crne Gore je 11. VII 2013. donijela odluku da opredijeli sredstva u iznosu od 5.000 dolara za realizaciju humanitarne pomoći Siriji i sirijskim izbjeglicama.

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija će izvršiti uplatu u najskorijem mogućem roku.

### 3.30.1.6. Administrativni kapaciteti, obuke i seminari

U periodu od 25.IV - 31.VII. 2013. službenici Sektora za multilateralnu i regionalnu trgovinsku saradnju i ekonomske odnose s inostranstvom pohađali su sledeće obuke i seminare:

<b>Tema:</b>	<b>Domaćin:</b>	<b>Period:</b>	<b>Broj službenika:</b>
<i>CEFTA obuka za korišćenje Baze podataka o barijerama u trgovini – MADB</i>	<i>Albanija</i>	<i>9. VII 2013.</i>	<i>2</i>
<i>Advanced Trade Policy Course (ATPC)</i>	<i>Ženeva</i>	<i>29. IV – 18. VI 2013.</i>	<i>1</i>
<i>Obuka za dobijanje ECDL sertifikata (European Computer Driving Licence)</i>	<i>Ministarstvo za informaciono društvo</i>	<i>13. V - 1.VII 2013.</i>	<i>1</i>
<i>Regionalna obuka „Kursotehničkim aspektima transfernih režimau skladu sa Konvencijom o zabrani hemijskog oružja-CWC“</i>	<i>Azerbejdžan</i>	<i>22-26. IV 2013.</i>	<i>1</i>
<i>Konstitutivna konferencija o praćenju nelegalnog malog i lakog oružja (SALW)</i>	<i>Austrija</i>	<i>23.-24. V 2013.</i>	<i>1</i>
<i>Regionalna radionica o kontroli izvoza naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namjene za u regionu jugoistočne Evrope</i>	<i>Makedonija</i>	<i>24.-26. VI 2013.</i>	<i>2</i>
<i>14-ta Međunarodna konferencija u oblasti kontrole izvoza naoružanja i robe dvostruke namjene</i>	<i>Belgija</i>	<i>18.-19. VI 2013.</i>	<i>1</i>
<i>STO Regionalna obuka u trgovinskim pregovorima</i>	<i>Austrija</i>	<i>23.-29. VI 2013.</i>	<i>1</i>
<i>Radionica o implementaciji međunarodnih restriktivnih mjera</i>	<i>Crna Gora</i>	<i>4.-5. VII 2013</i>	<i>2</i>
<i>Regionalna obuka za identifikaciju vojne i robe dvostruke namjene</i>	<i>Hrvatska</i>	<i>16. – 18. VII 2013.</i>	<i>2</i>

## 3.31 POGLAVLJE 31: VANJSKA, BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA

### 3.31.1. POLITIČKI DIJALOG S EU

Predsjednik Vlade **Milo Đukanović** primio je visoku predstavnicu EU za vanjske poslove i bezbjednosnu politiku **Ketrin Ešton** koja boravi u prvoj zvaničnoj posjeti Crnoj Gori, 15. IV 2013. Tokom boravka u Crnoj Gori, Ketrin Ešton se sastala i sa potpredsjednikom Vlade i ministrom vanjskih poslova i evropskih integracija **Igorom Lukšićem**.

Savjet za stabilizaciju i pridruživanje između Evropske unije i Crne Gore održao je **četvrti sastanak**, 26. VI 2013. Sastankom je predsjedavao **Igor Lukšić**, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore, koji je ujedno predvodio delegaciju Crne Gore. Ministar za evropske poslove Irske **Lusinda Krejton** predvodila je delegaciju Evropske unije (u ime Visokog predstavnika Evropske unije za vanjske poslove i bezbjednosnu politiku Ketrin Ešton). Evropsku komisiju predstavljao je **Štefan File**, komesar za proširenje i evropsku susjedsku politiku.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** boravio je u radnoj posjeti **Briselu 27-28. V 2013.** Tom prilikom, učestvovao na sastanku Savjeta ministara Jadransko-jonske inicijative (JJI), koji se održava u okviru slovenačkog predsjedavanja, i prisustvovao večeri koju za ministre vanjskih poslova priređuje visoka predstavica za spoljne poslove i bezbjednosnu politiku EU **Ketrin Ešton**. Takođe, potpredsjednik Lukšić se sastao sa poslanicima Evropskog Parlamenta.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** sastao se 16. V 2013. tokom radne posjete **Beču** sa vice-kancelarom i ministrom vanjskih poslova Austrije **Mihaelom Špindelegerom**.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** učestvovao je na 123 Ministarskoj sjednici Komiteta ministara Savjeta Evrope u Strazburu, 16. V 2013.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** učestvovao je na međunarodnoj konferenciji pod nazivom “*Zapadni Balkan na raskršnici: Izažov evropskih integracija u doba krize*”, 13. V 2013. Tom prilikom, sastao se 13. V 2013. sa generalnim sekretarom Ministarstva spoljnih poslova Austrije **Johannes Kyrleom**.

Tokom boravka u Briselu, povodom sastanka ministara vanjskih poslova NATO članica i partnerskih zemalja kontributora ISAF Misije, potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** održao je 24. IV 2013. sastanak sa **Štefanom Fileom**, komesarom za proširenje i susjedsku politiku.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** prisustvovao je neformalnoj večeri koju je organizovao Komesar za proširenje **Štefan File**, za ministre vanjskih poslova i predstavnike ministarstva država Zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora, Srbija i Kosovo), a u organizaciji Savjeta za regionalnu saradnju, Strazbur 17. IV 2013.

Državni sekretar za evropske integracije ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** boravio je u posjeti **Mađarskoj, 10. VII 2013.** tokom koje je sastao s državnim sekretarom za evropske poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Mađarske **Enikom Đeri**. Ovom prilikom amb. Pejović razgovarao sa zamjenikom državnog sekretara za evropske poslove u Ministarstvu vanjskih poslova Mađarske **Balintom Odorom**.

Državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** otvorio je 13. VI 2013. konferenciju *Izažovi i mogućnosti korištenja fondova Evropske unije*, na lokalnom nivou u Crnoj Gori.

Državni sekretar za evropske integracije i glavni pregovarač ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** je boravio u posjeti **Atini**, 10. i 11. VI 2013, tokom koje je imao više bilateralnih susreta sa zvaničnicima zaduženim za evropske poslove.

Državni sekretar za evropske integracije ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** učestvovao je 24. V 2013. na konferenciji „10 godina nakon Solunske agende: Procjena EU perspektive i izazovi za Zapadni Balkan“.

Državni sekretar za evropske integracije ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** i direktor direkcije za Crnu Goru, Hrvatsku, Makedoniju, Tursku i Island u Generalnoj direkciji za proširenje **Alehandra Kas Granhe** parafirali su 16. V 2013. u Briselu tekst Protokola kojim se mijenja i dopunjuje Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Crne Gore, s druge strane, zbog pristupanja Hrvatske Evropskoj uniji, 1. VII 2013.

Državni sekretar za evropske integracije ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** organizovao je 24. IV 2013. radni doručak s **ambasadorima i predstavnicima diplomatsko-konzularnih predstavništava u Crnoj Gori**.

Državni sekretar za evropske integracije ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** boravio je 18. IV 2013. u posjeti **Luksemburgu**, tokom koje je imao sastanak s potpredsjednikom vlade i ministrom vanjskih poslova **Žanom Aselbornom**.

Državni sekretar za evropske integracije ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** susreo se u **Hagu** s generalnim direktorom za evropsku saradnju u Ministarstvu vanjskih poslova **Robertom de Grotom**, 17. IV 2013.

Državni sekretar za evropske integracije ambasador **Aleksandar Andrija Pejović** boravio je u dvodnevnoj posjeti **Berlinu**, 8-9. IV 2013. tokom koje se susreo sa **Nikolausom Majer-Landrutom**, savjetnikom kancelarke Angele Merkel za evropska pitanja.

Državni sekretar za politička pitanja u MVPEI ambasador **Vladimir Radulović** sastao se **16. V 2013.** u Briselu s predstavnicima Evropske komisije i Evropske službe vanjskih poslova - direktorom Direkcije za proširenje **Aleksandrom Kas Granhe**, šefom Jedinice za Crnu Goru **Dirkom Langeom**, članom kabineta komesara za proširenje Štefana Filea **Mikelom Matuelom** i članom kabineta visokog predstavnika za vanjske poslove i politiku bezbjednosti Ketrin Ešton **Karlom Harcelom**.

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija i Fondacija Konrad Adenauer realizovali su 28. VI 2013. projekat **radnog doručka sa predstavnicima medija** radi boljeg i svestranijeg informisanja javnosti o toku procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Vlada je 27. VI 2013. **usvojila su Akcione planove za pregovaračko poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava i pregovaračko poglavlje 24- Pravda, sloboda i bezbjednost.**

U Podgorici je **4. VI 2013.** otvorena druga sjednica Zajedničkog konsultativnog odbora između Crne Gore i EU.

**Vlada Crne Gore 26. IV 2013. usvojila Prilog Izvješčaju Evropske komisije o napretku Crne Gore u 2013. za period 1. septembar 2012 - 25. april 2013.**

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija je 24. IV 2013. objavilo pregovaračke pozicije za 25. i 26. poglavlje koje se odnose na oblasti *Nauka i istraživanje* i *Obrazovanje i kultura*.

**Ekspertska misija Evropske unije** zadužena za oblast vladavine prava boravila je u Crnoj Gori u periodu od 22. do 26. IV. 2013. Cilj misije je da sagleda napredak Crne Gore u pravosuđu i temeljnim pravima, kao i u oblasti pravde, slobode i bezbjednosti.

**Evropski Parlament** je tokom plenarnog zasijedanja u Strazburu, 15-18. IV 2013. donio Rezoluciju o napretku Crne Gore u kojoj je prepoznat značajan napredak Crne Gore u procesu evropskih integracija, te njene vodeće uloge u regionu u ovoj oblasti.

Na Međuvladinoj konferenciji između Crne Gore i Evropske unije, koja je održana 15. IV 2013. u **Briselu**, otvoreno je i privremeno zatvoreno drugo pregovaračko poglavlje: **Poglavlje 26 - Obrazovanje i kultura**.

### 3.31.2. SARADNJA S MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

#### Saradnja s Ujedinjenim nacijama

Prof. dr **Milica Pejanović-Đurišić**, ministar odbrane, boravila je u **zvaničnoj posjeti Ujedinjenim nacijama** 27. i 28. VI 2013. Ministarka se sastala sa pomoćnikom Generalnog Sekretara UN za politička pitanja **Oskarom Fernandez-Taranko**, podsekretarom UN za mirovne operacije **Herve Ladsusom**, visokim predstavnikom UN za razoružanje **Virdžinijom Gambom** i direktorom UN Žene **Lakšimi Puri**. Takođe, ministar odbrane je imala **radni sastanak sa ambasadorima zemalja članica NATO pri UN**. Ministar Pejanović-Đurišić informisala je sagovornike o dostignutom stepenu integracija Crne Gore u NATO i uspješnom ispunjenim zahtjevima iz trećeg ciklusa MAP-a, učešćem CG u mirovnim misijama i operacijama, kao i o aktivnostima koje sprovodimo u cilju jačanja uloge žena u sektoru odbrane i bezbjednosti.

Crna Gora je učestvovala u **političkom dijalogu EU sa zemljama kandidatima o UN temama**, održanim u Briselu, 18. VI 2013. Predstavljani su prioriteti predstojećeg 68. zasijedanja i pozicije Crne Gore u odnosu na pojedina UN pitanja: nastavak Rio+20 i definisanje razvojnog okvira poslije 2015, klimatske promjene, koncept odgovornosti za zaštitu, očuvanje i izgradnja mira u okviru sistema UN i reforma sistema UN.

**Specijalni izvjestilac UN-a za slobodu mišljenja i izražavanja Frank La Ru** posjetio je Crnu Goru, 10-17. VI 2013. Ovo je bila prva posjeta izvjestilaca UN iz sistema specijalnih procedura, nakon obnove nezavisnosti. Održan je niz sastanaka koji je obuhvatio predstavnike svih segmenata crnogorskog društava.

Crna Gora je učestvovala na **Ad hoc Sastanku Unije za Mediteran, Malaga**, 10. VI 2013, kao i „**Follow-up**“-u pomenutog sastanka u Briselu, 5. VII 2013, sa ciljem pripreme ministarskih zaključaka

o jačanju uloge žena u društvu, koji će se usvojiti na Trećem ministarskom sastanku UzM u Parizu 12. IX 2013.

U okviru **Opšteg periodičnog pregleda Savjeta za ljudska prava**, Crna Gora je izradila addendum u odnosu na nacrt završnog izvještaja o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori, koji sadrži pozicije u odnosu na preporuke dobijene tokom predstavljanje Nacionalnog izvještaja. Završni izvještaj u okviru drugog ciklusa UPR usvojen je na sjednici Savjeta za ljudska prava u Ženevi, 7. VI 2013. Crna Gora je prihvatila **120 od 124 preporuke**; tri preporuke su odbijene, jedna djelimično odbijena.

**Regionalna direktorka UNDP za Evropu i ZND Cihan Sultanolu** posjetila je Crnu Goru, 8-10. V 2013. Održani su susreti sa najvišim zvaničnicima Vlade Crne Gore i razmotren plan dugoročnog prisustva UNDP-a u zemlji nakon 2016. godine. Crna Gora je imenovala kontaktne tačke za koncept Responsibility to Protect u MVPEI.

### **Saradnja sa OEBS-om**

Na godišnjem zasijedanju PS OEBS-a u Istanbulu, 3. VII 2013. za novog predsjednika PS OEBS-a izabran je **Ranko Krivokapić**, predsjednik Skupštine Crne Gore.

Šef Misije OEBS-a u Crnoj Gori, ambasador **Ljubomir Kopaj** podnio je ostavku na tu funkciju početkom juna 2013. Sekretarijat OEBS-a raspisao je konkurs za novog šefa Misije OEBS u Crnoj Gori, rok za podnošenje kandidatura je 17. VII 2013.

Lični predstavnik predsjedavajućeg OEBS za Clan IV, Dejtonskog sporazuma, general **Mikele Tores** posjetio je Crnu Goru u periodu od 10-13. VI 2013. Predstavio je tekst nacrtu amandmana na Sporazum koji bi trebao da bude potpisan na zasijedanju Ministarskog savjeta OEBS-a u decembru 2014. Formalno zatvaranje Kancelarije Ličnog predstavnika se očekuje u septembru 2015.

Intenzivna je saradnja i implementiraju su sve obaveze preme OEBS-u na polju kontrole naoružanja i mjera izgradnje povjerenja i bezbjednosti koje se prije svega odnose na **Bečki dokument 2011**, SALW, Sporazum o podregionalnoj kontroli naoružanja. Misija Crne Gore pri UN, OEBS i drugim međunarodnim organizacijama u Beču koja **aktivno učestvuje u radu Foruma za bezbjednosnu saradnju** i intenzivno se priprema za **predsjedavanje istim 2014**.

Prisustvo na OEBS komunikacionoj mreži sa odzivom od 99.56% je u samom vrhu po stabilnosti mreže u OEBS-u. Na osnovu visokog procenta prisustva na komunikacionoj mreži i ažurnosti Crna Gora je član **Komunikacione grupe i Borda za kontrolu konfiguracije komunikacione mreže OEBS**.

### **Saradnja sa Savjetom Evrope**

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** učestvovao je na Ministarskoj sjednici KMSE, **16. V 2013**. u Strazburu.

Ministar za ljudska i manjinska prava Crne Gore **Suad Numanović** boravio je u radnoj posjeti Savjetu Evrope, **14. V 2013**.

Koizvjestioci PSSE za Crnu Goru **Nursuna Memečan i Kimo Šasi**, 8-10. VII 2013. boravili su u monitoring posjeti Crnoj Gori u cilju redovnog praćenja ispunjavanja obaveza prema SE u postprijemnom periodu. Organizovana je i radna posjeta guvernera Razvojne banke SE **Rolfa Venzela** Crnoj Gori, 10. VII 2013.

**Crna Gora je preuzela predsjedavanje »Dekadom inkluzije Roma«** od Hrvatske, 19. i 20. VI 2013.

Na godišnjem zasijedanju **Razvojne banke SE** koje je održano 17. VI 2013. Administrativni savjet je prihvatio 9 kreditnih zahtjeva, vrijednosti 333 miliona eura, od kojih je Crnoj Gori odobreno 10 miliona za gradnju novih vrtića i rekonstrukciju postojećih. Naravno, sve zemlje članice imaju svoje zahtjeve i o tome odlučuje AS.

### 3.31.2.2 SPREČAVANJE SUKOBA

U procesu pristupanja Evropskoj uniji na polju sprječavanja sukoba Crna Gora se prije svega vodi **Evropskom strategijom bezbjednosti i Programom EU za prevenciju sukoba praćenih nasiljem**. Prioritet se daje i instrumentima za dugoročnu i kratkoročnu prevenciju konflikata, a prije svega političkom dijalogu, ljudskim pravima (više vidjeti u dijelu koji se odnosi na zaštitu prava i zaštita manjina), razoružanju i djelovanju organa za upravljanje krizama.

Crna Gora se u sprječavanju sukoba čvrsto oslanja – jača na saradnju s partnerima koji se bave prevencijom konflikata uključujući Ujedinjene nacije, OEBS, humanitarne i nevladine organizacije i akademske strukture.

### 3.31.3. KONTROLA ORUŽJA

Na sjednici Vlade Crne Gore, **04. VII 2013. usvojenaje Strategija za kontrolu i smanjenje malog i lakog oružja i municije i Akcioni plan za period 2013-2018**. Strategija predstavlja strateški dokument koji definiše ključne ciljeve i prioritete nacionalne politike kontrole malog i lakog oružja i municije, a Akcioni plan sadrži jasno definisane mjere za unaprjeđenje dosadašnjih aktivnosti u ovoj oblasti. Strategija se zasniva na načelima i ciljevima kontrole malog i lakog oružja i municije, sadržanim u Strategiji Evropske unije za suzbijanje nedopuštenog povećanja količine i trgovanja malim i lakim oružjem i pripadajućom municijom, Zajedničkoj akciji Savjeta o doprinosu Evropske unije borbi protiv širenja malog i lakog oružja, Protokolu protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, njegovim dijelovima i municijom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, koji su principi saglasni sa onim sadržanim u nacionalnim dokumentima Strategiji za prevenciju i suzbijanje terorizma, pranja novca i finansiranje terorizma i Strategiji razvoja i funkcionisanja policije Crne Gore, te ostalim međunarodnim i nacionalnim dokumentima.

**Crna Gora u potpunosti realizuje obaveze koje proističu iz "Bečkog dokumenta 2011"**, koje se tiču kontrole naoružanja tako što je svake godine prihvatala po jednu posjetu o evaluaciji i po tri inspekcija specifičnog područja, u **2013.** već su realizovane tri inspekcije specifičnog područja od strane Grčke, Kanade i Švajcarske na teritoriji Crne Gore. Pored obavezujućih kvota Crna Gora ima razvijenu i bilateralnu saradnju na polju kontrole naoružanja sa SR Njemačkom, Mađarskom i Kraljevinom Danskom. U okviru **bilateralne saradnje SR Njemačka** je u periodu od **11. do 13. VI 2013.** sprovela evaluacijsku posjetu Crnoj Gori. Ministarstvo odbrane je, na osnovu Godišnjeg kalendara

implemenatacije Centra za prevenciju konflikata OEBS, dostavilo sve vojne informacije iz svoje nadležnosti, koje proizilaze iz obaveza prema OEBS-u.

Crna Gora je nakon stupanja na snagu u junu 2012. **Izmijenjenog Protokola II** o zabrani ili ograničavanju upotrebe mina, mina iznenađenja i drugih sredstava Konvencije Ujedinjenih nacija o zabrani određenih vrsta konvencionalnog naoružanja (Sl. list CG - Međunarodni ugovori, br. 14/11) **pristupila njegovoj implementaciji** i pripremila **Inicijalni izvještaj o njegovoj implementaciji** koji je **krajem aprila 2013.** dostavljen UN.

Preduzimaju se aktivnosti na bezbjednom smještaju i uništavanju viškova naoružanja, eksplozivnih sredstava i municije u posjedu Uprave policije i Vojske Crne Gore. U **maju 2013.** u Minsku, Bjelorusija, održana je prezentacija programa vođenja evidencije SALW i drugih materijalnih sredstava, na kojem su učesće uzeli **2 pripadnika Ministarstva odbrane Crne Gore.** Ovaj softver je uz podršku Evropske unije, ponuđen od strane OEBS-a zemljama članicama te organizacije koje nemaju adekvatno riješeno pitanje evidencije SALW-a, za besplatno korišćenje, a pokriva oblasti skladišne evidencije i materijalnog knjigovodstva. U toku je **testiranje softvera u Ministarstvu odbrane Crne Gore** u cilju utvrđivanja pogodnosti istog za upotrebu u našem sistemu odbrane, o čemu će OEBS biti obaviješten **do kraja oktobra 2013.** (kada ističe rok za završetak testiranja).

U izvještajnom period Predstavnik MVPEI Crne Gore učestvovao je na **Plenarnoj konferenciji Globalne inicijative za borbu protiv nuklearnog terorizma (GICNT)**, održanoj 23. i 24. V 2013. u Meksiku.

Kada je u pitanju **implementacija Sporazuma o podregionalnoj kontroli naoružanja (SPKN)**, Član IV Dejtonskog sporazuma, u toku je **II faza sprovođenja sporazuma** koja se odnosi na preuzimanje vlasništva nad sporazumom. Crna Gora u skladu sa Akcionim planom preuzimanja vlasništva ima obavezu da Pripremi Amandmane na tekst Sporazuma i Predlog za buduće angažovanje međunarodnih posmatrača. Amandmani na Sporazum usvojeni su na 50. Sastanku Podregionalne konsultativne komisije koja je održana u Vukovaru, i upućeni su Stranama u Sporazumu da sprovedu nacionalne procedure. Crna Gora pripremila je Predlog za buduće angažovanje međunarodnih posmatrača koji će u avgustu biti dostavljen na mišljenje i davanje sugestija ostalim stranama. U cilju sagleđavanja napretka u realizaciji II faze preuzimanja vlasništva nad Sporazumom, u vremenu od **11. do 13. VI 2013.** MVPEI i Ministarstvo odbrane posjetio je lični predstavnik predsjedavajućeg OEBS-a, general **Mikele Torres** koji je pohvalio aktivnosti Crne Gore u ovom procesu. Crna Gora je kao doprinos izgradnji bezbjednosti i povjerenja u regionu i ove godine prihvatila dvije dodatne inspeksijske kvote i u skladu sa Planom inspeksijskog režima za 2013. U izvještajnom periodu **sprovedene inspekcije**, od strane Crne Gore u BiH i Republike Hrvatsku, i Crna Gora prihvatila inspekciju Republike Srbije. Do kraja godine Crna Gora sprovedeće još inspekcija u Srbiji, a BiH i Hrvatska u Crnoj Gori.

U toku procesa realizacije viškova ubojnih sredstava kroz program, za rješavanje viškova ubojnih sredstava (**MONDEM program**). Vrijednost radova III faze MONDEM programa iznosi 220.235,50 eura, od čega je preko OEBS i UNDP 150.424,70 €, a preko Ministarstva odbrane Crne Gore 70.109,80 eura, kroz vrijednost dobijenih sekundarnih sirovina. Ukupno je u okviru ove faze, planirano za neutralizaciju 247,286 tona viškova ubojnih sredstava i do sada je ukupno neutralizovano 1.341,85 tone viškova (Ubs).

**Nastavak uništavanja UbS** prema Tehničkom sporazumu između Vlada Crne Gore i Vlade SAD-a se očekuje nakon postizanja dogovora u vezi tehničkih modaliteta načina uništavanja. Po ovom programu, ukupno je do sada uništeno 1.107,33 tone, a preostalo je za uništavanje još 705,37 t UbS.

### **3.31.4. ZAJEDNIČKA BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA – KAPACITETI ZA DOPRINOS**

Vlada je 20. VI 2013. utvrdila **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Crne Gore**. Predlogom zakona, između ostalog, uređuju se i: sastav i Formaciju Vojske, nadležnosti Generalštaba Vojske, klasifikacija činova (NATO klasifikacija), uslovi za napredovanje u službi u Vojsci, zdravstvena zaštita profesionalnih vojnih lica, aktivnosti sindikata u Vojsci, obračun zarada i naknade.

Vlada je 4. VII 2013, usvojila Strategijski pregled odbrane Crne Gore.

Ministarstvo odbrane donijelo je **Pravilnik o načinu vršenja vojno obavještajnih, kontraobavještajnih i bezbjednosnih poslova u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore**. Ovim pravilnikom normativno je zaokružena oblast vojno obavještajnih, kontraobavještajnih i bezbjednosnih poslova u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore.

#### **3.31.4.1 Upravljanje civilnim krizama**

U izvještajnom periodu, u dijelu normativnog okvira, Ministarstvo unutrašnjih poslova, sprovelo je sljedeće aktivnosti u vezi izrade i donošenja zakonskih i podzakonskih akta:

- Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Slovačke o saradnji i međusobnoj pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa („Sl list CG-Međunarodni ugovori“ br. 3/13);
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o obrazovanju koordinacionog tima za upravljanje u vanrednim situacijama („Sl list CG“, br. 25/13);
- Odluka o Danu zaštite i spašavanja („Sl. list CG“, br. 25/13);
- Odluka o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Hrvatske o saradnji u zaštiti od prirodnih i civilizacijskih katastrofa („Sl list CG - Međunarodni ugovori“, br. 2/13);
- Pravilnik o načinu izdavanja odobrenja za transport i tranzit naoružanja i vojne opreme („Sl list CG“, br. 14/13);
- Pravilnik o načinu vođenja evidencije službe zaštite i spašavanja o aktivnostima na zaštiti i spašavanju („Sl list CG“, br. 22/13);
- Pravilnik o izgledu i sadržaju priznanja i načinu i postupku dodjele nagrada i priznanja za zasluge u oblasti zaštite i spašavanja

**Sporazum o saradnji u oblasti zaštite od prirodnih i drugih katastrofa** između Crne Gore i Ukrajine potpisan je 13. VI 2013. godine. U ovom izvještajnom periodu, Ministarstvo unutrašnjih poslova uputilo je inicijativu za sklapanje odgovarajućeg međunarodnog ugovora u oblasti vanrednih situacija Republici Bugarskoj i Turskoj. Pored ovih aktivnosti u proceduri je i zaključivanje Sporazuma u oblasti vanrednih situacija sa Ruskom Federacijom i Azerbejdžanom, kao i Memorandum o



razumijevanju o institucionalnom okviru za inicijativu za pripremljenost i prevenciju katastrofa u jugoistočnoj Evropi.

Službenici Direktorata za vanredne situacije su učestvovali u radu **četvrtog zasjedanja Globalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa koje se održalo u Ženevi**, u periodu od 19. do 22. V 2013. u organizaciji UNISDR-a. Crna Gora se ovom prilikom **zvanično pridružila** porodici država čiji su gradovi uključeni u **aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa na lokalnom nivou**, potpisivanjem pristupnice za učešće u globalnoj kampanji UNISDR 2010-2015 „Making Cities Resilient“ koje će omogućiti razmjenu iskustava, mišljenja i naučenih lekcija između gradova, kao i njihovog povezivanja, a sve u cilju poboljšanja i traženja novih rješenja.

Pokrenuta je inicijativa za pristupanje Crne Gore Mehanizmu civilne zaštite EU.

**Službenici Direktorata za vanredne situacije** realizovali su aktivnosti i prisustvovali na sastancima u okviru sljedećih inicijativa:

- katastrofa u Jugoistočnoj Evropi (DPPI SEE), od 25. do 27. III 2013. u Kišinjevu, Moldavija);
- Individualni program za partnerstvo i saradnju (IPCP) aktivnosti za 2013. (Kurs operacija humanitarne pomoći u slučaju katastrofa, od 1. do 05. IV 2013. u Izmiru, Turska).

**Službenici Direktorata za vanredne situacije aktivno su učestvovali u raznim Komisija i radnim tijelima**, kao što su: Komisiji za Interresorne aktivnosti Crne Gore u Partnerstvu za mir, Radnoj grupi za izradu Akcionog plana za implementaciju rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1540, Nacionalnom odboru za bezbjednost vazdušnog saobraćaja, Nacionalnom odboru za sigurnost vazdušnog saobraćaja, Grupi za civilnu zaštitu (Civil Protection Group (CPG)) u okviru **Komiteta za civilno planiranje u kriznim situacijama (CEPC) NATO**. U okviru ove grupe održan je sastanak grupe 28. II 2013. u sjedištu NATO-a u Briselu, kao i plenarni sastanak u 17. V 2013. takođe u Briselu.

U dijelu saradnje MUP-a sa UNDP-om, u cilju unapređenja stanja zaštite i spašavanja i smanjenja rizika od katastrofa, **pripremljen je projekat pod nazivom “Vulnerability Reduction and Capacity Development in the Area of Disaster Risks 2013-2015”**, kao podrška uspostavljanju Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrof..

Takođe, u saradnji sa UNDP-om i Ruskom Federacijom **pripremljen je projekat pod nazivom „Procjena seizmičkog rizika i planovi pripremljenosti u Crnoj Gori“** čija je jedna od predviđenih aktivnosti sveobuhvatno ažuriranje Nacionalne strategije o smanjenju rizika od katastrofa, s naglaskom na zemljotresima i izgradnji institucionalnih kapaciteta za smanjenje seizmičkih rizika na nacionalnom i lokalnom nivou.

## **NATO projekti**

**Direktorata za vanredne situacije** je podnio zahtjev za učešće u projektu **„Odgovor na CBRN – Zaštita od CBRN agenasa“ u okviru NATO programa Nauka za mir i bezbjednost** kojim su predviđene obuke i treninzi za članove Nacionalnog tima za zaštitu od CBRN. Planira se organizovanje regionalne obuke na temu CBRN u koju će biti uključene i druge države Balkana.

U pripremi je realizacija projekta „Poboljšanje kapaciteta na polju pronalaženja, transporta i uništavanja NUS-a“ za koji je aplicirano NATO-u, takođe u okviru NATO Programa Nauka za mir i bezbjednost .

Od 7. do 10. V 2013. u Podgorici je boravio **NATO ekspert Arnold Schoolderman** koji je održao sastanak sa predstavnicima Direktorata za vanredne situacije na temu neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS). Tokom posjete, ekspert NATO-a je obišao unaprijed utvrđene lokalitete u Crnoj Gori i na taj način stekao bolji uvid u trenutno stanje vezano za rasprostranjenost i prisutnost NUS-a na našoj teritoriji. Smatramo da će to u velikoj mjeri doprinijeti izradi što kvalitetnije i sveobuhvatnije studije izvodljivosti, a potom i predloga projekta koji će Ministarstvo unutrašnjih poslova kandidovati NATO Programu Nauka za mir i bezbjednost, u cilju dobijanje finansijske podrške za efikasno detektovanje i uklanjanje NUS-a sa prostora Crne Gore.

**FEARLESS ADRIA** – Projekat Strategic approaches to fire prevention, alarming, protection and damage control in Adriatic region **počinje sa realizacijom decembra 2013.** i trajaće **do decembra 2015.** Ukupan budžet je procijenjen na 10.320.000€. Učesnici u projektu su: Albanija, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Grčka, Italija, Crna Gora, Republika Srbija i Slovenija. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja Crne Gore je nosilac projekta, dok Ministarstvo unutrašnjih poslova – Direktorat za vanredne situacije učestvuje u projektu kao pridruženi partner (Associate Partner).

### **Prikaz sprovedenih obuka**

U izvještajnom periodu, službenici Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova učestvovali su na brojnim obukama, radionicama, kursevima, seminarima, i to: 4 seminarara, 6 radionica, 3 kursa, 2 razmjene eksperata, 1 studijska posjeta, 1 obuka i 2 vježbe.

U okviru IPA projekta „**Prekogranična zaštita i spašavanje od poplava**“ koji se realizuje u okviru prekogranične saradnje između Crne Gore i Srbije održana je **zajednička obuka pripadnika opštinskih službi zaštite i spašavanja za spašavanje na brzim vodama**, koja se održala u Beranama, u periodu od 27-30. V 2013. Obuku je pohađalo 40 spasilaca iz službi zaštite i spašavanja iz Nikšića, Pljevalja, Berana, Prijepolja, Priboja i Nove Varoši, kao i 5 pripadnika Direktorata za vanredne situacije i Sektora za vanredne situacije iz obje države koji će rukovoditi timovima za spašavanje. Po završetku obuke, 31. V 2013. godine **održana je prva prekogranična pokazna vježba spašavanja na brzim vodama** na kojoj su učesnici obuke bili u prilici da pokažu i primijene usvojena i stečena znanja i vještine za spašavanje na brzim vodama.

Takođe, u okviru ovog projekta izvršena je **edukacija učenika osnovnih škola na temu „Zaštita i spašavanje od poplava“**, gdje je ukupno **1.749 djece**, učenika **VI i VII razreda iz deset osnovnih škola iz opština Nikšić, Berane i Pljevlja**, kroz posebno osmišljena predavanja imalo priliku da saznaju više informacija o prirodnim nepogodama uopšte, rizicima i uzrocima nastanka poplava, opasnostima koje one donose, kao i o uputstvima za reagovanje prije, tokom i nakon poplava. Djeca su, takođe, imala priliku da čuju više o sistemu zaštite i spašavanja u Crnoj Gori, radu MUP – Direktorata za vanredne situacije i opštinskih službi zaštite i spašavanja. Nakon održanih prezentacija djeci je podijeljen promotivni materijal. Rad sa učenicima osnovnih škola u cilju podizanja nivoa svijesti o prirodnim nepogodama će biti nastavljen kroz organizaciju literarnog takmičenja na temu zaštite i spašavanja od poplava.

U okviru projekta pod nazivom „**Izgradnja otpornosti na katastrofe u zemljama zapadnog Balkana i Turskoj**”, koji se realizuje u okviru konzorcijuma UNISDR-WMO, održana je radionica pod nazivom „The Training Workshop on Integrated Flood Management, Flood Forecasting and Early Warnings”, u periodu od 8. do 12. IV 2013. u Antaliji (Turska) i razmjena eksperata koja se održala, u periodu od 19 do 22. VI 2013. u Lisabonu (Portugalija). Glavni cilj ekspertske posjete bio je da se predstavnici Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore upoznaju **sa strukturom sistema civilne zaštite Portugala**, a posebno sa načinom uspostavljanja i funkcionisanja Nacionalne platforme za smanjenje rizika od katastrofa.

U okviru IPA programa „**Civilna zaštita za zemlje kandidate i potencijalne kandidate za ulazak u EU**“, službenici Direktorata za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, učestvovali su na sljedećim radionicama, kursevima, razmjenama eksperata i forumima, i to:

- „Sistemi ranog upozoravanja“, 29. i 30. I 2013. u Budvi;
- „OMT 4 – „Operational Management Training“, od 17. do 22. II 2013. u Sutomoru;
- „Sistemi ranog upozoravanja“ 7. i 08. III 2013. u Podgorici;
- ADT 2 – Advanced Training Course od 10. do 15. III 2013. u Sutomoru;
- „Instrument pretpristupne pomoći (IPA)“, od 2. do 3. IV 2013. u Zagrebu, Republika Hrvatska;
- „Upravljanje IPA programom i drugim fondovima EU“ od 4. do 5. IV 2013. u Zagrebu, Republika Hrvatska;
- „Nacionalni odgovor na poplave“ od 12. do 17. V 2013. u Varšavi, Poljska;
- Završni sastanak IPA programa i 4. Forum civilne zaštite od 14. do 16. V 2013. u Briselu.

### **Bilans ostvarenih rezultata**

U junu 2013. završena je **aktivnost na izradi planova za zaštitu i spašavanje od poplava** za opštine: **Podgorica** (gradske opštine Golubovci i Tuzi), **Ulcinj, Bar, Cetinje, Nikšić, Danilovgrad, Bijelo Polje, Berane, Plav, Andrijevica, Kolašin i Mojkovac** u saradnji sa UNDP. Takođe, započelo se sa aktivnostima na izradi planova za zaštitu i spašavanje od poplava za 5 opština (Kotor, Budva, Herceg Hovi, Pljevlja i Rožaje) u saradnji sa UNDP-om i GIZ-om (German Development Cooperation) u okviru projekta pod nazivom „Adaptacija na klimatske promjene na Zapadnom Balkanu“.

U okviru projekta „**Pripremljenost za odgovor na vanredne situacije i smanjivanje rizika od katastrofa**“, koji Direktorat za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova realizuje u saradnji sa UNICEF-om i Zavodom za školstvo, urađene su procjene ugroženosti i dokumenta plana zaštite i spašavanja od zemljotresa za pet osnovnih škola koje su uključene u projekat, na osnovu kojih će se početkom školske 2013/14. vršiti priprema i praktično izvođenje evakuacije u tim školama.

U izvještajnom periodu vršeno je **ažuriranje baze tehničko-tehnoloških rizika**, dok su u okviru RASIMS-a (Radioation Safety Information System) ažurirani podaci o obavezama prema Agenciji za atomsku energiju i Evropskoj komisiji.

Takođe, svakodnevno se vrši **ažuriranje baze podataka** o svim uzrocima hazarda koji ugrožavaju građane, materijalna i kulturna dobra i životnu sredinu u Crnoj Gori.

**Završena je implementacija projekta** „Zaostala kasetna municija u Crnoj Gori: Ne-tehničko izviđanje kontaminiranosti i uticaja“. Projekat ne-tehničkog izviđanja područja kontaminiranih

zaostalom kasetnom municijom u Crnoj Gori finansiran je od strane Norveškog ministarstva inostranih poslova posredstvom Norveške narodne pomoći (NPA). Projekat ne-tehničkog izviđanja je trajao od 1. VII 2012. do 30. IV 2013. kada su:

- Pripremljene standardne operativne procedure i prikupljeni svi raspoloživi podaci o kontaminiranosti kasetnom municijom u Crnoj Gori.
- Pomoću anketnog upitnika su prikupljeni dodatni podaci, te je sačinjen dinamički plan izviđanja.
- Sprovedena je obuka ljudstva NPA i Regionalnog centra za podvodno razminiranje, pružanje pomoći i spašavanje na moru (RCUD) iz Crne Gore koje je bilo angažovano u ne-tehničkom izviđanju.
- Identifikovane su površine sumnjive na opasnost od zaostale kasetne municije.
- Prikupljeni su podaci i ocijenjen nivo opasnosti i uticaja zaostale kasetne municija na pogođene grupe stanovništva.
- Pripremljeni su projektni zadaci za tehničko izviđanje i čišćenje koji su bili neophodni za planiranje druge faze rada – tehničkog izviđanja i čišćenja područja na kojima je potvrđeno postojanje opasnosti od zaostale kasetne municije.

**Uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava (NUS)** – Tim za uništavanje NUS-a od 1. I 2013. do 30. VI 2013. izvršio je prikupljanje i uništavanje NUS-a sa cjelokupne teritorije Crne Gore, u skladu sa procedurama. Ukupno je prikupljeno oko 800 kg NUS-a i uskladišteno u magacinu u Rogamima.

**OKC 112** – od 1. I 2013. do 1. VII 2013. radilo se na **podizanju kapaciteta operativno-komunikacionog centra** - OKC 112, kako kroz izradu normativnih akata, tako i kroz podizanje tehničke infrastrukture.

U navedenom periodu izrađen je **Pravilnik o utvrđivanju načina i postupaka javljanja i obavještavanja, jedinstvenim znakovima za javljanje i obavještavanje, kao i drugim standardnim operativnim postupcima**. Kao prilog pravilniku, radna grupa Direktorata za vanredne situacije, definisala je 10 standardnih operativnih procedura u slučaju: zemljotresa, poplava, požara na otvorenom i požara na zatvorenom području, neeksplozivnih ubojnih sredstava, drumskih i željezničkih saobraćajnih nezgoda, saobraćajnih nezgoda na vodi, prekogranične saradnje i potreba za podizanje helikoptera. Pravilnik je sa procedurama prosljeđen Sekretarijatu za zakonodavstvo radi usaglašavanja teksta pravilnika.

**Operativno komunikaciona oprema centra 112 smješšana je na lokacijama sedam područnih jedinica OKC 112** (Podgorica, Pljevlja, Berane, Nikšić, Bar, Bijelo Polje i Herceg Novi), ali nije još stavljena u funkciju. U narednom periodu se planira reorganizacija OKC 112 i stavljanje u funkciju tri centra (Podgorica, Berane i Herceg Novi). Trenutno se svi pozivi na broj 112 primaju u OKC 112 Podgorica.

Takođe, OKC 112, kao RCC (Rescue Coordination Center) za **slučajeve vazduhoplovnih nesreća na teritoriji Crne Gore** je, radi pravovremenog odgovora i potrebe, direktnim telefonskim vezama povezan sa: Upravom pomorske sigurnosti, Terminalnom kontrolom leta u Podgorici i Tivtu, Aerodromima Crne Gore u Podgorici i Tivtu i Ministarstvom odbrane. Ove veze isključivo služe za pojedinačnu komunikaciju OKC 112 (RCC Montenegro) sa navedenim institucijama.

U mirovnoj misiji na Kipru (UNFCYP), u **martu 2013.** upućena su **dva službenika Uprave policije Crne Gore.** Angažovanje u misiji je na period od godinu dana, sa mogućnošću produžetka u slučaju potrebe UN uz saglasnost službenika i Uprave policije, što je bio i slučaj sa dosadašnjim službenicima koji su bili angažovani još po dva produžetka.

#### **3.31.4.2 Upravljanje vojnim krizama**

Crna Gora je nastavila s razvojem operativnih kapaciteta za multinacionalne operacije, i pripadnici **Vojske Crne Gore** angažovani su u misijama UN, NATO i EU.

Pripadnici Vojske Crne Gore su nastavili angažovanje u **Misiji ISAF** i u martu 2013. upućen je VII kontingent koji će biti angažovan na novom zadatku obezbjeđenja baze Marmal u Masar-e Sharifu. **Pripadnici VIII kontingenta** su, nakon pripreme i obuke u Crnoj Gori, od **9. VI-13. VII 2013.** završili u Hrvatskoj obuku za vršenje dužnosti u misiji, sa pripadnicima kontingenta OS Republike Hrvatske, sa kojima će imati zajedničko učešće u misiji. U Misiju ISAF upućuju se u septembru 2013. U toku je postupak selekcije i izbora pripadnika Vojske Crne Gore za IX kontingent koji će biti angažovan u Misiji ISAF marta 2014.

Pored angažovanja u ISAF misiji, pripadnici Vojske Crne Gore su angažovani u međunarodnoj mirovnoj misiji **EU NAVFOR ATALANTA** u vodama Ardenskog zaliva, pomorska operacija EU (trenutno jedan oficir u Operativnoj komandi u Nortvudu). U **junu 2013.** jedan pripadnik Mornarice VCG je, u svojstvu štabnog oficira, upućen u Operativnu komandu EU operacije ATALANTA u Nortvudu, na period od jedne godine.

U **junu 2013.** upućeno je 4.5 tone vojne opreme Oružanim snagama Malija. Crna Gora ostaje posvećena učešću u misijama i operacijama Evropske unije kroz dalje aktivno angažovanje pripadnika Vojske Crne Gore u operaciji ATALANTA i sada kroz donaciju opreme Oružanim snagama Malija.

#### **3.31.5. IMPLEMENTACIJA RESTRIKTIVNIH MJERA I EKONOMSKIH SANKCIJA**

**Radionica o sprovođenju međunarodnih restriktivnih mjera** u Podgorici održana je **4-5. jula 2013.** u **Podgorici** u organizaciji Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, a uz podršku Evropske komisije kroz TAIEEX instrument. Učesnici radionice bili su predstavnici nadležnih institucija zemalja regiona (Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Kosovo, Makedonija i Srbija) i Crne Gore koje se posredno ili neposredno bave implementacijom neke od restriktivnih mjera koje su uvedene od strane Ujedinjenih nacija, Evropske unije, OEBS-a ili neke druge relevantne organizacije.

#### **3.31.6. EVROPSKA BEZBJEDNOSNA I ODBRAMBENA POLITIKA**

##### **UČEŠĆE U MISIJAMA**

##### **ATALANTA**

U **junu 2013.** jedan pripadnik Mornarice Vojske Crne Gore je, u svojstvu štabnog oficira, upućen u Operativnu komandu EU operacije ATALANTA u Nortvudu, na period od jedne godine.

##### **Saradnja s NATO**

Predsjednik Vlade **Milo Đukanović** 19. IV 2013. učestvovao je na **GLOBSEC-u** (Global Security Forum), vodećoj konferenciji iz oblasti vanjske i bezbjednosne politike u centralnoj Evropi i jedinoj

godišnjoj konferenciji ovog tipa u regionu. Premijer je govorio na centralnom “GLOBSEC razgovoru“ o evropskoj i evroatlantskoj perspektivi Crne Gore i regiona.

Ministar Vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** i ministar odbrane prof. dr **Milica Pejanović – Đurišić** 10. VII 2013. u Briselu učestvovali su na sastanku **NAC I Crna Gora** u cilju predstavljanja Izvještaja o implementaciji III ANP-a Crne Gore. Nakon NAC sastanka, zamjenik genseka NATO ambasador Aleksandar Veršbo je sa ministrima otvorio **izložbu fotografija o učešću zemalja Američko-jadranske povelje i Slovenije u ISAF**, u sklopu crnogorskog predsjedavanja ovom inicijativom.

Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić** učestvovao je na **sastanku ministara vanjskih poslova NATO članica i partnerskih zemalja kontributora ISAF Misije**, u sjedištu NATO-a, 23. IV 2013. Na sastanku koji je bio posvećen aktuelnoj bezbjednosnoj i političkoj situaciji u Avganistanu, razmotrene su aktivnosti koje će biti sprovedene u Avganistanu do kraja i nakon 2014.

Ministarka odbrane prof. dr. **Milica Pejanović-Đurišić** učestvovala je 22. II i 5. VI 2013. u Briselu na **Ministarskom sastanku u formatu NATO+ISAF**.

Načelnik štaba Generalštaba Vojske Crne Gore **viceadmiral Dragan Samardžić** učestvovao je na sastanku zamjenika načelnika GŠ zemalja članica SEDM inicijative od 3. do 5. VII 2013. u Batumiju, Gruzija.

Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore pukovnik Zoran Lazarević 14. V 2013. učestvovao je na **Vojnom komitetu NATO** gdje je razgovarano o trenutnoj situaciji u Avganistanu, kao i post-ISAF period. Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore učestvovao je i na **Strategijskoj vojnoj konferenciji za partnere** koja je održana u Stokholmu 26. VI 2013. u organizaciji NATO Strategijske komande za transformaciju i švedskih oružanih snaga. Konferencija se održava jednom godišnje i na njoj se raspravljaju suštinske teme u vezi sa NATO partnerstvom. Konferenciji prisustvuju najviši vojni zvaničnici NATO, članica i partnerskih zemalja.

U okviru drugog predsjedavanja Crne Gore Američko-jadranskom poveljom (A5), Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore, organizovalo je **radni sastanak političkih direktora ministarstava vanjskih poslova članica A5**, 16. VII 2013. u Podgorici.

NATO je **10. VI 2013.** dostavio Izvještaj o napretku u III ciklusu MAP sa Crnom Gorom, koji je bio predmet rasprave na sastanku Sjevernoatlantskog savjeta (NAC) sa Crnom Gorom **10. VII 2013.** U Izvještaju ocijenjeno da je Crna Gora ostvarila značajan napredak prema ispunjenju strateških prioriteta kao i da ima proaktivan pristup integraciji u NATO. Pohvaljena je efektivna koordinacija aktivnosti između institucija koje se bave ovim pitanjem.

U Skoplju je **18. VI 2013.** održan **sastanak Partnerske komisije Američko-jadranske povelje** kojim je završeno predsjedavanje Makedonije. **Predsjedavanje A5 je preuzela Crna Gora, od 1. VII - 31. XII 2013,** nakon čega će Poveljom tokom 2014. predsjedavati Albanija.

Glavnog tužilaštva Republike Albanije, Državnog tužilaštva Bosne i Hercegovine, Državnog tužilaštva Republike Hrvatske, Republičkog javnog tužilaštva Republike Crne Gore i Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore. Kao rezultat ovog sastanka, napravljene su dvije opcije za izmjenu označenog memoranduma. Važno je napomenuti da će se **novim Memorandumom** posebno potencirati ojačavanje saradnje s Evropskom pravosudnom mrežom za krivične stvari (EJN). Predmetni sastanci održani su 7. i 8. V 2013. na Krfu, Grčka.

U okviru Komiteta Savjeta Evrope za borbu protiv terorizma CODEXTER u toku je priprema **Country Profile** o zakonodavnim i institucionalnim kapacitetima Crne Gore, kao države članice Savjeta Evrope, za borbu protiv terorizma. **U izvještajnom periodu nije bilo slučajeva saradnje s MKSJ oko slučajeva pred Tribunalom.**

## 3.32 POGLAVLJE 32: FINANSIJSKA KONTROLA

### 3.32.1. Unutrašnja finansijska kontrola u javnom sektoru

Na osnovu Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru donijeta su, u periodu maj-jul 2013, sljedeća podzakonska akta:

- **Pravilnik o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru** ("Sl list CG", br. 26/13), kojim je propisana metodologija sagledavanja kvaliteta uspostavljenih elemenata finansijskog upravljanja i kontrola. Sastavni dio ovog pravilnika je upitnik na osnovu kojeg se vrši sagledavanje kvaliteta.
- **Pravilnik o načinu i rokovima čuvanja revizorske dokumentacije** („Sl list list CG", br. 29/13), kojim je propisan način i rok čuvanja revizorske dokumentacije do koje su došli rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju i unutrašnji revizor tokom vršenja unutrašnje revizije.

CHU Ministarstva finansija je pripremila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2012, koji je Vlada Crne Gore razmatrala na sjednici od 16. V 2013. i u skladu s tim donijela zaključke broj: 06-35/2 od 24. V 2013. u cilju daljeg razvoja sistema finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije.

#### **Prikaz sprovedenih obuka i sertifikacija**

Nastavljena je realizacija Programa obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru, koji se odvija po Programu CIPFA-e. U okviru ovog programa organizovana je i sprovedena obuka i polaganje ispita iz svih modula koji su utvrđeni programom obuke. U izvještajnom periodu objavljeni su rezultati polaganja ispita. Na osnovu objavljenih rezultata 8 kandidata je položilo ispite iz svih modula i steklo uslov za dobijanje međunarodno priznatog sertifikata za zvanje interni revizor u javnom sektoru. Ostali kandidati nastavljaju proces sertifikacije.

U skladu s Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru organizovano je i sprovedeno polaganje pismenog dijela ispita za 7 kandidata za sticanje zvanja ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru i usmenog dijela ispita za 2 kandidata. Nakon sprovedenog ispita u majskom ispitnom roku 2 kandidata je steklo zvanje ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru, a 6 kandidata je položilo pismeni dio ispita i steklo uslova za obavljanje praktične obuke i polaganje usmenog dijela ispita u oktobarskom ispitnom roku.

**Treći To Be Secure (2BS) Forum** "Budućnost NATO partnerstava" je održan u Budvi od 6-8. VI 2013. u organizaciji Atlantskog saveza Crne Gore. 2BS Forum je godišnji forum na visokom nivou koji se bavi pitanjima globalne, transatlantske i bezbjednosti u JIE koji okuplja veliki broj visokih zvaničnika i eksperata iz oblasti bezbjednosne politike.

Prolječna sesija **Parlamentarne Skupštine NATO** održana je u Luksemburgu od 17-20. V 2013. i okupila oko 300 parlamentaraca iz NATO i partnerskih zemalja. Sa crnogorske strane, u radu skupa učestvovali su članovi delegacije Borislav Banović i Obrad Mišo Stanišić, kao i poslanik Vasilije Lalošević.

Na sastanku u sjedištu NATO u Briselu **8. V 2013.** je razmatrana PARP procjena Crne Gore 2013. u okviru koje je delegacija Crne Gore prezentovala i Nacrt novog Strategijskog pregleda odbrane.

Crna Gora je aktivna u radu Američko jadranske povelje (**A-5**) i u drugoj polovini ove godine presjedava istom. Crna Gora je nastavila sa aktivnim učešćem u okviru **ADRION** i aktivno je učestvovala u svim aktivnostima u organizaciji **RACVIAC**-a. Crna Gora je aktivno učestvovala u svim aktivnostima u okviru Procesu saradnje ministara odbrane zemalja jugoistočne Evrope- **SEDM** inicijative i podržala je projekate Building Integrity i FLDS.

Delegacija Ministarstva odbrane učestvovala je na 28. **SEDM-CC** i 29. **SEDM-PMSC** sastanku održanom u Rimu, 14-16. V 2013. Ovo je bio poslednji sastanak u okviru italijanskog predsjedavanja SEDM-om.

### **3.31.7. ISPUNJAVANJE MEĐUNARODNIH OBAVEZA**

U okviru **Komiteta Savjeta Evrope COP 196**, koji se bavi implementacijom *Konvencije Savjeta Evrope o pranju, traženju i zapijeni imovine stečene krivičnim djelom i finansiranju terorizma*, Ana Bošković, zamjenik osnovnog državnog tužioca u Podgorici, kao evaluator, je pripremila I Izveštaj za Hrvatsku i to za oblast međunarodne saradnje. Izveštaj je odbranjen **13. VI 2013.** u Strazburu, Francuska.

U okviru UNODC-a Crna Gora je bila predmet evaluacije o **usaglašenosti zakonodavstva sa Poglavljima III i IV Konvencije Ujedinjenih Nacija protiv korupcije**. Evaluatori u ovom procesu su eksperti iz Velike Britanije i Jermenije, koji izveštaj je uspješno usvojen. Na Četvrtom zasijedanju Grupe za ocjenu implementacije UNCAC-a, Crna Gora je izabrana da sa Lesotom, u novom krugu evaluacije za 2013, vrši procjenu zakonodavstva Nigerije. Zasijedanje je održano od 27. do 31. V 2013. u Beču, Austrija.

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore je dobilo **status posmatrača u Mreži generalnih tužilaca pri vrhovnim sudovima Evropske Unije**, na sastanku mreže koji je održan od 15-17. V 2013. u Krakovu, Poljska.

**Tužilaštvo Crne Gore** je uputilo pet predstavnika na Obuku sudija, tužilaca i advokata Crne Gore u Evropski sud za ljudska prava u periodu od 14-15. V 2013. koja je održana u Strazburu, Francuska.

U okviru **XXII SEEPAG** (Savjetodavna grupa tužilaca jugoistočne Evrope) sastanka na temu "*Krijumčarenje migranata u okvirima organizovanog kriminala*", održan je i **Sastanak Mreže tužilaca Zapadnog Balkana**, na kojem se aktivno raspravljalo o izmjenama i dopunama Memoranduma o razumijevanju, koji je potpisan u Rimu 25. I 2010. između Javnog tužilaštva Republike Makedonije,



Na kraju ovog izvještajnog perioda 9 unutrašnjih revizora je dobilo nacionalni certifikat za zvanje ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru Crne Gore, a 8 je steklo uslov za dobijanje međunarodnog CIPFA certifikata.

### **Prikaz sprovedenih obuka**

CHU Ministarstva finansija sa Upravom za kadrove je organizovala i održala obuku novoraspoređenim unutrašnjim revizorima u javnom sektoru. Cilj obuke je bio da se novoraspoređeni unutrašnji revizori u javnom sektoru upoznaju sa metodologijom rada unutrašnje revizije u javnom sektoru.

CHU Ministarstva finansija je za rukovodioce organizacionih jedinica opštine Herceg Novi i rukovodioce javnih preduzeća i ustanova čiji je osnivač opština, organizovala i održala okrugli sto na temu „Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, značaj, uloga i zadaci“. Okruglom stolu prisustvovali su rukovodioci organizacionih jedinica opštine Herceg Novi i rukovodioci javnih preduzeća i ustanova čiji je osnivač opština.

### **Administrativni kapaciteti**

U oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrole 83 korisnika sredstava budžeta odredilo je lice za uspostavljanje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (69 na centralnom i 14 na lokalnom nivou).

Unutrašnja revizija

#### Centralni nivo

- Uspostavljeno 21 jedinica za unutrašnju reviziju (uključeno 15 obaveznih)\*
- U 19 jedinice za unutrašnju reviziju raspoređen 31 revizor
- 25 subjekata javnog sektora Crne Gore povjerilo poslove unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog subjekta na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.\*\*
- Unutrašnjom revizijom pokriveno 95 % budžeta Crne Gore

\*Napomena: Broj jedinica je manji za 5 i to: 4 jedinice unutrašnje revizije organa u sastavu Ministarstva finansija i za jedinicu za unutrašnju reviziju Uprave policije, organa u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova. Poslove unutrašnje revizije organa u sastavu obavljaju jedinice za unutrašnju reviziju ministarstava, u skladu sa novom Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave.

\*\* Napomena: Takođe je, u skladu sa novom Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave, smanjen je i broj subjekata javnog sektora koji su na osnovu sporazuma povjerali poslove unutrašnje revizije drugoj jedinici za unutrašnju reviziju .

#### Lokalni nivo

- Uspostavljeno 13 jedinica za unutrašnju reviziju
- U 8 jedinica za unutrašnju reviziju raspoređeno je 16 revizora

### **Finansijsko upravljanje i kontrola**

U oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrole 30 subjekata javnog sektora izradilo je Akcione planove za realizaciju aktivnosti uspostavljanja, sprovođenja i razvoja finansijskog upravljanja i kontrole, usvojene od strane rukovodioca subjekta.

Knjigu procedura za određene poslovne procese, pitanja imovine, staranja o imovini i zaštiti imovine koja uključuje opis procedura, ovlašćena lica, kontrolne mehanizme, kao i kadrovska pitanja, donio je 46 subjekat javnog sektora, od čega 41 na centralnom i 5 na lokalnom nivou.

### **Unutrašnja revizija**

Na osnovu dostavljenih podataka, jedinice za unutrašnju reviziju obavile su 20 revizija, za koje su izrađeni konačni revizorski izvještaji. U revizorskim izvještajima dato je 76 preporuka, od kojih je 37 sprovedeno, a za 39 preporuka rok za sprovođenje nije istekao.

#### **3.32.2. Eksterna revizija**

##### **Administrativni kapaciteti**

Senat Državne revizorske institucije usvojio je na sjednici Senata, održanoj 16. V 2013, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Državnoj revizorskoj instituciji Crne Gore s izmjenama i dopunama, koje se odnose na sistematizaciju rukovodećih radnih mjesta definisanih Zakonom o DRI - 5 članova Senata i Sekretar Institucije.

U skladu s Pravilnikom, u Državnoj revizorskoj instituciji sistematizovano je 80 radnih mjesta. Za poslove revizije sistematizovano je 66, a administracije 14 radnih mjesta.

U izvještajnom periodu ukupan broj zaposlenih u DRI je 51.

U izvještajnom periodu, Senat broji tri od pet ustavno definisanih članova Senata, a Skupština Crne Gore pokrenula je imenovanja 2 člana Senata i Predsjednika Senata DRI.

U izvještajnom periodu, za poslove revizije ukupan broj zaposlenih je 37, a administracije 14.

U izvještajnom periodu, u Instituciji je raspisan javni oglas za prijem lica u radni odnos za sljedeća radna mjesta:

-Viši savjetnik III- mlađi revizor –(2) izvršioca;

-Viši savjetnik III za pravna pitanja i antikorupciju - (1) izvršilac.

##### **Bilans ostvarenih rezultata**

Shodno Godišnjem planu revizije za 2013, u izvještajnom periodu Državna revizorska institucija Crne Gore je izradila i objavila sljedeće izvještaje:

1. Izvještaj o reviziji „Državne garancije Vlade Crne Gore izdate u 2010. i 2011. godini“;
2. Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Socijalnog savjeta za 2012;
3. Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja JU Centar savremene umjetnosti za 2012;
4. Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama za 2012;
5. Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Ministarstva za ljudska i manjinska prava za 2012;

6. Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Crne Gore za 2012;
7. Izvještaj o reviziji sredstava donacije Kraljevine Danske – Program razvoja organske poljoprivrede za period 1. I 2012 - 31. V 2013;
8. Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za mirno rješavanje radnih sporova za 2012.

### **Prikaz sprovedenih obuka**

U maju 2013, Državna revizorska institucija organizovala je obuku revizorskog kadra na temu „Određivanje indikatora rizika, materijalnosti i uzorka“.

### **3.32.3. Zaštita finansijskih interesa EU**

- **18. - 19. IV 2013.** u Briselu održan je IMS (Irregularity management system)/URT (User registration tool) seminar koji je organizovan od strane OLAF-a. Seminar je za cilj imao da predstavnike institucija koji su uključeni u sistem za suzbijanje prevara, u teorijskom smislu upozna sa sistemom koji pruža sigurnu infrastrukturu za razmjenu informacija kada je riječ o bilo kom vidu nepravilnosti između zemalja koje koriste sredstva EU. Praktičan dio seminara posvećen je procesu direktne prijave nepravilnosti kroz web portal IMS/URT. Predstavnik AFCOS kancelarije prisustvovao je obuci.
- **26.-28. VI 2013.** održana je AFCOS konferencija u Turskoj. Na konferenciji, koja se jednom godišnje organizuje od strane Kancelarije Evropske komisije za borbu protiv prevara (OLAF), učesnici su imali priliku da se upoznaju s organizacionom strukturom i načinom funkcionisanje AFCOS-a zemalja članica i zemalja kandidata EU. U okviru dvodnevne konferencije održane su grupne debate koje su predstavljale dobru priliku da se razmijene iskustva i unaprijedi saradnja između zemalja kada je riječ o zaštiti finansijskih interesa Evropske unije. Uticaj aktuelnih zakonodavnih inicijativa na zaštitu finansijskih interesa EU, saradnja između OLAF-a i nadležnih državnih organa, strategija za borbu protiv prevara u cilju zaštite finansijskih interesa kao i aktuelni izazovi koji se tiču izvještavanja o nepravilnostima su bile neke od teme o kojima se diskutovalo na pomenutim debatama.

Na sjednici Vlade od 12. VII 2013. usvojena je Informacija o uspostavljanju AFCOS mreže u Crnoj Gori (Zaključak br: 08-1666/3). Poslat je dopis relevantnim institucijama da imenuju predstavnika koji će učestvovati u radu AFCOS mreže (rok 31. VII 2013.)

## **3.33 POGLAVLJE 33: FINANSIJSKE I BUDŽETSKE ODREDBE**

### **3.33.1. Borba protiv sive ekonomije**

Vežano za upotrebu fiskalnih kasa i evidentiranim problemom zloupotreba u ovoj oblasti, dogovoreno je formiranje međusektorske radne grupe, koja će predložiti adekvatno zakonsko rješenje koje će doprinijeti boljem ubiranju prihoda i većem stepenu uređenosti ove oblasti.

## **Prilog 1 : Spisak zakona koje je Skupština Crne Gore donijela u periodu 1. januar – 31. jul 2013. godine**

### **Sjednica prvog vanrednog zasijedanja u 2013. godini**

1. Zakon o dopunama Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica;
2. Zakon o dopunama Zakona o osiguranju;
3. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o hartijama od vrijednosti;
4. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o elektronskim komunikacijama;
5. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o energetici;
6. Zakon o dopunama Zakona o lijekovima;
7. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o elektronskim medijima;

### **Prva sjednica prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2013. godini**

8. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Makedonije o policijskoj saradnji;
9. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Moldavije o readmisiji (vraćanje i prihvatanje) lica koja su bez dozvole boravka;
10. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Crne Gore i Češke Republike o saradnji u oblasti borbe protiv kriminala;
11. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Slovačke Republike o saradnji i međusobnoj pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa;
12. Zakon o potvrđivanju Aneksa VI MARPOL 73/78 konvencije;
13. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Vlade Crne Gore i Savjeta ministara Republike Albanije o organizovanju graničnog željezničkog saobraćaja;
14. Zakon o potvrđivanju Osnivačkog sporazuma Međunarodne akademije za borbu protiv korupcije – kao međunarodne organizacije;
15. Zakon o potvrđivanju Ugovora o izručenju između Crne Gore i Bosne i Hercegovine;
16. Zakon o potvrđivanju Sporazuma o pravnom statusu Regionalnog centra za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu;
17. Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
18. Zakon o potvrđivanju Konvencije o rješavanju investicionih sporova između država i državljana drugih država;
19. Zakon o potvrđivanju Međunarodne konvencije o zaštiti novih biljnih sorti;
20. Zakon o izmjeni Zakona o tajnosti podataka;

### **Treća sjednica prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2013. godini**

21. Zakon o željeznici;
22. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o lukama;
23. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu;
24. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica;
25. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o pravnoj zaštiti industrijskog dizajna;
26. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o teritorijalnoj organizaciji Crne Gore;
27. Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti;
28. Zakon o dopuni Zakona o strancima;
29. Zakon o izmjeni Zakona o isplati deviznih sredstava građana položenih kod Dafiment banke AD Beograd i Banke privatne privrede DD Podgorica položenih preko preduzeća Jugosandik DD Beograd;

## **Osma sjednica prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2013. godini**

30. Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o porezu na dodatu vrijednost;
31. Zakon o sprječavanju nelegalnog poslovanja;
32. Zakon o dopunama Zakona u unutrašnjim poslovima;
33. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga;
34. Zakon o potrošačkim kreditima;
35. Zakon o socijalnom stanovanju;
36. Zakon o porezu na promet nepokretnosti;
37. Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja;
38. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o reprezentativnosti sindikata;
39. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti građana Crne Gore na radu u inostranstvu;
40. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu;
41. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju;
42. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima;
43. Zakon o dopunama Zakona o državnim i drugim praznicima;
44. Zakon o potvrđivanju Konzularne konvencije između Crne Gore i Republike Srbije;
45. Zakon o potvrđivanju Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma TRIPS (Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine),
46. Zakon o potvrđivanju Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima,
47. Zakon o potvrđivanju Memoranduma o pravnim i sudskim garancijama protiv nezakonite obrade ličnih podataka;
48. Zakon o potvrđivanju Fakultativnog protokola o komunikacijskim procedurama uz Konvenciju o pravima djeteta;
49. Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravu neplovidbenih korišćenja međunarodnih vodotoka;
50. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata i
51. Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika.

## **Deseta sjednica prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2013. godini**

52. Zakon o elektronskim komunikacijama;
53. Zakon o izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju;
54. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju;
55. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o stručnom obrazovanju;
56. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o gimnaziji;
57. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o graničnoj kontroli;
58. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama;
59. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama;
60. Zakon o dopuni Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju i
61. Zakon o amnestiji lica osuđenih za krivična djela propisana zakonima Crne Gore i lica osuđenih stranom krivičnom presudom koja se izvršava u Crnoj Gori.

## **Dvanaesta sjednica prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2013. godini**

62. Ustavni zakon za sprovođenje amandmana I do XVI na Ustav Crne Gore